การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย

ปริญญานิพนธ์

ของ

วารุณี สกุลภารักษ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
พฤศจิกายน 2545
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย

บทคัดย่อ

ของ

วารุณี สกุลภารักษ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

พฤศจิกายน 2545

วารุณี สกุลภารักษ์. (2545). *การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์, รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์.

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชายหญิงอายุระหว่าง 5 - 6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาล 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต จำนวน 20 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย เพื่อกำหนดให้เป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดประสบการณ์นาฏศิลป์ไทยขั้นพื้นฐาน เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 4 วัน รวม 32 ครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ แบบทดสอบ ทีซีที-ดีพี ของเจลเลนและเออร์บัน และแผนการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย การวิจัยครั้งนี้ใช้แผนการทดลอง แบบ One-Group Pretest-Posttest Design สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การทดสอบค่า t - test แบบ Dependent

ผลการศึกษาพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทยมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

2. เด็กปฐมวัย ชายและหญิงที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย มีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน

A STUDY OF YOUNG CHILDREN'S CREATIVE THINKING EXPERIENCED BASIC THAI CLASSICAL DANCE

AN ABSTRACT

BY

WARUNEE SAKULPHARUK

Presented in partial fulfillment of the requirements

for the Master of Education degree in Early childhood Education

November 2002

Warunee Sakulpharuk. (2002). *A Study of Young Children's Creative Thinking Experienced Basic Thai Classical Dance.* Master Thesis,M.Ed. (Early Childhood Education). Bangkok : Gradueate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Dr. Suchinda Kajonrungsilp, Associate Professor Nipa Sripairot.

The purpose of this research was to study the creative thinking of the Preschool children who have been given the basic experience in Thai Classical dance, The sample consisted of twenty male and female preschool children. The Children were in the ages of five and six years old and enrolled in the first semester of the third year kindergarten at La- Orutis Demonstration School.The experiment group was chosen randomly to receive the basic experience in Thai Classical dance. The experiment was undertaken four days a week for eight consecutive weeks which total to thirty two lessons. The lessons were taught solely by the researcher.

The instrument used for this research were the TCT-DP (Test for Creative Thinking-Drawing Production) and The Basic Thai Classical Dance Lesson Plan. The One-Group Pretest-Posttest Design was administered for this research. The t-test Dependent Sample was used for data analysis.

The findings are as of the following :

1. The Preschool children who experienced basic Thai Classical Dance gained higher posttest score in creative thinking than the pretest score with statistically significant at .05 level.

2. Both Preschool boys and girls in this research had no relatively different in creative thinking after the experiment .

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย

ของ
นางวารุณี สกุลภารักษ์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาภรณ์ หะวานนท์)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2545

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(อาจารย์ ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์เรื่อง การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจากท่านอาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ท่านรองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบเพิ่มเติม ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์ รองศาสตราจารย์ วราภรณ์ รักวิจัย และรองศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วรรณรัตน์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ งานวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ขอขอบพระคุณท่านผู้เชี่ยวชาญอาจารย์สัมพันธ์ พันธ์มณี อาจารย์สถาพร สนทอง และ อาจารย์ศุภชัย จันทร์สุวรรณ์ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำและเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแผนการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทยแก้ไขเครื่องมือวิจัยให้มีคุณภาพ ตลอดจนการแก้ไข

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์นิดินันท์ วิชิตชลชัย และ อาจารย์พรรัก อินทามระ ที่กรุณาให้คำปรึกษาและเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจผลการทดสอบความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อารยา สุขวงศ์ ท่านผู้อำนวยการ และผู้ช่วยาสตราจารย์ จงรักษ์ อังกุราภินันท์ รองผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ ในฐานะผู้บังคับบัญชาที่ได้ให้การสนับสนุน และความอนุเคราะห์

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวิภา จัตุชัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ และ อาจารย์ พรใจ สารยศ ที่ให้คำปรึกษา ขอขอบคุณเพื่อนๆ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและเป็นกำลังใจและขอขอบพระคุณผู้ที่มีพระคุณอีกหลายท่านที่มิได้กล่าวนามในที่นี้ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้กำลังใจเป็นพิเศษจาก คุณคณิต นางสาวนฤวรรณ เด็กหญิงสุวิมล สกุลภารักษ์ และสมาชิกทุกคนในครอบครัว ซึ่งผู้วิจัยระลึกถึงอยู่เสมอ

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอน้อมบูชาในพระคุณของคุณพ่อประสิทธิ์ คุณแม่จำลอง และครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนและประสิทธิ์ประสาทวิทยาการต่างๆให้แก่ผู้วิจัย

วารุณี สกุลภารักษ์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
	ความสำคัญของการวิจัย	3
	ขอบเขตของการวิจัย	3
	นิยามศัพท์เฉพาะ	4
	กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
	สมมุติฐานการวิจัย	5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
	ความคิดสร้างสรรค์	6
	ความหมายของความคิดสร้างสรรค์	6
	ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์	8
	องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์	8
	พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์	9
	กระบวนการคิดสร้างสรรค์	13
	ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์	14
	ลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์	15
	หลักในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์	17
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์	21
	นาฏศิลป์ไทย	23
	ความหมายของนาฏศิลป์ไทย	24
	ความสำคัญและคุณค่าของนาฏศิลป์ไทย	24
	องค์ประกอบของนาฏศิลป์ไทย	25
	พัฒนาการทางนาฏศิลป์ไทย	26
	ภาษาท่าทางพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย	28
	ลักษณะจังหวะดนตรีที่เหมาะกับวัยของเด็ก	29
	การจัดประสบการณ์ทางพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยให้แก่เด็กปฐมวัย	32
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์ไทย	33
		34

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	36
	การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง	36
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	36
	การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ	37
	เครื่องมือที่ใช้วัดความคิดสร้างสรรค์	42
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	47
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	47
	สถิติที่ใช้ในการวิจัย	48
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	50
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	50
5	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	52
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	52
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	52
	วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า	52
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	53
	อภิปรายผล	54
	ข้อเสนอแนะทั่วไป	58
	ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	59
บรรณานุกรม		60
ภาคผนวก		64
ประวัติย่อผู้วิจัย		100

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แผนการจัดประสบการณ์	39
2	แบบแผนการทดลอง	45
3	สัปดาห์ วัน เวลา และการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย	46
4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้รับจากแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์จำแนกตามเพศของนักเรียน และคะแนนความคิดสร้างสรรค์	50
5	การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง	51
6	การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยชายและหญิง	51

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะของความคิดอย่างกว้าง เป็นความคิดที่มีหลายแง่มุม หรือที่เรียกว่า ความคิดแบบอเนกนัย (Divergent Thinking) เป็นลักษณะของความคิดที่ทำให้สามารถคิดและค้นหาความสัมพันธ์ใหม่ๆ ของสิ่งต่างๆ ได้ ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ มากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไป ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่จะช่วยให้มนุษย์กระทำสิ่งต่างๆ ได้โดยประสบผลสำเร็จที่แปลกใหม่และดีกว่าเดิม (เยาวพา เดชะคุปต์. 2527 : 180) ความคิดสร้างสรรค์ทำให้เกิดความสำเร็จในการแก้ปัญหา ตลอดจนสร้างสรรค์สิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ความคิดสร้างสรรค์เป็นจินตนาการประยุกต์ (Applied Imagination) ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อแก้ปัญหาอย่างลึกซึ้ง นอกเหนือจากลำดับขั้นของการคิดอย่างปกติ และเป็นความสามารถของบุคคลในการผสมผสานประสบการณ์และความรู้ที่มีอยู่ เพื่อให้เกิดผลผลิตใหม่ที่ถูกต้องสมบูรณ์ (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2523 : 4)

ความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมนุษย์และเป็นสมบัติที่พึงปรารถนาในทุกสังคม ทั้งนี้เนื่องจากความคิดสร้างสรรค์เป็นองค์ประกอบของการกระทำอันเป็นการบุกเบิกและความก้าวหน้า ทั้งต่อตัวบุคคลและต่อสังคม คุณค่าของความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อสังคมนั้นได้แก่ การที่บุคคลได้คิดสร้างสรรค์สิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อประโยชน์และความก้าวหน้าของสังคม หรือหาวิธีการในการแก้ไขปัญหาต่างๆของสังคมจนประสบความสำเร็จ เช่น การคิดค้นหาวิธีการในการสร้างความเจริญในด้านการเกษตร การคมนาคม หรือสร้างความก้าวหน้าทางด้านการแพทย์ เป็นต้น ในส่วนของคุณค่าของความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อตนเองนั้น การคิดค้นสร้างสรรค์ผลงานใดผลงานหนึ่ง จะทำให้ผู้สร้างพอใจและมีความรู้สึกเป็นสุข เป็นอิสระ เกิดสุนทรียภาพ เกิดความพึงพอใจและอาจได้รับผลตอบแทนทั้งในทางเศรษฐกิจและผลตอบแทนที่เป็นนามธรรม เช่นการได้รับการยกย่องให้เกียรติ (Torrance. 1962 : 17) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 ที่ได้เน้นถึงการศึกษาพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะที่เป็นผู้ใฝ่รู้ รู้จักคิดวิเคราะห์ มีความคิดรวบยอด มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้ความสามารถและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 24 -25)

ความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วยความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว ความคิดที่ยืดหยุ่น มีความมุ่งมั่น กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก มีความไวต่อปัญหา (ธูปทอง ศรีทองท้วม 2538 : 13 ; อ้างอิงจาก Guilford and Hopefner. 1971 : 125 -142) ความคิดสร้างสรรค์สามารถที่จะได้รับการส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ตั้งแต่วัยเด็กตั้งแต่ระยะขวบปีแรกของชีวิตที่เด็กเริ่มมีพัฒนาการทางด้านจินตนาการ และเมื่อวุฒิภาวะทางด้านอื่นๆพัฒนาไปตามวัย พัฒนาการทางด้านจินตนาการก็เพิ่มพูนขึ้น ความสามารถในด้านของความคิดสร้างสรรค์ก็จะเพิ่มพูนขึ้นด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อพัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์จะมีพัฒนาการไปตามลำดับขั้น และเมื่อเข้าสู่วัย 4 – 6 ปี เด็กจะมีความคิดสร้างสรรค์สูงสุดถ้าได้รับการกระตุ้นและสนับสนุนด้วยการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

(อารี รังสินันท์. 2541 : 47 – 48) ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในเด็กทุกคน สามารถส่งเสริมและพัฒนาขึ้นได้ การส่งเสริมและการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นั้นทำได้หลากหลายวิธี ตั้งแต่การใช้กิจกรรมศิลปะในการสร้างสรรค์ การวาดภาพจากจินตนาการ การเล่นบทบาทสมมติ หรือการทำกิจกรรมสร้างสรรค์อื่นๆ ซึ่งหมายรวมถึงทั้งดนตรี และการเคลื่อนไหวด้วย เด็กวัย 0 – 6 ปีเรียนรู้ได้ดีจากการเล่น การเคลื่อนไหว การพูดจา การร้องรำทำเพลง การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายไปตามลีลาของดนตรีทางนาฏศิลป์เป็นแนวทางหนึ่งที่ครูสามารถกำหนดบทบาทในการเป็นผู้กระตุ้นหรือแนะแนวทางให้เด็กปฐมวัยมีการคิดท่าทางการเคลื่อนไหวไปตามจินตนาการของตนเอง ซึ่งจะมีผลต่อการส่งเสริมจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ของเด็กในวัยนี้

นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะการร่ายรำด้วยความประณีตงดงาม (สุมนมาลย์ นิ่มเนติพันธ์. 2532 : 16) นาฏศิลป์เป็นศิลปะในการละครไทย ซึ่งศิลปะการละครของไทยจะประกอบไปด้วย ละครรำ ละครร้อง และละครพูด ที่ได้ประดิษฐ์ท่าทางมาจากธรรมชาติดัดแปลงให้ดูอ่อนช้อยสวยงาม ฉะนั้นเมื่อกล่าวถึงการละครของไทยจึงเป็นการกล่าวที่ครอบคลุมถึงทั้งขับร้องและการฟ้อนรำ โขน ตลอดจนหนังใหญ่

นาฏศิลป์จึงเป็นแหล่งรวมศิลปะ ทั้งนี้เนื่องจากนาฏศิลป์มิใช่เป็นเพียงการฟ้อนรำไปตามจังหวะเท่านั้น นาฏศิลป์ยังครอบคลุมไปถึงความไพเราะของเสียงดนตรีแต่ละประเภทด้วย นอกจากนั้นการฝึกนาฏศิลป์ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะที่จะต้องทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นการออกกำลังกายทุกอย่างต้องใช้ลีลาท่าทาง ใช้ร่างกายทุกส่วนให้เป็นไปตามจังหวะเพลง เป็นคนมีบุคลิกภาพดี อารมณ์ดีและมีจิตใจอ่อนโยน มีความละเอียดอ่อน มีไหวพริบแก้ปัญหาเฉพาะหน้า (สุมิตร เทพวงษ์. 2541 : 14)

สำหรับวิชานาฏศิลป์ในเด็กเล็กมิได้มุ่งหวังจะสอนวิชานาฏศิลป์ให้แก่เด็กจนเกินความสามารถ แต่ในเวลาเดียวกันก็พยายามสอดแทรกพื้นฐานวิชานี้อย่างง่ายๆ เป็นขั้นๆ ไป เพื่อเพิ่มทักษะให้เหมาะกับวัย การที่เด็กจะซาบซึ้งและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน ครูต้องมีหลักการสอน เลือกบทแต่ละบทให้เหมาะสมกับเด็ก จากง่ายไปยาก ครูควรส่งเสริมปลูกฝังประเพณีอันดีงาม (สมใจ ทิพย์ชัยเมธา. 2528 : 26)

การเรียนการสอนนาฏศิลป์ในปัจจุบันมิได้เน้นให้ผู้เรียนรู้จักการปฏิบัติให้ถูกต้องตามแบบแผนดั้งเดิมเพียงอย่างเดียว แต่มุ่งให้สามารถนำความรู้ด้านทฤษฎีและปฏิบัติไปคิดประดิษฐ์ดัดแปลงปรับปรุง และสร้างสรรค์ผลงานด้านนาฏศิลป์ได้อย่างเหมาะสมและมีหลักเกณฑ์ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นการส่งเสริมสิ่งแปลกๆ ใหม่ขึ้นในวงการนาฏศิลป์ไทย การประดิษฐ์ท่าฟ้อนรำนั้นส่งเสริมให้มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างงานศิลปะหรือนำไปสัมพันธ์กับวิชาอื่น เช่น ในวัยเด็กก็ส่งเสริมให้คิดจินตนาการการเคลื่อนไหวสิ่งต่างๆ ของร่างกายประกอบดนตรีโดยอิสระ และเมื่อโตขึ้นก็ส่งเสริมให้มีการริเริ่มการประดิษฐ์ท่าทางอย่างมีหลักเกณฑ์ ครูมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมชี้แนะแก้ไข ให้กำลังใจและในขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงผลงานหรือท่าทางที่ตนคันคิดประดิษฐ์ขึ้น ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้เด็กกล้าคิดกล้าทำ กล้าแสดงออกด้วยความเชื่อมั่นอันจะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ดรุณี สัจจากุล. 2532 : 1)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าการจัดประสบการณ์ลีลาของนาฏศิลป์ไทยที่ส่งเสริมให้เด็กเลียนแบบภาษาท่าทางธรรมชาติเชิงนาฏศิลป์ขั้นพื้นฐาน การใช้ลีลาท่าทางที่อ่อนช้อยประกอบกับท่วงทำนองของดนตรีไทยโดยสนับสนุนให้เด็กกล้าแสดงออกด้วยตนเองนั้นจะส่งผลต่อการมีความคิดสร้างสรรค์ของเด็กหรือไม่ อันจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย จำแนกตามตัวแปร เพศ

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นแนวทางสำหรับครูปฐมวัย ตลอดจนบุคลากรอื่น ๆ ในการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทยสำหรับที่เด็กปฐมวัยที่มีผลต่อพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ และข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการขยายผลการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย ซึ่งเป็นการปูรากฐานทางศิลปวัฒนธรรม สำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย-หญิงที่กำลังศึกษาในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 ของโรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ สังกัดสถาบันราชภัฏสวนดุสิต เขตดุสิต จังหวัดกรุงเทพมหานคร ทั้งหมด 10 ห้อง จำนวน 300 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย – หญิงที่กำลังศึกษาในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 ของโรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ สังกัดสถาบันราชภัฏสวนดุสิต เขตดุสิต จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 20 คน เป็นชาย 10 คน หญิง 10 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ

1. การจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย
2. เพศ

ตัวแปรตาม คือ ความคิดสร้างสรรค์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กชาย - หญิง ที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนอนุบาลสาธิตละอออุทิศ สังกัดสถาบันราชภัฏสวนดุสิต เขตดุสิต จังหวัดกรุงเทพมหานคร

2. ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถของสมองในการคิดจินตนาการผสมผสานความรู้ที่ได้รับและประสบการณ์เดิมมาใช้ในรูปแบบที่แปลกใหม่ มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง ซึ่งวัดด้วยแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของ เจลเลน และ เออร์บัน (Jellen and Urban. 1986)

3. การจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย หมายถึง การจัดกิจกรรมให้เด็กแสดงออกโดยใช้ศิลปะไทยที่ประกอบด้วยท่านาฏยศัพท์ เช่น การจีบมือ การตั้งวง การย่ำเท้า การก้าวเท้า การเลียนแบบภาษาท่าทางธรรมชาติ ประกอบเพลงและดนตรี โดยเปิดโอกาสให้เด็กพัฒนาท่าทางด้วยตนเองจากพื้นฐานนาฏศิลป์ที่กำหนดไว้ มีขั้นตอนการจัดประสบการณ์ดังนี้

ขั้นนำ

แนะนำชื่อชุดการจัดประสบการณ์ และเพลงที่ใช้ตามแผนการจัดประสบการณ์ ให้เด็กฟังเพลงและคิดท่าทางอิสระของตนเอง

ขั้นดำเนินการ

1) ครูเปิดเพลงประจำวันให้เด็กฟังจากแถบบันทึกเสียง

2) เด็กคิดท่าทางอิสระด้วยตนเอง

3) เด็กฝึกการปฏิบัติท่าทางตามการจัดประสบการณ์ประจำวัน

4) ครูแนะนำท่าพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย

5) เด็กพัฒนาท่าทางด้วยตนเอง โดยนำท่าอิสระของตนเองมาเชื่อมโยงผสมผสานกับท่านาฏศิลป์ไทย

แบ่งกลุ่มเด็กเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 คน ช่วยกันคิดท่าทางตามจินตนาการ

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสนทนา ตามจุดประสงค์เพื่อสรุปเนื้อหาประจำวัน

การประเมินผล

1) สังเกตการทำท่าทางเคลื่อนไหวร่างกาย ตามท่าพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยและเลียนแบบภาษาท่าทางธรรมชาติประกอบเพลง

2) สังเกตการร่วมกิจกรรม

3) สังเกตการปฏิบัติตามข้อตกลง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

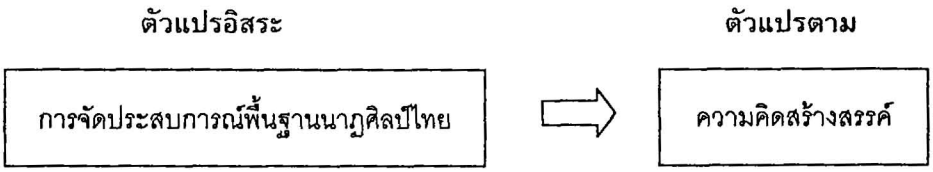

สมมุติฐานการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทยมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น
2. เด็กปฐมวัยชายและหญิงที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทยมีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ความคิดสร้างสรรค์
    1.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์
    1.2 ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์
    1.3 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์
    1.4 พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์
    1.5 กระบวนการคิดสร้างสรรค์
    1.6 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์
    1.7 ลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์
    1.8 หลักในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
    1.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์
2. นาฏศิลป์ไทย
    2.1 ความหมายของนาฏศิลป์ไทย
    2.2 ความสำคัญและคุณค่าของนาฏศิลป์ไทย
    2.3 องค์ประกอบของนาฏศิลป์ไทย
    2.4 พัฒนาการทางนาฏศิลป์ไทย
    2.5 ภาษาท่าทางพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย
    2.6 ลักษณะจังหวะดนตรีที่เหมาะกับวัยของเด็ก
    2.7 การจัดประสบการณ์ทางพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยให้แก่เด็กปฐมวัย
    2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์ไทย

1. ความคิดสร้างสรรค์

1.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นลักษณะความคิดอย่างกว้าง หรือความคิดหลายแง่หลายมุมหรือที่เรียกว่า ความคิดแบบอเนกนัย (Divergent Thinking) และทำให้สามารถคิดและค้นหาความสัมพันธ์ใหม่ ๆ

ของสิ่งต่างๆ ความสำเร็จในการคิดแก้ปัญหา ตลอดจนการคิดค้นสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ขึ้น นักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ไว้หลายประการดังนี้

เจลเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban : 1986) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า หมายถึง การคิดอย่างมีสาระในเชิงนวัตกรรม จินตนาการ และความคิดเอนกนัย ซึ่งรวมถึงความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม ความละเอียดประณีต ความกล้าเสี่ยงและอารมณ์ขัน (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. 2537)

กิลฟอร์ด (อารี รังสินันท์. 2527 : 4 ; อ้างอิงจาก Guilford. 1971 : 138) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมองในการคิดได้หลายทิศทางซึ่งประกอบด้วยความคิดที่คล่องตัว ความคิดที่ยืดหยุ่น (Flexibility) ความคิดแบบละเอียดละออ (Elabplation)

ทอแรนซ์ (Torrance. 1962 : 1) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นความรู้สึกไวต่อปัญหา ไวต่อข้อบกพร่อง หรือสิ่งที่ขาดหายไปแล้วรวบรวมความคิดตั้งเป็นสมมติฐาน ทดสอบสมมติฐานแล้วจึงแสดงออกให้ปรากฏ

เมสัน (อารี รังสินันนท์. 2527 : 9 ; อ้างอิงจาก Mason. 1960 : 8) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นเรื่องราวของความสามารถในการเชื่อมโยงคนที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่มีอยู่แล้ว ตั้งแต่สองสิ่งขึ้นไปให้มีความสัมพันธ์กัน โดยที่ความสัมพันธ์เช่นนั้นไม่เคยมีมาก่อน และสามารถที่จะมองเห็นความสัมพันธ์นั้นได้ในขณะที่คนมีความคิดสร้างสรรค์ต่ำมองข้ามไป

เมนิค (อารี รังสินันท์. 2527 : 9 ; อ้างอิงจาก Mednick. 1960 : 3) ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นรูปแบบของกระบวนการคิดแบบโยงสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองต่างๆ ที่แปลกใหม่ได้มากกว่าและมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ที่คิดในทิศทางเดียว

วอลลาซ และ โคแกน (Wallach and Kogan. 1975 : 34) ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึงความสามารถที่จะคิดโยงสัมพันธ์ได้ คือเมื่อระลึกสิ่งใดได้ก็จะเป็นสะพานให้ระลึกถึงสิ่งอื่นได้ต่อไปสัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523 : 4) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นจินตนาการประยุกต์ (Applied Imagination) ที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อแก้ปัญหาอย่างลึกซึ้ง นอกเหนือจากลำดับขั้นของการคิดอย่างปกติ และเป็นความสามารถของบุคคลในการผสมผสานประสบการณ์และความรู้ที่มีอยู่ เพื่อให้เกิดผลผลิตใหม่ที่ถูกต้องสมบูรณ์

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความคิดได้หลายทิศทาง เป็นการนำประสบการณ์เดิมและความรู้เดิมมาผสมผสานเข้ากับความรู้ใหม่ เพื่อคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่หรือสร้างรูปแบบใหม่ที่ไม่ซ้ำแบบเดิม และเป็นความรู้สึกที่ไวต่อปัญหา มองปัญหาได้หลายแง่หลายมุม บุคคลแต่ละคนจะมีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน และสามารถพัฒนาได้ทุกระดับอายุ ถ้าได้รับการส่งเสริม และอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม

1.2 ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์

ในสังคมปัจจุบันนี้มีความเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน ดังนั้น บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จะเป็นผู้ที่สังคมต้องการ ความคิดสร้างสรรค์จึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เด็กจะต้องได้รับการสร้างเสริมให้รู้จักการคิดใหม่ๆ เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ที่ต้องพบในชีวิตประจำวัน เด็กที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จึงมีโอกาสนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาได้ดีกว่าเด็กที่ไม่ได้รับการปลูกฝังให้เด็กคิด ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่สามารถแสดงออกมาได้หลายๆแบบ เช่น การเคลื่อนไหว การแสดงละคร งานศิลปะ แสดงออกทางภาษา หรือแม้แต่การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นไว้ดังนี้

เฮอร์ล็อก (ธูปทอง ศรีทองทั่วม. 2538 ; อ้างอิงจาก Hurlock. 1972 : 327 - 328) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ให้ความสนุก ความสุข ความพอใจแก่เด็กมาก สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อบุคลิกภาพของเด็กเมื่อโตขึ้น เด็กจะรู้สึกหดหู่เมื่องานสร้างสรรค์ของเขาถูกทำลาย ดูถูกว่าสิ่งที่เขาสร้างสรรค์ไม่มีคุณค่า เด็กจะมีความพอใจและสนุกสนานเมื่อเขาได้สร้างสิ่งใหม่ๆ ขึ้นมาด้วยตนเอง และด้วยการยอมรับ และคำชมเชย

เจอร์ซิล (เยาวพา เดชะคุปต์. 2527 ; อ้างอิงจาก Jersild. 1972 : 153 - 158) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์มีส่วนช่วยส่งเสริมในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ส่งเสริมสุนทรียภาพ เด็กจะรู้สึกชื่นชมและมีทัศนคติต่อสิ่งต่างๆ ซึ่งผู้ใหญ่ควรทำเป็นตัวอย่าง ในการยอมรับและชื่นชมในผลงานของเด็กส่งเสริมให้รู้จักสังเกตสิ่งที่แปลกจากสิ่งธรรมดาสามัญ

2. เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ ลดความกดดัน ความคับข้องใจและความก้าวร้าวลง

3. สร้างนิสัยในการทำงานที่ดี ขณะที่เด็กทำงานครูจะสอนระเบียบวินัยที่ดีในการทำงานควบคู่กันไปเช่น หัดให้เด็กรู้จักเก็บของเป็นที่ ล้างมือเมื่อทำงานเสร็จ เป็นต้น

4. เป็นการพัฒนากล้ามเนื้อ เด็กจะสามารถพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่จากการเล่น การเคลื่อนไหว การพัฒนากล้ามเนื้อเล็กจากการตัดกระดาษ วาดภาพด้วยนิ้วมือ การต่อภาพ

5. เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง เด็กจะชอบทำกิจกรรมและใช้วัตถุต่างๆ ซ้ำกัน เพื่อสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ซึ่งเป็นโอกาสที่เด็กจะใช้ความคิดริเริ่ม จินตนาการสิ่งใหม่ๆ ครูควรหาวัสดุให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาทดลองตนเอง เช่น กล่องยาสีฟัน เปลือกไข่ เพื่อฝึกให้เป็นนักก่อสร้าง หรือสถาปนิก

ผุสดี กุฎอินทร์ (2526 : 73) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ว่า

1. มีคุณค่าต่อสังคม

คุณค่าของความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อสังคมนั้นได้แก่ การที่บุคคลได้คิดสร้างสรรค์สิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อประโยชน์และความก้าวหน้าของสังคม หรือหาวิธีแก้ไขปัญหาประสบความสำเร็จ เช่น ความเจริญในด้านการเกษตร การคมนาคม ความก้าวหน้าทางการแพทย์ เป็นต้น

2. มีคุณค่าต่อตนเอง

ความสามารถในการสร้างสรรค์นั้นนับว่ามีคุณค่าต่อบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์เอง เพราะการสร้างผลงานใดผลงานหนึ่ง จะทำให้ผู้สร้างพอใจและมีความสุข เช่น การที่เด็กสร้างสรรค์ผลงาน

ด้วยตนเองจะสร้างความพอใจให้แก่เด็ก ไม่ว่าจะเป็นการวาดภาพ การต่อสิ่งของให้เป็นรูปต่างๆ การคิดเกมใหม่ๆ เด็กจะภูมิใจในความสามารถของตน ซึ่งมีผลไปถึงบุคลิกภาพความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมของเด็ก

ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่เป็นจะประโยชน์ต่อตนเองและต่อสังคมเด็กได้พัฒนาทางด้านสติปัญญา อารมณ์ จิตใจ ร่างกายจึงควรจะต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กปฐมวัย

1.3 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

กิลฟอร์ด (ฐูปทอง ศรีทองทั่วม. 13 ; อ้างอิงจาก Guilford. 1971 : 145 - 151) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์แต่ละด้าน ไว้ดังนี้

1. ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) หมายถึงปริมาณความคิดที่ไม่ซ้ำกัน ในเรื่องเดียวกัน แบ่งเป็น

1.1 ความคิดคล่องแคล่วในด้านถ้อยคำ (Word Fluency) เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำ

1.2 ความคิดคล่องแคล่วในด้านโยงความสัมพันธ์ (Associational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดหาถ้อยคำที่เหมือนกันหรือคล้ายกันได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ภายในเวลาที่กำหนด

1.3 ความคิดคล่องแคล่วทางการแสดงออก (Expressional Fluency) เป็นความสามารถในการใช้วลีหรือประโยคและนำคำมาเรียงกันอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ได้ประโยค

1.4 ความคล่องแคล่วในการคิด (Ideational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดในสิ่งต่างๆ ในเวลาที่กำหนดให้ เช่น ให้คิดประโยชน์ของหนังสือพิมพ์ให้ได้มากที่สุดในเวลาที่กำหนดให้

2. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึงความคิดที่แปลกใหม่ไปจากความคิดธรรมดาหรือความคิดที่ต่างไปจากบุคคลอื่น

3. ความยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ประเภทหรือแบบของการคิดแบ่งออกเป็น

3.1 ความยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นในทันที (Spontaneous Flexibility) หมายถึงความสามารถที่พยายามคิดได้หลายทางอย่างอิสระ คนที่มีความยืดหยุ่นนี้ จะคิดประโยชน์ของหนังสือพิมพ์ว่ามีอะไรบ้างได้หลายทิศทาง ในขณะที่คนไม่มีความคิดยืดหยุ่นจะคิดได้เพียงทิศทางเดียว

3.2 ความคิดยืดหยุ่นทางการดัดแปลง (Adaptive Flexibility) หมายถึงความสามารถในการดัดแปลงความรู้หรือประสบการณ์ให้เกิดประโยชน์หลายๆ ด้าน ซึ่งมีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา คนที่มีความคิดยืดหยุ่นจะคิดไม่ซ้ำกัน

4. ความคิดละเอียดละออ (Elaboration) หมายถึงความคิดเกี่ยวกับรายละเอียดในการสร้างผลงานที่มีความแปลกใหม่เป็นพิเศษให้สำเร็จ หรือเป็นผลงานที่สมบูรณ์ขึ้น จัดเป็นรายละเอียดที่นำมาตกแต่งขยายความคิดริเริ่มให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. ความไวต่อปัญหา (Sensitivity to Problem) หมายถึง การรับรู้เร็วและง่าย มองการณ์ไกล มีความสามารถในการคิด หลายแง่หลายมุม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ใช้ความคิดได้อย่างคล่องแคล่ว มีความยืดหยุ่น พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงวิธีเก่า มาสู่แนวใหม่ หรือ วิธีการใหม่ ช่างสงสัย และมีนิสัยที่หาคำตอบ

6. ความสามารถในการให้คำนิยามใหม่ (Redefintion) หมายถึง การมีความคิดริเริ่ม ชอบคิดชอบทำสิ่งที่ซับซ้อน และสามารถใช้ถ้อยคำภาษาที่แปลกใหม่

7. ความซึมซาบ (Prenetration) หมายถึงความสามารถในการคอดสร้างสรรค์ ที่มีความคิดสร้างสรรค์ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความพึงพอใจในผลงาน และมีความสุข เกิดความภูมิใจในความสามารถของตนเอง มั่นใจในตนเอง

8. ความสามารถในการทำนาย (Prediction) หมายถึง ความสามารถในการใช้สมาธิในการพินิจพิเคราะห์อย่างถี่ถ้วน

9. การมีอารมณ์ขัน (Humor) หมายถึง มีจินตนาการ ความรู้สึกที่มองสิ่งแวดล้อม ในแง่มุมที่ดีงามแปลกใหม่ และขำขัน ชอบคิดไปเรื่อย ๆ

10. ความมุ่งมั่น (Conative or Volitional Doman) หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกที่ได้มจากความกระหายใคร่รู้การมีพลังของการคิดและคิดได้รวดเร็วแข่งขัน

ความคิดสร้างสรรค์ประกอบไปด้วย ความคิดริเริ่ม กล้าคิด กล้ากระทำ กล้าแสดงออกในสิ่งที่ตนเองคิด มีความไวต่อปัญหา และมีอารมณ์ขัน อย่างไรก็ตาม การที่จะทำให้ความคิดสร้างสรรค์ประสบความสำเร็จหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับความมุ่งมั่นทีจะกระทำที่มีอยู่ในตนและสิ่งแวดล้อมภายนอกที่เอื้อต่อการกระทำนั้น

เจลเลน และเออร์บัน (กนิษฐา ชูขันธ์. 2541 : 45 ; อ้างอิงจาก Jellen and Urban. 1986 : 141) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ไว้ในข้อสอบทีซีที - พีที (TCT - PT) ดังนี้

1. ความคิดคล่องแคล่ว
2. ความคิดยืดหยุ่น
3. ความคิดริเริ่มตามที่ตนเองมีอยู่
4. ความคิดละเอียดละออ
5. การกระทำที่แสดงถึงการเสี่ยงอันตราย เช่น การแยกขอบเขต
6. การผสมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่น การจัดรวมสิ่งต่าง ๆ ให้มีความต่อเนื่อง
7. อารมณ์ขัน

แบบทดสอบ TCT – DP หรือแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ จากผลผลิตการวาดภาพนี้เกิดขึ้นจากความพยายามสร้างแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ที่เปิดกว้างให้วัดผลได้ใกล้เคียงและครอบคลุมกับความหมายที่ถูกต้องของความคิดสร้างสรรค์ของคนมากที่สุด จากการศึกษาวิจัยเชิงวิเคราะห์และเปรียบเทียบได้แสดงว่า แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ที่มีอยู่อื่นๆ ทั้งหมดนั้น อาจกล่าวได้ว่า ไม่มีแบบทดสอบแบบใดวัดระดับความคิดสร้างสรรค์ได้ตรง ครอบคลุมหรือใกล้เคียง เนื่องจากเป็นแบบทดสอบที่วัดด้านความรู้ ความจำเป็นส่วนใหญ่ และอีกเหตุผลหนึ่งคือรูปแบบองค์ประกอบของแบบทดสอบ สามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์ออกมาในวงจำกัดนั้นๆ ตามไปด้วย เช่น การยึดติดอยู่กับวงกลม การยึดติดกับการวาดภาพคน เป็นต้น

เจลเลน และเออร์บัน (กนิษฐา ชูขันธ์. 2541 : 45 ; อ้างอิงจาก Jellen and Urban. 1986 : 139 - 140) ได้ให้ความหมายและคำจำกัดความที่ชัดเจนของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT – DP ที่ท่านสร้างขึ้นได้ดังนี้

TCT – DP เป็นแบบทดสอบปลายเปิด ออกมาเป็นผลงานจากความคิดแบบอเนกนัย ซึ่งเป็นกระบวนการคิดที่สำคัญที่ส่งผลให้เกิดความยุติธรรมในการทดสอบเด็กต่างวัฒนธรรม ซึ่งเห็นตัวอย่างได้ชัดจากเด็กที่มีความสามารถพิเศษ จากการสำรวจแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ที่ถูกต้องมิใช้กันอยู่โดยทั่วไป อาจกล่าวได้ว่าขาดแคลนแบบทดสอบ ที่สามารถแสดงให้เห็นถึง ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ที่ครอบคลุมทุกด้าน ขาดแคลนแบบทดสอบที่ประเมินค่าได้ง่าย และประหยัดเศรษฐกิจ ... TCT – DP โดยลำพังก็ไม่สมารถเป็นแบบทดสอบที่สำคัญหรือดีที่สุดได้ เพราะใช้ทดสอบผ่านความคิดสร้างสรรค์ผลของการวาดภาพเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

นักวิจัย TCT – DP ทั้งสองพบว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะขยายเพิ่มเติมเกณฑ์การประเมินให้คะแนน เพื่อให้ครอบคลุมความหมายที่ต้องการ ทั้งการคิดแบบเอกนัยและการคิดแบบอเนกนัย โดยเน้นหนักไปด้านกระบวนการคิดแบบอเนกนัย

ในการสร้างแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT – DP นั้น Jellen and Urban ได้ศึกษาองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ทั้งหมดเท่าที่สามารถพบได้จากบทความทางการศึกษาด้านความคิดสร้างสรรค์ และการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ทั้งหมดที่มีปรากฏอยู่ องค์ประกอบที่ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์เหล่านี้ คือ

1. ความคล่องแคล่ว
2. ความยืดหยุ่น
3. ความคิดริเริ่ม และ
4. ความคิดรวบรวม

นักการวิจัยทั้งสองของ TCT – DP ได้พบด้วยว่าจำเป็นต้องเพิ่มเติมองค์ประกอบนี้เข้าไปด้วยคือ

1. ความกล้าเสี่ยง
2. การสร้างเรื่องราว และ
3. อารมณ์ขัน

ในฐานะที่เป็นความสามารถด้านความรู้ความจำ – ด้านอารมณ์ จิตใจที่สามารถปลดปล่อยให้จิตใจเป็นอิสระจากรูปแบบ หรือความจริงแท้ทั้งหลายทั้งมวล เจลเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban. 1986 : 141)

นักวิจัยทั้งสองได้ศึกษาการคิดเชิงสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพ และกำหนดหลักเกณฑ์ขึ้นมา 11 เกณฑ์ คือ การต่อเติม, ความสมบูรณ์, ภาพที่สร้างขึ้นใหม่, การต่อเนื่องด้วยเส้น, การต่อเนื่องที่ทำให้เกิดเป็นเรื่องราว, การข้ามเส้นกั้นเขต โดยการใช้ชิ้นส่วนที่กำหนดให้นอกรอบใหญ่, การแสดงมิติของภาพ, อารมณ์ขัน, การคิดแปลกใหม่ ไม่คิดตามแบบแผน, และความเร็วของการวาดภาพ โดยทั้ง 11 หลักเกณฑ์ที่สามารถเชื่อมโยง นำสู่ 6 องค์ประกอบของการคิดสร้างสรรค์ของ TCT – DP ได้ (ความคล่องแคล่ว, ความยืดหยุ่น, ความคิดริเริ่ม, ความคิดรวบรวม, ความกล้าเสี่ยง และการสร้างเรื่องราว) หลักเกณฑ์การประเมินค่าความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 11 เกณฑ์รวมกัน หากนำมาเกี่ยวโยงร่วมกันทั้งหมด จะสะท้อนให้เห็นถึงภาพรวมความคิดรวบยอดของความคิดสร้างสรรค์ได้ดี หมายถึง หากพิจารณาแต่ละเกณฑ์เดี่ยวๆ ของการให้คะแนนจะไม่สามารถ แสดงระดับความคิดสร้างสรรค์ออกมาได้ ต้องใช้คะแนนรวมของเกณฑ์ ทั้ง 11 เกณฑ์บวกกันจึงจะประเมินค่าผลงานของความคิดสร้างสรรค์ออกมาได้

นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วนี้ Jellen & Urban (1986) ได้เน้นให้เห็นว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดของแบบทดสอบ TCT – DP ที่สร้างมาก็คือการพิจารณา การคิดที่เหนือไปกว่าการคิดแบบปกติธรรมดาที่เห็นได้โดยทั่วไป เช่น จะเห็นได้จาก การไม่วาดชิ้นส่วนครึ่งวงกลมไปเป็นรูปหน้า รูปพระอาทิตย์ แต่นำไปสร้างภาพที่ไม่ปรากฏอยู่ดาษดื่น หรือนำไปเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญที่สร้างเป็นเรื่องราวของภาพรวมได้ นักวิจัยทั้งสองจึงเพิ่มเติม ตัวแปรย่อยอีก 4 ตัวแปรเข้าไปในเกณฑ์การให้คะแนน โดยยึดถือว่าเป็นการคิดที่แปลกใหม่ที่ไม่คิดตามแบบแผนเดิมๆ คือ

ก) การวาง พับ หมุน หรือพลิกกระดาษแบบทดสอบ

ข) การวาดภาพที่เป็นนามธรรม หรือไม่เป็นความจริงแท้

ค) ภาพรวมของรูปทรง เครื่องหมาย ตัวอักษร ตัวเลข และ / หรือสัญลักษณ์ต่างๆ และ

ง) การต่อเติมชิ้นส่วนของแบบทดสอบ 6 ชิ้นส่วน ไม่ใช้ภาพที่วาดกันแพร่หลายโดยทั่วไป

เจลเลน และเออร์บัน (กนิษฐา ชูขันธ์. 2541 : 45 ; อ้างอิงจาก Jellen and Urban : 1986) ระบุไว้ว่า TCT – DP ช่วยให้เกิดความยุติธรรมต่อผู้ทดสอบความคิดสร้างสรรค์ที่มีความแตกต่างกันในด้านต่างๆ โดยการให้ความใส่ใจและมีการประเมินค่าที่ตัดความลำเอียงต่างๆ ออกไป คือ ด้านวัฒนธรรมและเพศออกไป นักวิจัยทั้งสองยังกล่าวว่า เครื่องมือทดสอบนี้มีความเที่ยงตรง ถูกต้องและเชื่อถือได้ และยังเป็นเครื่องมือที่ใช้ได้อย่างประหยัดค่าใช้จ่ายอีกด้วย

TCT – DP เป็นส่วนช่วยให้นักจิตวิทยา ครูผู้สอนสามารถนำผลจากการวาดภาพมาวินิจฉัยใช้ประโยชน์ ในฐานะบทบาทของผู้แนะแนว นักจิตบำบัด และผู้ช่วยเหลือ บุคคลผู้ถูกทดสอบได้ และนักวิจัยทั้งสองยังเชื่อว่าสามารถนำเกณฑ์การประเมินค่าความคิดสร้างสรรค์ ผ่านการวาดภาพนี้มาปรับประยุกต์เพื่อให้วัดความคิดสร้างสรรค์ที่มาจากผลงานด้านอื่นๆ ของคน เช่น จากการกระทำ, ดนตรี, การเต้นระบำ, รำฟ้อน, งานเขียน และด้านการแสดงละคร ได้อย่างแน่นอน

องค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์ประกอบไปด้วย ความคิดริเริ่ม กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก มีความไวต่อปัญหา อย่างไรก็ตาม การที่จะให้ความคิดสร้างสรรค์ประสบความสำเร็จหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับความมุ่งมั่นที่จะกระทำและสิ่งแวดล้อมภายนอกที่เอื้อต่อการกระทำนั้น

1.4 พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์

แมคมิลแลน (อารี รังสินันท์. 2541 : 47 - 48 ; อ้างอิงจาก Macmillan. 1924) ได้แบ่งพัฒนาการทางจินตนาการของเด็กเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 เป็นขั้นที่เด็กเล็กๆ มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งสวยงาม ซึ่งจะเป็นการนำไปสู่ความจริง

ขั้นที่ 2 เป็นระยะที่เด็กเริ่มเข้าใจถึงความเป็นจริง เด็กจะเริ่มมีคำถามถึงเหตุและผลด้วยการถามว่า "ทำไม"

ขั้นที่ 3 เป็นขั้นที่เด็กเริ่มเข้าใจทีละน้อยๆ ในสิ่งที่พบเห็นในโลกความเป็นจริง ทอแรนซ์ (Torrance. 1962 : 87 - 88) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยผลการวิจัยของ ลิกอน (Ligon. 1597) ดังนี้

ในระยะขวบแรกของชีวิต (ระยะแรกเกิด - 2 ขวบ) เด็กเริ่มพัฒนาการด้านจินตนาการ จะเห็นได้ว่าเด็กเริ่มถามชื่อของสิ่งต่างๆ ทำเสียง เด็กอายุ 2 ขวบ เริ่มทำเสียงแปลกใหม่จากเดิม โดยมีความกระตือรือร้นที่จะสำรวจสิ่งต่างๆ มากขึ้น ด้วยการชิมรส ดมกลิ่น และสัมผัสด้วยความอยากรู้อยากเห็น ดังนั้น การส่งเสริมโดยการจัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยมีที่ว่าง มีวัสดุอุปกรณ์จะอำนวยต่อการคิดช่วยให้เด็กพัฒนาการจินตนาการได้ดี

เด็กอายุ 2 - 4 ขวบ เด็กจะเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากประสบการณ์โดยตรงแล้วจะถ่ายทอดประสบการณ์ที่ได้รับรู้ โดยวิธีการแสดงออกและจินตนาการ เช่น เด็กไม่เข้าใจว่าทำไมไม่ให้เล่นน้ำร้อน เมื่อเด็กมีโอกาสสัมผัสจับต้องน้ำร้อนเด็กก็รู้ว่าเป็นสิ่งที่เล่นไม่ได้ เด็กในระยะนี้จะดื่นเต้นกับประสบการณ์ต่างๆ ได้ง่าย มีช่วงสนใจสั้น การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อาจทำให้เด็กหวาดกลัว ดังนั้น พ่อแม่ควรระวังให้เด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย ในช่วงนี้ควรให้เด็กเล่นของเล่นเพื่อให้คิดไปด้วย เช่น ไม้บล็อก เป็นต้น

ในวัย 4 - 6 ขวบ เป็นเด็กที่มีจินตนาการสูง แต่เด็กยังไม่มีความสามารถในการสังเกตเนื่องด้วยความจำกัดของจินตนาการ เมื่อเด็กเริ่มเรียนรู้การวางแผนจะเริ่มสนุกการวางแผนและการคาดคะเนในสิ่งที่เกิดขึ้นนั้น เด็กเริ่มเลียนแบบผู้ใหญ่หรือผู้ใกล้ชิด เด็กเริ่มจะพยายามค้นหาข้อเท็จจริง ความเชื่อมั่นจะพัฒนาในระยะนี้ โดยงานศิลปะในทางสร้างสรรค์ จากการทายคำพูด เด็กจะต้องได้รับความช่วยเหลือในการเล่นเพื่อฝึกจินตนาการ เช่น ให้เล่นขายของ ให้เล่นเป็นหมอ เป็นต้น พ่อแม่ ครู ควรจะให้เด็กวัยนี้ได้แสดงออกในด้านความคิด โดยวิธีส่งเสริมและชมเชย

ความคิดสร้างสรรค์นี้เกิดขึ้นได้ทุกวัย ทั้งวัยเด็ก หนุ่มสาว และวัยผู้ใหญ่ และผลจากการศึกษาพบว่าเด็กมีความคิดสร้างสรรค์สูงเมื่ออายุ 4 ปี 6 เดือน ความสร้างสรรค์จะค่อยพัฒนาขึ้น จนกระทั่งเด็กเรียนถึงชั้นประถมปีที่ 4 และจะลดลงอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้อาจจะขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ประกอบกัน

เช่น ระเบียบ ข้อบังคับ กฎเกณฑ์ วัฒนธรรม ประเพณี เด็กที่เรียนรู้ควบคู่กับอายุที่เพิ่มขึ้น หากเด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เอื้ออำนวย ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กยังคงพัฒนาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ เลคแมน (Lechman) (อารี รังสินันท์. 2527 : 113 ; อ้างอิงจาก Torrannce. 1962 : Unpage)

พัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลมีพัฒนาการไปตามลำดับขั้น และเด็กจะเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้จากการเรียนรู้ควบคู่กันไป เมื่อเข้าสู่วัย 4 - 6 ขวบ เด็กจะมีความคิดสร้างสรรค์สูงสุด ถ้าเด็กได้รับการกระตุ้นและสนับสนุนด้วยการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้แก่เด็ก

1.5 กระบวนการคิดสร้างสรรค์

กระบวนการคิดสร้างสรรค์เป็นวิธีการคิดหรือกระบวนการการทำงานของสมองเป็นขั้นตอน ซึ่งทอแรนซ์ (Torrance. 1962 : 47) กล่าวว่า กระบวนการคิดสร้างสรรค์นั้นเกิดขึ้นเมื่อคนเรามุ่งคิดไปสู่จุดมุ่งหมาย แบ่งเป็น 4 ขั้น คือ

1. ขั้นเริ่มต้น เกิดจากความรู้สึกที่ต้องการหรือความไม่เพียงพอในสิ่งต่างๆ ที่จะทำให้บุคคลเริ่มคิด เขาจะพยายามรวบรวมข้อเท็จจริง แนวคิดต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อหาความกระจ่างในปัญหา ในขั้นนี้ผู้คิดยังไม่ทราบว่าผลที่เกิดเป็นไปในรูปใดและอาจใช้เวลานาน จนบางครั้งอาจเกิดขึ้นโดยผู้คิดไม่รู้สึกตัว

2. ขั้นครุ่นคิด ต่อจากนั้นเริ่มต้น ซึ่งมีระยะหนึ่งที่มีความรู้ ความคิดเรื่องราวต่างๆ ที่รวบรวมไว้มาผสมเข้าเป็นรูปร่าง ระยะนี้ผู้คิดต้องใช้ความคิดอย่างหนักแต่บางครั้งความคิดขั้นนี้อาจหยุดชะงักไปเฉยๆ เป็นเวลานานบางครั้งก็กลับเกิดใหม่อีก

3. ขึ้นเกิดความคิด ในระยะที่กำลังครุ่นคิดนั้นบางครั้งอาจเกิดความคิดผุดขึ้นมาทันทีทันใด ผู้คิดจะมองเห็นความสัมพันธ์ของความคิดใหม่กับความคิดเก่า การมองเห็นความสัมพันธ์ในแนวคิดใหม่จะเกิดขึ้นทันทีทันใดผู้คิดไม่นึกฝันว่าจะเกิดขึ้นเลย

4. ขั้นปรับปรุง เมื่อเกิดความคิดใหม่แล้วผู้คิดจะขัดเกลาความคิดนั้นให้หมดจดเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจได้ง่ายหรือเสริมแต่งเพื่อให้รัดกุม และวิวัฒนาการก้าวหน้าต่อไป หรืออาจมีการทดลองเพื่อประเมินการแก้ปัญหาสำหรับความคิดที่สมบูรณ์ที่สุด ความคิดเหล่านี้ก่อให้เกิดการประดิษฐ์ผลงานใหม่ๆ ทางวิทยาศาสตร์ นวนิยาย เป็นต้น

กาเลเกอร์ (Gallagher. 1975 : 249 - 250) ได้กล่าวว่า กระบวนการความคิดสร้างสรรค์จะเกิดความคิดหรือสิ่งใหม่ๆ โดยการลองผิดลองถูก (Trial and Error) โดยแบ่งเป็น 4 ขั้น คือ

1. ขั้นเตรียม (Preparation) เป็นขั้นตอนเตรียมข้อมูลต่างๆ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับกับการกระทำหรือแนวทางที่ถูกต้อง หรือข้อมูลที่เท็จจริง ฯลฯ

2. ขั้นความคิดคุกกรุ่นหรือระยะฟักตัว (Incubation) เป็นขั้นที่อยู่ในความวุ่นวายของข้อมูลต่างๆ ทั้งใหม่และเก่า ปราศจากความระเบียบเรียบร้อยไม่สามารถขมวดความคิดนั้นจึงปล่อยความคิดนั้นไวอย่างเงียบๆ

3. ขั้นความคิดกระจ่าง (Illumination) เป็นขั้นที่ความคิดสับสนนั้นได้ผ่านการเรียบเรียงและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ต่างๆ เข้าด้วยกัน ให้มีความกระจ่างมองเห็นภาพพจน์ มโนทัศน์ของความคิด

4. ขั้นทดสอบความคิดและพิสูจน์ให้เห็นจริง (Verification) เป็นขั้นที่ได้รับความคิดทั้ง 3 ขั้นจากข้างต้นเพื่อพิสูจน์ว่าเป็นความคิดที่เป็นจริงและถูกต้อง

กระบวนการคิดสร้างสรรค์เป็นวิธีการคิดของสมองอย่างเป็นขั้นตอน จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลมุ่งคิดไปสู่จุดหมายตามลำดับความต้องการ ขั้นการคิดเพื่อตอบสนองความต้องการ รวบรวมข้อมูล เกิดความกระจ่างชัดลงมือทดลองใช้ และขั้นสุดท้ายคือการนำไปใช้

1.6 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

ทฤษฎีที่ใช้เป็นแนวคิดในการศึกษาความคิดสร้างสรรค์นั้น คือ ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญา (Structure of Intellect Model) ของกิลฟอร์ด (ชูปทอง ศรีทองทัวม. 2538 : 20 ; อ้างอิงจาก Guilford. 1971 : 60 - 64) ได้อธิบายความสามารถทางสมองของมนุษย์เป็น 3 มิติ ได้แก่

มิติที่ 1 เนื้อหา (Content) หมายถึง ข้อมูลหรือสิ่งเร้าเป็นสื่อในการคิด แบ่งเป็น 4 ด้านคือ

1. ภาพ (Figural) หมายถึง ข้อมูล หรือสิ่งเร้าที่เป็นสื่อในการคิด

2. สัญลักษณ์ (Symbolic) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในรูปเครื่องหมายต่างๆ เช่น ตัวอักษร ตัวเลข โน้ตและสัญลักษณ์ต่างๆ

3. ภาษา (Semantic) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในรูปถ้อยคำที่มีความหมายต่างๆ แต่บางอย่างไม่อยู่ในรูปถ้อยคำ เช่น ภาษาใบ้

4. พฤติกรรม (Behavioral) หมายถึง ข้อมูลที่เป็นการแสดงออกของกิริยา อาการของมนุษย์ ทัศนคติการรับรู้ การคิด การแสดงความคิดเห็น

มิติที่ 2 วิธีการคิด (Operation) เป็นมิติที่แสดงลักษณะการทำงานของสมองในลักษณะต่างๆ แบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ คือ

1. การรู้จักและเข้าใจ (Cognition) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลที่รู้จักเข้าใจในสิ่งต่างๆ ได้ทันทีทันใด เช่น เมื่อเห็นของเล่นรูปร่างกลมๆ ทำด้วยยางผิวเรียบ ก็บอกได้ว่าเป็นลูกบอล

2. การจำ (Memory) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลที่เก็บสะสมรวบรวมข้อมูลต่างๆ ไว้ แล้วสามารถระลึกออกมาได้ในรูปเดิมที่ต้องการ เช่น การท่องสูตรคูณ

3. การคิดแบบเอนกนัย (Divergent Thinking) เป็นความสามารถทางสมองของบุคคลที่สามารถคิดได้หลายแง่หลายมุม คิดหาคำตอบได้โดยไม่จำกัดจำนวนจากสิ่งเร้าที่กำหนดในเวลาจำกัด เช่น ให้บอกสิ่งที่ขึ้นต้นด้วยน้ำ มาให้ได้มากที่สุด

4. ความคิดแบบเอกนัย (Convergent Thinking) เป็นความสามารถทางสมองของบุคคลที่สามารถสรุปข้อมูลที่ดีที่สุดจากข้อมูลที่กำหนดให้และการสรุปเป็นคำตอบนั้นจะเน้นเพียงคำตอบเดียว เช่น การเลือกคำตอบในการทำข้อสอบแบบเลือกตอบ

5. การประเมินค่า (Evaluation) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่สามารถหาเกณฑ์ที่สมเหตุผลเกี่ยวกับความดี ความงาม ความเหมาะสมจากข้อมูลที่กำหนดให้

มิติที่ 3 ผลของการคิด (Product) เป็นมิติที่แสดงถึงผลที่ได้จากการทำงานของสมองเมื่อสมองได้รับข้อมูลจากมิติที่ 1 และใช้ความสามารถตอบสนองสิ่งเร้า ซึ่งเป็นวิธีคิดตามมิติที่ 2 ผลออกมาจะเป็นมิติที่ 3 ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ

1. หน่วย (Units) หมายถึง ส่วนย่อยๆ ที่ถูกแยกออกมามีคุณสมบัติเฉพาะของตนเองที่แตกต่างไปจากสิ่งอื่นๆ เช่น หมา แมว มด นก เป็นต้น

2. จำพวก (Classes) หมายถึง กลุ่มของสิ่งที่มีคุณสมบัติบางประการร่วมกัน เช่น สุนัข คน ปลาวาฬ เป็นจำพวกเลี้ยงลูกด้วยนม

3. ความสัมพันธ์ (Relations) หมายถึง ผลของการเชื่อมโยงความคิดแบบต่างๆ ตั้งแต่ 2 พวกเข้าด้วยกัน โดยอาศัยลักษณะบางประการเป็นเกณฑ์ อาจอยู่ในรูปหน่วยกับหน่วย จำพวกกับจำพวก เช่น พระกับวัด นกกับรัง เป็นความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับที่อยู่อาศัย

4. ระบบ Systems หมายถึง การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของผลที่ได้หลายๆ คู่เข้าด้วยกันอย่างมีระบบ เช่น 2, 4, 6, 8 ซึ่งเป็นระบบเลขคู่

5. การแปลงรูป (Transformations) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงปรับปรุงให้คำนิยามใหม่ การตีความ การขยายความหรือการจัดองค์ประกอบของข้อมูลที่กำหนดให้เสียใหม่เพื่อนำไปใช้ในวัตถุประสงค์อื่น

6. การประยุกต์ (Implications) หมายถึง การคาดหวังหรือทำนายเรื่องบางอย่างจากข้อมูลที่กำหนดให้ เกิดความแตกต่างไปจากเดิม เช่น เมื่อเห็น ก็คาดว่าเป็นสัญลักษณ์ของสุภาภาชาด

ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดนี้ นับว่าเป็นพื้นฐานในการศึกษาความคิดสร้างสรรค์เพราะกิลฟอร์ดเชื่อว่า ลักษณะความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นการคิดอเนกนัย คิดได้กว้างไกลซึ่งเป็นลักษณะของการนำไปสู่สิ่งที่แปลกใหม่ จากข้อสรุปนี้ทำให้มีการศึกษาเรื่องความคิดสร้างสรรค์อย่างกว้างขวางในเวลาต่อมา

อีกทฤษฎีหนึ่งคือ ทฤษฎีความคิดสองลักษณะ ทฤษฎีนี้กำลังได้รับความสนใจโดยทั่วไป เพราะเป็นความรู้ใหม่เกี่ยวกับการทำงานของสมองมนุษย์ มีการเริ่มต้นศึกษาและทดลองโดยกลุ่มนักจิตวิทยาคลีนิค ซึ่งมีแนวความคิดเบื้องต้นว่า เผ่าพันธุ์ของมนุษย์อยู่รอดสืบสายมาจนถึงคนรุ่นปัจจุบันได้ ก็เพราะมีสมองอันเชี่ยวชาญ ความเชี่ยวชาญของมนุษย์เกิดขึ้นเพราะมนุษย์มีสมองที่แบ่งหน้าที่กันเป็นสองส่วน หรือมีสองสมองนั่นเอง (ประมวล ดิกคินสัน. 2527 : 107) ซึ่งสอดคล้องกับ เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2529 : 40) ที่ได้กล่าวว่า จากการพยามยามค้นคว้าทดลองเกี่ยวกับการทำงานของสมองสองซีกของมนุษย์เป็นเวลานาน

กว่า 15 ปี นักวิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน สามารถสรุปได้อย่างแน่นอนแล้วว่า คนเราแต่ละคนจะมีสมองสองซีก ทำหน้าที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัดในการรับรู้ความเป็นไปของสิ่งต่างๆ รอบตัว

สมองซีกซ้าย เป็นส่วนที่คิดและทำงานที่ออกมาเป็นรูปธรรม เช่น การนับจำนวน การบอกเวลา การสรรหาถ้อยคำ การหาเหตุผล กฎเกณฑ์ การวางแผน เป็นต้น ส่วนสมองซีกขวา เป็นส่วนที่ทำหน้าที่จินตนาการ ใฝ่ฝัน สร้างสรรค์ความคิดแปลกใหม่ การซึมซาบในดนตรีและศิลปะ ซึ่งความคิดสร้างสรรค์ต่างๆ ของคนเรา เกิดจากการทำงานของสมองซีกขวานี้

ศิริวรรณ อมาตยกุล (2527 : 3) และ เกียรติวรรณ (2529 : 40) ได้ให้ความเห็นไว้สอดคล้องกันว่าคนส่วนใหญ่ในสังคมปัจจุบัน มักจะได้รับการพัฒนาเพียงสมองซีกใดซีกหนึ่งเป็นพิเศษ โดยไม่ให้ความสนใจในการทำงานของสมองอีกซีกหนึ่งเท่าที่ควร ระบบการศึกษาส่วนใหญ่ที่จัดให้กับเด็กในปัจจุบัน มักจะมุ่งไปในการพัฒนาสมองซีกซ้ายเป็นส่วนใหญ่ โดยจัดให้เด็กรู้จักการท่องจำ คิดเลข สรรหาถ้อยคำ ระเบียบกฎเกณฑ์ การวิเคราะห์ข้อมูล ฯลฯ อันเป็นหน้าที่เฉพาะของสมองซีกซ้าย ขณะที่สมองซีกขวาทำหน้าที่เกี่ยวกับจินตนาการนึกฝัน การคิดแปลกใหม่ ความเป็นศิลปินไม่ค่อยมีโอกาสพัฒนาขึ้น ทั้งๆ ที่การคิดของสมองทั้งสองซีกก็มีความสำคัญด้วยกันทั้งคู่

จะเห็นได้ว่า จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ที่กล่าวมาแล้ว ความคิดสร่างสรรค์เป็นทักษะที่มีอยู่ในบุคคลทุกคน และสามารถที่จะพัฒนาให้สูงขึ้นได้โดยอาศัยการเรียนรู้และการจัดบรรยากาศที่เอื้ออำนวย ซึ่งผลงานความคิดสร้างสรรค์ของคนเรานั้นไม่จำเป็นจะต้องเป็นขั้นสูงสุดเสมอไป เพียงแต่กล้าแสดงออกอย่างอิสระ อาศัยทักษะบางประการที่มีผู้คิดค้นมาก่อน ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมด เพราะความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละคนจะมีไม่เท่ากัน บางคนอาจมีมาก แต่ทุกคนย่อมมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในตัวของตัวเอง

1.7 ลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์

การแสดงออกของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์จะแตกต่างจากเด็กทั่วไปหรือแม้แต่เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ก็แสดงออกแตกต่างกัน บางคนกล้าแสดงออกอย่างอิสระไม่ต้องการสิ่งเร้า แต่บางคนต้องการบรรยากาศที่อบอุ่น เพื่อเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในการแสดงออก เด็กส่วนใหญ่อยู่ในประเภทหลัง และมีส่วนหนึ่งไม่มีโอกาสพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตลอดชีวิต (อารี รังสินันท์. 2532 : 60 ; อ้างอิงจาก Gale. 1960)

แมคคินนอน (Mackinnon. 1960) ได้ศึกษาลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ พบว่าผู้ที่ความคิดสร้างสรรค์จะเป็นผู้ที่ตื่นตัวตลอดเวลามีสมาธิมีความพยายาม สามารถพินิจพิเคราะห์ความคิดอย่างถี่ถ้วนในการแก้ปัญหา นอกจากนี้ยังมีลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่ง คือเป็นผู้เปิดรับประสบการณ์ต่างๆ ชอบแสดงออกมากกว่าเก็บกด

ผุสดี กุฎอินทร์ (2526 : 71 ; อ้างอิงจาก Lugo and Hershey. 1979) ได้กล่าวถึงลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. เป็นคนช่างคิดค้น มีความเป็นตัวของตัวเองในการตัดสินใจ
2. มีความเป็นอิสระไม่ชอบตามแบบใคร
3. ชอบคิดชอบทำสิ่งที่ซับซ้อนแปลกใหม่
4. มีความสามารถในการประยุกต์และแสดงออกถึงความคิดริเริ่ม
5. มีความคิดเปิดกว้างพร้อมที่จะรับสถานการณ์ใหม่
6. มีความอยากรู้อยากเห็น ชอบซักถาม และถามคำถามแปลกๆ เสมอ
7. ช่างสังเกต มองสิ่งที่ผิดปกติได้ง่ายและรวดเร็ว
8. มีไหวพริบ มีสมาธิในสิ่งที่สนใจ
9. มีอารมณ์ขัน และมองสิ่งต่างๆ ในมุมที่แปลกออกไป
10. ชอบแสดงออกมากกว่าเก็บกด

วราภรณ์ รักวิจัย (ม.ป.ป : 25-26)ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับลักษณะของคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังต่อไปนี้

1. เป็นคนอยากรู้อยากเห็น มีความสังเกตที่ดี มีปฏิกิริยาโต้ตอบรวดเร็วกับปัญหาหรือสิ่งเร้า
2. มีความสนใจหรือประหลาดใจในเหตุการณ์หรือสิ่งใหม่ ในเรื่องที่ลึกลับกว้างขวาง มีคำถามที่น่าสนใจและมีความหมาย หาเหตุผลว่าเพราะเหตุใด โดยใช้คำถามว่าทำไม
3. มีความสามารถในการคิดอย่างกว้างลึก และสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้รวดเร็ว และมีความรู้สึกไวต่อปัญหาต่างๆ สามารถใช้จิตใต้สำนึก และสามารถปรับปรุงเสริมแต่งความรู้นั้น ให้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
4. รู้จักคิดเริ่มทำในสิ่งแปลกใหม่ เป็นคนช่างคิดช่างฝัน ริเริ่มทำงานใหม่ ๆ มีอารมณ์ขัน ชอบเดา ชอบทำงานที่ท้าทาย และมีความคิดกว้างขวางยืดหยุ่นได้
5. เป็นคนที่เป็นตัวของตัวเอง มีอุดมการณ์ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ไม่ชอบคล้อยตามความคิดของผู้อื่นได้ง่าย ๆ
6. ชอบเสี่ยงภัย ผจญภัย มีความกล้าที่จะผจญสิ่งใหม่ ๆ ด้วยความมั่นใจ ไม่หวาดกลัว และมีความละเอียดรอบคอบ
7. ชอบมีอิสรภาพในเรื่องความคิดและการกระทำในการแสดงออก ไม่ชอบทำอะไรตามกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับ ชอบแสดงออกมากกว่าการเก็บกดและเป็นผู้นำที่ตื่นตัวตลอดเวลา
8. มีความสามารถแก้ไข ดัดแปลงขบวนการต่าง ๆ เพื่อนำไปแก้ไขได้สำเร็จ
9. มีความสามารถในการรู้จักใช้ภาษาและคำได้มากกว่า และรู้จักดัดแปลงความคิดให้เหมาะสม
10. รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา ไม่โทษธรรมชาติหรือสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัว

11. ชอบคิดและตั้งสมมติฐานในการทำงานด้วยความพอใจของตน โดยไม่หวังผลตอบแทน หรือการยกย่องจากคนอื่น

12. ไม่แสดงความวิตกกังวลต่อความล้มเหลว ต่อการกระทำที่บอกถึงความล้มเหลวและความสำเร็จจนเกินไปไม่เคร่งเครียดในการทำงานมากเกินไป สามารถดัดแปลงแก้ไขวิธีในการทำงาน หรือปัญหาที่พบได้อย่างเหมาะสม

13. เป็นบุคคลที่ชอบการวิพากษ์วิจารณ์มาก มีลักษณะเด่นในการเป็นผู้นำ และเป็นผู้ที่มีลักษณะของคนที่มีแรงจูงใจมากที่สุด

อารี พันธ์มณี (2540 : 71) ได้สรุปลักษณะพฤติกรรมของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์

1. อยากรู้อยากเห็นมีความใคร่รู้อยู่เป็นนิจ
2. ชอบแสวงหา สำรวจ ศึกษา ค้นคว้าทดลอง
3. ชอบซักถามและถามคำถามแปลก ๆ
4. ช่างสงสัย เป็นเด็กที่มีความรู้สึกแปลกประหลาดในสิ่งที่พบเห็นเสมอ
5. ช่างสังเกต มองเห็นลักษณะที่แปลกผิด หรือช่องว่างที่ขาดหายไปได้ง่ายและรวดเร็ว
6. ชอบแสดงออกมากกว่าเก็บกด ถ้าสงสัยสิ่งใดก็จะถามหรือพยายามหาคำตอบโดยไม่รั้งรอ
7. มีอารมณ์ขัน มองสิ่งต่าง ๆ ในแง่มุมที่แปลก และสร้างอารมณ์ขันอยู่เสมอ
8. มีสมาธิในสิ่งที่ตนสนใจ
9. สนุกสนานในการใช้ความคิด
10. สนใจสิ่งต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง
11. มีความเป็นตัวของตัวเอง

ความแตกต่างระหว่างเพศ และความคิดสร้างสรรค์

แต่จากการศึกษายังไม่พบความสัมพันธ์ที่ชัดเจน ระหว่างความแตกต่างของเพศ และความคิดสร้างสรรค์ อารี พันธ์มณี (2540 : 39 – 41 ; อ้างอิงจาก Kneller. 1956) ได้เสนอความแตกต่างของเด็กชายและเด็กหญิงทางด้านความคิดละเอียดลออเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นในการสร้างผลงานที่มีความแปลกใหม่เป็นพิเศษ และพัฒนาการของความละเอียดลออ มีดังนี้

1. พัฒนาการของความละเอียดลออจะขึ้นอยู่กับอายุ กล่าวคือ เด็กที่มีอายุมากจะมีความสามารถด้านนี้มากกว่าอายุน้อย

2. เด็กหญิงจะมีความสามรถมากกว่าเด็กชายในด้านความละเอียดลออ

3. เด็กที่มีความสามารถสูงทางด้านความละเอียดลออ จะเป็นเด็กที่มีความสามารถทางด้านการสังเกตสูงด้วย

นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงพฤติกรรมทางด้านละเอียดลออ สำหรับเด็กชายและเด็กหญิงไว้ดังนี้ คือ

สำหรับเด็กชายจะมีลักษณะ

1. ชอบผจญภัย
2. สุขภาพดี
3. ปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะทำให้ดีที่สุด
4. เห็นอกเห็นใจคนอื่น
5. ชอบเสี่ยงภัย
6. มีอารมณ์ขัน
7. ไม่ขลาดกลัว และไม่ขี้อาย แต่มักเบื่อง่าย
8. ไม่ชอบทำงานตามคำสั่ง
9. ไม่มีอารมณ์อ่อนไหวง่าย
10. ไม่ชอบก่อกวนความสงบสุขของกลุ่ม

สำหรับเด็กหญิงจะมีลักษณะ

1. ชอบผจญภัย
2. มีอารมณ์อ่อนไหวง่าย
3. มีอารมณ์รุนแรง
4. มีอารมณ์ขัน
5. หยิ่งและมีความพอใจในตนเอง
6. ไม่เบื่อหน่าย

และยังได้พยากรณ์ว่า เด็กที่มีพฤติกรรมความละเอียดอ่อนนั้น จะมีแนวโน้มเลือกอาชีพเกี่ยวกับการสอน คือ เป็นครู อาจารย์ หรืองานให้บริการคนอื่น ๆ เช่น เป็นนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์เป็นต้น

สำหรับประสบการณ์ในชีวิต ทั้งเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงมีแนวโน้มที่จะมีประสบการณ์ในชีวิตสมบูรณ์มากกว่าพวกที่มีความสามารถทางด้านความคิดริเริ่มสูง เด็กพวกนี้ชอบทำงานช้และตรวจสอบอย่างละเอียดถี่ถ้วนจนผลงานเป็นที่น่าพอใจของตน

ความหวัง บิดามารดาของเด็กที่มีความคิดละเอียดลออสูง จะมีความหวังในตัวเด็กสูงมาก และมีความรู้สึกค่อนข้างกลัวว่า เด็กเหล่านี้จะไม่ประสบความสำเร็จเหมือนที่ตนหวัง

ส่วน สุรางค์ โค้วตระกูล (2541 : 149) ได้กล่าวว่า ความแตกต่างระหว่างเพศ แม้จะเป็นที่ยอมรับกันว่า ผู้หญิงและผู้ชายแตกต่างกันทางสะรีรวิทยา หรือมีความแตกต่างทางร่างกาย ความแตกต่างทางพฤติกรรมของหญิงและชายขึ้นอยู่กับสังคม และวัฒนธรรม บางวัฒนธรรมถือว่าผู้ชายเก่งกว่าผู้หญิงทุกด้าน ผู้หญิงจะต้องอยู่ใต้ข้อบังคับของผู้ชายทุกอย่าง แต่บางวัฒนธรรมถือว่าผู้หญิงมีความสามารถทำอะไรทุกอย่างได้เหมือนผู้ชาย สังคมและวัฒนธรรมของไทยจัดว่าอยู่ประเภทหลัง ผู้หญิงได้รับสิทธิทุกอย่างเหมือนกับ

ผู้ชาย และในการเลือกอาชีพ ผู้หญิงมีโอกาสเลือกได้ทุอาชีพ ขึ้นกับความสามารถของตน ในประเทศสหรัฐอเมริกามีนักจิตวิทยาที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างเพศมาก แต่ผลที่ได้บางครั้งมักจะขัดแย้งกัน ฉะนั้น แมคโคบี และแจ็คคลิน ได้รวบรวมผลการวิจัยเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างเพศทั้งหมด และได้สรุปความแตกต่างระหว่างเพศที่เป็นผลการวิจัยออกเป็น 3 จำพวกคือ

1. ความแตกต่างระหว่างเพศที่มีผลการวิจัยสนับสนุนเป็นที่เชื่อถือได้
2. ความแตกต่างระหว่างเพศยังไม่มีผลการวิจัยสนับสนุนแน่นอน
3. ความแตกต่างระหว่างเพศที่ยังไม่มีผลการวิจัยสนับสนุนเพียงพอ

แมคโคบี และแจ็คคลิน พบว่าความแตกต่างระหว่างเพศที่มีผลการวิจัยสนับสนุนเป็นที่เชื่อถือได้มีดังต่อไปนี้ ผู้ชายมีความสามารถ หรือพฤติกรรมดีกว่าผู้หญิงเพียง 3 อย่างคือ

1. ผู้ชายมีความสามารถในการจำรูปทรงสิ่งของได้ แม้ว่าจะพลิกแพลงในท่าต่าง ๆ หรือความสามารถที่จะเห็นความสัมพันธ์ของ Space – form ในจินตนาการได้ (Spatial Ability)
2. ผู้ชายมีความสามมารถทางคณิตศาสตร์ (Quantitative Abilities) มากกว่าผู้หญิง
3. ผู้ชายแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวมากกว่าผู้หญิง

ลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นผู้ที่ชอบมีความคิดอิสระ ตื่นตัวที่จะรับรู้ มองการณ์ไกล และมีความสามารถในการคิด พลิกแพลงแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปด้วยดี ดังนั้น คนที่มีความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นผู้ที่มีลักษณะหลาย ๆ อย่างอยู่ในตัวเอง

1.8 หลักในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

เนื่องจากความคิดสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่ควรจะส่งเสริม เพราะคนที่มีความคิดสร้างสรรค์มักจะเป็นผู้ที่มีบทบาทที่จะนำความเจริญมาสู่ประเทศชาติ เป็นที่น่าเสียดายที่ในชีวิตจริงมีน้อยคนที่มีโอกาสพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จนถึงจุดสุดยอด ในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทั้งครูและผู้ปกครองจะต้องศึกษาเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ เช่น ความคล่องในการคิด และต้องระลึกอยู่เสมอว่า นักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์อาจจะมีความคิดหรือคำตอบที่ครูและผู้ปกครองไม่เคยคิดมาก่อน ครูต้องเป็นผู้ที่มีใจกว้างที่จะรับฟังความคิดใหม่ ๆ สุรางค์ โค้วตระกูล (2541 : 143 – 144 ; อ้างอิงจาก Klausmeier. 1984) ได้รวบรวมหลักการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้ 5 อย่างคือ

1. การสร้างสถานการณ์ เพื่อนักเรียนจะได้แสดงออกทั้งทางด้านความคิดเห็น การเขียน และทางด้านการศิลปะ
2. พยายามส่งเสริมทัศนคติที่ดีของครูและของนักเรียนต่อความคิดสร้างสรรค์ ไม่หัวเราะเยาะคนที่มีความคิดที่แปลกไปจากตน
3. ส่งเสริมการใช้ความคิดอเนกนัย เช่น สนับสนุนให้ทุกคนตั้งจุดประสงค์ของงาน และครูอนุญาตให้ใช้เวลาตามที่ต้องการ

4. ส่งเสริมให้สร้างผลงาน เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ก็ควรจะสนับสนุนตามความสามารถ ผลงานเป็นส่วนสำคัญที่จะให้กำลังใจแก่ผู้ที่มีความคิกสร้างสรรค์

5. ควรจะให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อนักเรียนจะได้ทราบว่าตนเองทำดีหรือไม่ อย่างไร แต่ครูจะต้องระวังไม่ตินักเรียนให้หมดกำลังใจ

ในด้านการสอนครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยตรง ครูต้องช่วยให้เด็กเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดี ช่วยแก้ไขพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ช่วยส่งเสริมความถนัดของเด็ก ครูผู้สอนจะต้องช่วยให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึก ทัศนคติ และการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม นักจิตวิทยาและนักการศึกาหลายท่านได้กล่าวถึงหลักการในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. เปิดโอกาสให้เด็กได้คิด ได้ค้นพบ และแสดงออกอย่างอิสระ โดยไม่มีการประเมินค่าทันที ทันใด รับฟังความคิดของเด็ก มีความเข้าใจยอมรับในผลงานและสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ ส่งเสริมให้เด็กถามและสนใจคำถามของเด็ก กระตือรือร้นที่จะตอบถามนั้น พึงระลึกเสมอว่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในตัวเด็กนั้นต้องค่อยเป็นค่อยไปและต่อเนื่อง (Torrance. 1962 : 663 – 164)

2. สนับสนุนและกระตุ้นการแสดงความคิดหลายๆ ด้าน ตลอดจนการแสดงออกทางอารมณ์ มีการยืดหยุ่นในเรื่องกฎ ระเบียบวินัย เพื่อเด็กจะได้เป็นตัวของตัวเอง มีโอกาสตัดสินใจด้วยตัวเอง ให้คำชมเชยเมื่อเด็กเรียนรู้ด้วยวิธีของตนเอง เพื่อให้เด็กมีกำลังใจภูมิใจในการคิดสิ่งใหม่ๆ ต่อไป (อารี รังสินันท์. 2532 : 75, 86, 90 ; อ้างอิงจาก Blaunt and Klausmier. 1965 , Smith and Hidreth. 1971 Kohl. 1972, Hillgard. 1973)

3. ควรจัดให้มีชั่วโมงว่างภายในห้องเรียน เพื่อให้เด็กทำงานอย่างอิสระเมื่อเด็กต้องการ สนับสนุนการทำงานเป็นกลุ่ม และทำงานคนเดียวในเวลาที่เด็กต้องการ ครูควรเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคที่เหมาะสม เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของเด็กแต่ละคน (อารี รังสินันท์. 2532 : 87 ; อ้างอิงจาก Sommer. 1970 , Davis. 1972)

ความคิดสร้างสรรค์เป็นทักษะที่เด็กทุกคนสามารถฝึกฝนได้โดยมีครู พ่อแม่ ของนักเรียนสามารถช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้มีสิ่งแวดเล้อมที่เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และมีการยอมรับว่า ความคิดสร้างสรรค์เกิดขึ้นได้ทุกเพศทุกวัย พ่อแม่ และครูก็จะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพัฒนากิจกรรมความคิดสร้างสรรค์ได้ ถ้าหากครูและพ่อแม่พยายามทำความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์และมีใจกว้างที่จะยอมรับว่าความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นแก่บุคคลทุกวัยไม่จำกัดเฉพาะเด็กโต และการสนับสนุนส่งเสริมจากครู และพ่อแม่มีส่วนในพัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์

1.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

งานวิจัยในต่างประเทศ

เจลเลน และเออร์บัน (เยาวพา เดชะคุปต์. 2536 : 85 ; อ้างอิงมาจาก Jellen and Urban. 1986 : 147) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการกับศักยภาพความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยใช้แบบทดสอบ TCT – DP (Test For Creative Thinking – Drawing Production) ผลปรากฏว่า ผู้สัมฤทธิ์ผลทางวิชาการต่ำหรือสูง ไม่จำเป็นต้องมีศักยภาพทางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์หรือสูงตามวัย

วิลเลียมส์ (เพียงจิตร โรจน์ศุภรัตน์. 2531 : 27 ; อ้างอิงมาจาก Williams. 1971 : 325 – 358) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม กับคะแนนวิชา หมวดคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศิลปะ ภาษา ดนตรี ผลปรากฏว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดริเริ่มกับคะแนนรวมหมวดศิลปะ ภาษา วิชาดนตรี และศิลปะวิชา มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

คูซิเอมสกี้ (Kuziemski. 1977 : 1861 - B) ได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ของความคิดสร้างสรรค์กับการเล่นที่ใช้จินตนาการ (Imaginative Play) โดยศึกษากับเด็กระดับ 2 จำนวน 50 คน เป็นเด็กหญิง 25 คน และเด็กชาย 25 คน พบว่าการเล่นที่ใช้จินตนาการมีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์

ไคลแอด ซอว์ และเซอร์วูด (Cliatt, Shaw and Shenwood. 1980 : 1061 - 1064) ได้ทำการทดลองฝึกความสามารถทางการคิดแบบอเนกนัยแก่เด็กอายุ 5 - 6 ปี จำนวน 48 คน โดยกลุ่มควบคุมได้รับการสอนด้วยวิธีใช้คำถามแบบเอกนัยหรือแบบอื่นพบว่า กลุ่มทดลองมีความคิดสร้างสรรค์กว่ากลุ่มควบคุม

งานวิจัยในประเทศ

นิรัตน์ กรองสอาด (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมายกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ตามปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นเด็กเล็ก อายุ 5 –6 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ จำนวน 30 คน ระยะเวลาศึกษา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นทักษะในการสื่อความหมายมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญระดับ.01

เยาวนา ดลแม้น (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลมที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผนจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติมีความมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทีสถิติที่

ระดับ.05เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์บูรณาการการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะการจัดกิจกรรมในวงกลม ตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธูปทอง ศรีทองท้วม (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี ผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรีกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการเคลื่อนไหวและจังหวะมีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย เพราะเด็กจะเคลื่อนไหวร่างกายอยู่ตลอดเวลา ซึ่งครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก จึงควรจัดกิจกรรมสนเคลื่อนไหวและจังหวะ เพื่อสนองความต้องการทางธรรมชาติของเด็กและส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ งานที่วิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ การเล่น มีความคิดสร้างสรรค์โดยใช้จินตนาการ การฝึกความสามารถโดยใช้คำถามแบบอเนกนัย และจังหวะที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ จึงเป็นข้อค้นพบว่าความคิดสร้างสรค์สามารถฝึกฝนได้ด้วยกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

2. นาฏศิลป์ไทย

2.1 ความหมายของนาฏศิลป์ไทย

อมรา กล่ำเจริญ (2531 : 1) ให้ความหมายของนาฏศิลป์ไทยว่าเป็นคำสมาสแยกได้เป็น 2 คำ คือ นาฏ และ ศิลป์

นาฏ หมายถึง การร่ายรำเคลื่อนไหวไปมา สันสกฤตให้รูปคำศัพท์ว่า นาฏยะ เป็นชื่ออย่างหนึ่งของการฟ้อนรำบวงสรวงพระผู้เป็นเทวาลัย โดยเลือกเอาจังหวะและท่ารำที่เด็มไปด้วยท่าสักการะและเลือกแสดงตอนที่เป็นการกระทำเนื่องในชีวประวัติของพระผู้เป็นเจ้า มีคำอธิบายเพิ่มเติมอีก ได้แก่ การฟ้อนรำพื้นเมืองชาวบ้าน ระบำเดี่ยว ระบำคู่ ระบำชุด ซึ่งอยู่ในอินเดียจนบัดนี้

ศิลป์ ความหมายของศิลป์กว้างขวางไปตามความคิด แต่ละแขนงสาขา กำหนดแน่นอนไม่ได้ในสมัยแรกๆ ศิลป์ หมายถึงการช่างทั่วๆ ไป โดยอาศัยความคิด ความประณีต ก่อให้เกิดความชื่นชมแก่ผู้พบเห็น

ศิลป์ อาจหมายถึง การแสดงออกเพื่อสนองความต้องการทางอารมณ์ การลอกเลียนแบบหรือสิ่งที่มนุษย์จินตนาการออกมาในรูปแบบต่างๆ หรือได้พบเห็นจากธรรมชาติแล้วนำมาดัดแปลงให้วิจิตรละเอียดอ่อน

ฉะนั้นคำว่า นาฏศิลป์ จึงประมวลได้ว่า หมายถึง การฟ้อนรำ ที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นจากธรรมชาติด้วยความประณีต เพียบพร้อมไปด้วยความวิจิตรละเอียดอ่อน นอกจากหมายถึงการฟ้อนรำระบำรำเต้นยังหมายถึงการร้องและบรรเลงด้วย

อาภรณ์ มนตรีศาสตร์ และจาตุรงค์ มนตรีศาสตร์ (2525 : 9) กล่าวว่า นาฏศิลป์ มีความหมายถึง การฟ้อนรำที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น ในเมื่อธรรมชาติไม่อำนวยให้ แต่ต้องประณีตลึกซึ้ง วิจิตรบรรเลงและสามารถปฏิบัติได้อย่างสมบูรณ์ แต่ความหมายที่เข้าใจทั่วไปคือ การร้องรำทำเพลง การให้ความบันเทิงอันประกอบด้วยอารมณ์และความรู้สึก ศิลปประเภทนี้ต้องอาศัยการบรรเลงดนตรีและการขับร้องเพื่อส่งเสริมให้เกิดคุณค่าในศิลปะยิ่งขึ้น

สุมนมาลย์ นิ่มเนติพันธ์ (2532 : 16) ให้ความหมายนาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะการร่ายรำด้วยความประณีตงดงาม

รัตนา มณีสิน (2534 : 1) ให้ความหมายว่า นาฏศิลป์เป็นศิลปะในการละครไทย และย่อมเป็นที่ทราบกันอยู่ทั่วไปแล้วว่า ละครไทย ทั้งละครรำและละครร้อง ละครพูด ฉะนั้นเมื่อพูดถึงการละครของไทยจึงต้องพูดถึงการฟ้อนรำเสมอ

อาภรณ์ สุนทรวาท (2542 : 2) ให้ความหมายนาฏศิลป์ หมายถึง การร่ายรำด้วยความประณีตงดงามซึ่งปรุงแต่งจากธรรมชาติ เรียบเรียงลำดับท่ารำให้สอดคล้องกับจังหวะและทำนองเพลงร้องเพลงดนตรี มีทั้งการแสดงเป็นเรื่องราวที่เรียกว่า ละครและโขน และที่ไม่เป็นเรื่องราวคือ ระบำรำฟ้อน

สุรพล วิรุฬรักษ์ (2543 - 12) ให้ความหมายว่า นาฏศิลป์ หมายถึงการฟ้อนรำ ทั้งที่เป็นระบำรำฟ้อน และอื่นๆ ดังกล่าวแล้ว รวมทั้งละครรำ โขน หนังใหญ่ ปัจจุบัน มีคนคิดชื่อใหม่ ให้ดูทันสมัย คือ นาฏกรรมสังคีตศิลป์ วิพิธทัศนา และศิลปะการแสดงซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกัน เป็นคำที่ครอบคลุมศิลปะแห่งการร้อง การรำ และการบรรเลงดนตรี

ความสำคัญของการสอนพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยในเด็กปฐมวัย จะเน้นแนวทางความสำคัญที่ส่งเสริมให้เด็ก มีพื้นฐานนาฏศิลป์ที่สามารถนำไปคิดสร้างสรรค์ตามความสนใจของเด็กอย่างอิสระโดยนำมาผสมผสานกับท่าที่ตัวเองคิดขึ้นมา และยังคงความเป็นไทยควบคู่กันไป โดยไม่เน้นท่าสวยงามในเด็กปฐมวัย

2.2 ความสำคัญของนาฏศิลป์ไทย

อาภรณ์ มนตรีศาสตร์ และจาตุรงค์ มนตรีศาสตร์ (2525 : 64) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของนาฏศิลป์ว่าเป็นแหล่งรวมศิลปะต่างๆ เป็นต้นว่า ศิลปะการเขียนภาพ (จิตรกรรม) การก่อสร้าง (สถาปัตยกรรม) การออกแบบเครื่องแต่งกาย ตลอดจนงานศิลปะทางวรรณคดี กล่าวได้ว่า ศิลปะเหล่านี้เป็นศิลปะที่มีส่วนสำคัญเกี่ยวข้องกับการละครทั้งสิ้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่า นาฏศิลป์หรือศิลปะการร้องรำทำเพลงนี้มีที่มาจากความสำคัญของศิลปะแต่ละประเภท ทั้งนี้เพราะศิลปะเป็นส่วนสำคัญของชาติ และความงามแต่ละชาติย่อมไม่เหมือนกันเป็นธรรมดา

ประทิน พวงสาลี (2521 : 49) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของนาฏศิลป์ว่า แสดงความเป็นอารยะของประเทศบ่งบอกวัฒนธรรม ประเทศใดประชาชนมีหัวใจเป็นศิลปะ เข้าใจในคุณค่าของงานศิลป์ บ้านเมืองนั้นย่อมเจริญรุ่งเรือง เพราะศิลปะมีความละเมียดละไม กล่อมจิตใจไปในทางที่ดี เป็นทางที่จะสร้างความเจริญให้แก่บ้านเมืองนาฏศิลป์เป็นแหล่งรวมศิลป์ นาฏศิลป์ไม่ใช่เฉพาะการฟ้อนรำไปตามจังหวะเท่านั้น นาฏศิลป์ยังครอบคลุมไปถึงความไพเราะของเสียงดนตรีแต่ละประเภท และเราจะเห็นความสง่างามของตัวละครในวรรณคดี ฉะนั้นจึงยอมรับว่านาฏศิลป์เป็นแหล่งรวมของศิลปะ อันหมายถึง การจัดฉาก แสง สี ความสวยงามของการแต่งกายที่นาฏศิลป์ถ่ายทอดออกมาแสดงประกอบลีลาการร่ายรำ จึงกล่าวได้ว่านาฏศิลป์ย่อมเผยแพร่วรรณคดีอยู่มาก

อัจจิมา สวัสดิชีวิน (2538 : 3 - 5) ได้กล่าวว่า การฝึกนาฏศิลป์ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะที่จะต้องทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นการออกกำลังกายทุกอย่างต้องใช้ลีลาท่าทาง ใช้ร่างกายทุกส่วนให้เป็นไปตามจังหวะเพลง เป็นคนมีบุคลิกภาพดี อารมณ์ดีและจิตใจอ่อนโยน มีความละเอียดอ่อน มีไหวพริบแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

สุมิตร เทพวงษ์ (2541 : 14) ได้กล่าวถึงความสำคัญของนาฏศิลป์ว่า

1. เป็นความสำคัญของนาฏศิลป์ แสดงถึงอารยะของประเทศ จะมีความเจริญก็เพราะประชาชนมีความเข้าใจในศิลปะ เพราะศิลปะเป็นสิ่งมีค่า เป็นการให้อารมณ์โดยเฉพาะศิลปะการละครมีความสามารถกล่อมเกลาจิตใจให้ไปในทางที่ดี เป็นแนวทางให้กำลังใจที่จะสืบสานความเจริญรุ่งเรืองให้แก่บ้านเมืองต่อไป

2. นาฏศิลป์เป็นแหล่งรวมศิลปะ ประกอบด้วยศิลปะการเขียน การก่อสร้าง การออกแบบเครื่องแต่งกาย วรรณคดี ศิลปะแต่ละประเภทได้วิวัฒนาการด้วยความประณีต ทั้งนี้เนื่องด้วยศิลปะมีความสำคัญ มนุษย์ทุกชาติต้องมีศิลปะของตนไว้ นับแต่โบราณเจนมาถึงทุกวันนี้

ความสำคัญของนาฏศิลป์ขั้นพื้นฐานนอกจากเด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายแล้ว ยังเป็นพื้นฐานทางอารมณ์ สามารถกล่อมเกลาจิตใจให้อ่อนโยน มีความละเอียดอ่อน ให้มีใจรัก เกิดความซาบซึ้ง และมีสุนทรียภาพ ในการคิดแสดงท่าทางผ่อนคลายความตึงเครียด ได้รับประสบการณ์สนุกสนานร่าเริง ในขณะเดียวกันเด็กได้พัฒนาด้านสังคม รู้จักการปรับตัว มีการปฏิสัมพันธ์ ให้ความร่วมมือในหมู่คณะ ทำให้เกิดความสามัคคีในทางที่ดี เป็นแนวทางที่จะให้เด็กช่วยกันอนุรักษ์ และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของไทยในโอกาสต่อไป

2.3 องค์ประกอบของนาฏศิลป์ไทย

นาฏศิลป์ไทยประกอบด้วย

1. โขน ถือกระบวนการเต้นเป็นสำคัญ
2. ละครรำ ถือกระบวนการรำในการใช้บทเป็นสำคัญ
3. ระบำฟ้อน ถือกระบวนการรำเป็นสำคัญ

ระบำ ได้แก่ ศิลปะแห่งการรำที่ผู้แสดงรำพร้อมกันเป็นหมู่ เช่น ระบำดาวดึงส์ ระบำนพรัตน์ ฯลฯ

รำ ได้แก่ ศิลปะแห่งการรำประเภทต่างๆ เช่น รำฉุยฉาย ซึ่งเป็นรำเดี่ยว รำคู่ รำประกอบเพลง แต่ที่มีลักษณะของการรำโดยเฉพาะก็มี เช่น รำแขนง รำพัดชา รำแพน หนักไปทางเต้นก็มี เช่น รำโคม

ฟ้อนเป็นการรำแบบไทยเหนือ เช่น ฟ้อนเมือง ฟ้อนม่านมุ้ยเชียงตา ฟ้อนลาวแพน ถ้าเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือเรียกว่า "เซิ้ง"

นาฏศิลป์ไทยอันประกอบด้วย โขน ละครรำ และระบำรำฟ้อน สามประเภทนี้สืบเนื่องมาแต่โบราณรักษาสืบต่อกันมา และได้รับการปรับปรุงให้ประณีตสวยงามตามลำดับ แม้บางส่วนจะเป็นแบบแผนมาจากต่างประเทศแต่ก็นำมาปรับปรุงให้เข้ากับจารีตประเพณีของไทย โดยเฉพาะโขน และการละครนั้น แต่เดิมแตกต่างกันอยู่พอจะพูดได้ว่า "เต้นโขนรำละคร" เพราะเต้นเป็นหลักของโขน รำเป็นหลักของละคร (ฉวีวรรณ มิตรสุวรรณ. 2537 : 14)

นาฏยศัพท์นาฏศิลป์ขั้นพื้นฐาน

นาฏยศัพท์ คือ ศัพท์ที่ใช้เกี่ยวกับการเรียกท่ารำ นาฏยศัพท์เบื้องต้นนี้เด็กเล็กมีความรู้ แต่เนื่องจากเด็กเล็กยังมีพัฒนาการทางด้านภาษาน้อย ยังไม่เข้าใจคำนี้ลึกซึ้งนัก การใช้นาฏยศัพท์สำหรับเด็กเล็กต้องเป็นคำพูดสั้นๆ เข้าใจง่ายและใช้บ่อย ควรนำคำพูดที่มีความหมายง่ายๆ ตามธรรมชาติเพื่อสะดวกแก่การจำ ศัพท์แทนนาฏยศัพท์ที่ควรใช้กับเด็ก (สุมนมาลย์ นิ่มเนติพันธ์ 2541 : 218 - 221) ได้แก่

1. จีบมือ จีบ หมายถึง อาการกรีดนิ้ว โดยเอานิ้วชี้กับนิ้วหัวแม่มือมาจดกัน ส่วนนิ้วที่เหลือทั้งสามเหยียดตรง และกรีดออกเป็นรูปพัด หักข้อมือเข้าหาลำตัว จีบมี 5 ลักษณะคือ

1.1 จีบคว่ำคือ คว่ำท้องแขนหรือข้อมือลงให้ปลายนิ้วตกลงล่าง อาจจีบได้ทั้ง 2 มือ แล้วแต่จะให้อยู่ส่วนหน้าหรือข้างลำตัว

1.2 จีบหงาย คือหงายทองแขนหรือข้อมือให้ปลายนิ้วหงายขึ้นข้างบน อาจจีบได้ทั้ง 2 มือ แล้วแต่จะให้อยู่ส่วนหน้าหรือข้างลำตัว

1.3 จีบหลัง คือ ส่งลำแขนไปข้างหลัง คว่ำท้องแขนลงและพริกข้อมือให้ปลายนิ้วชี้ขึ้นข้างบน

1.4 จีบปรกหน้า มือคล้ายจีบหงายหันจีบเข้าหาลำตัวทั้งแขนและมือชูอยู่ข้างหน้า หันจีบเข้าหาหน้าผาก

1.5 จีบปรกข้าง คล้ายจีบปรกหน้า แต่ลำแขนอยู่ข้างๆ หันจีบเข้าหาแง่ศีรษะ

2. ตั้งวง คือ การยกแขนให้ได้ส่วนโค้งสูง ตั้งข้อมือ ฝ่ามือแบเหยียดตรงสี่นิ้ว นิ้วหัวแม่มืองอเข้าหาฝ่ามือเล็กน้อย หักข้อมือหาลำแขนเสมอ แต่มืออาจจะแปรลักษณะไปนั้นเป็นท่าประดิษฐ์อนุโลมเรียกว่าวงด้วย วงแบ่งเป็นหลายลักษณะ เช่น

2.1 วงบน เป็นวงที่สูงกว่าเพื่อน คือ อาการยกลำแขนให้สูงทอดลำแขนให้โค้งได้รูปจากระดับไหล่ไปข้างๆ สูงประมาณคิ้ว

2.2 วงกลาง คือ ส่วนโค้งของลำแขน อยู่ระหว่างวงบนกับวงล่าง กะปลายนิ้วอยู่สูงเพียงระดับไหล่หรือต่ำกว่าเล็กน้อย

2.3 วงล่าง คือ ส่วนโค้งของลำแขน ที่ทอดโค้งลงเบื้องล่าง ปลายนิ้วอยู่ระดับหน้าท้อง ลำแขนส่วนล่างจะพลิกหงายหรือคว่ำสุดแต่กิริยามือ ถ้ามือจับกรีดแขนส่วนล่างจะพริกหงาย

2.4 วงหน้า ทอดลำแขนให้โค้งอยู่ตรงหน้า กะให้ฝ่ามือตรงระดับข้างแก้มหรือระดับปาก

3. กราย เป็นอาการของมือที่เดิมจีบอยู่ในลักษณะ จีบหงาย แล้วค่อยๆ หมุนข้อมือจีบจีบให้คว่ำลง และคล้ายจีบตั้งวง

4. ก้าวเท้า การก้าวเท้าในท่านาฏศิลป์แบ่งเป็นหลายลักษณะดังนี้

4.1 ก้าวหน้า คือ การวางฝ่าเท้าลงบนพื้นหน้า กะให้สันเท่าที่วางลงนั้นอยู่ตรงกับหัวแม่เท้าของเท้าหลัง ระยะก้าวนี้กว้างพองาม

4.2 ก้าวข้าง คือ การวางเท้าลงบนพื้นข้างใดข้างหนึ่ง

4.3 ก้าวไขว้ ใช้ขาไขว้กัน การก้าวนี้ต้องเปิดสันหลังทุกครั้ง

5. ประเท้า เป็นกิริยาของเท้าที่วางอยู่เบื้องต้น ในท่ารำก่อนจะยกเท้าด้วยการยกปลายนิ้วขึ้น สันเท้ายังติดพื้น วิธีประต้องย่อเข้า

6. กระทุ้งเท้า อาการของเท้าที่วางอยู่ข้างหลัง และยกเท้าขึ้นข้างหลังด้วยการกระแทกปลายเท้าแล้วยกขึ้น ลักษณะที่ยกเรียกว่า การกระดกหลัง

7. นั่งกระทบ คือ อาการกระแทกตัวเป็นจังหวะประกอบท่ารำ ทำจังหวะเหมือนอาการสะดุ้ง แล้วกระแทกตัวอย่างเดิม

8. ท่าเดินนาง มือซ้ายจีบที่หัวเข็มขัด ยกเท้าซ้ายก้าวเดิน จีบมือขวาก้าวเท้าปล่อยมือเปิดสันหลัง เอียงขวา แบมือ หยิบจีบมือขวาไปปล่อยข้างหน้า นางเดินหนีบเข่า เท้าไม่เฉียง

9. ท่าเดินพระ จับมือทั้งสองข้างไว้ข้างหน้า ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า ปล่อยจีบไปข้างๆ ทั้งสองมือ ทั้งยืดยุบ เอาเท้าหลังมาชิดแล้วก้าวขวาปล่อยจีบข้างๆ แล้วยืดยุบ ทำเช่นนี้เรื่อยไป

การใช้นาฏยศัพท์ สำหรับเด็กปฐมวัยต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของเด็กให้เหมาะสมกับวัย นำนาฏยศัพท์มาประยุกต์ใช้ ให้เด็กฟังแล้วเข้าใจความหมาย ไม่ควรใช้คำที่ยากสำหรับเด็ก

2.4 พัฒนาการทางนาฏศิลป์

นาฏศิลป์สำหรับเด็กปฐมวัย (สมใจ ทิพย์ชัยเมธา. 2528 : 12 - 13) ช่วยในด้านพัฒนาการแก่เด็กมาก เด็กในวัยก่อนเข้าเรียน ยังไม่มีการเรียนการสอนที่เป็นหลักสูตร เพียงแต่เตรียมความพร้อมเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการในทุกๆ ด้านดังต่อไปนี้

1. นาฏศิลป์ช่วยพัฒนาทางด้านร่างกาย สำหรับเด็กเล็กโดยทั่วๆ ไปย่อมพอใจที่จะกระโดดโลดเต้นอย่างอิสระเสรี การกระโดดโลดเต้นทำให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย ดังนั้นเด็กจึงเหมาะสำหรับที่จะจัดประสบการณ์ลีลานาฏศิลป์ไทยโดยในเบื้องต้นเช่น การกางแขน จีบมือในท่ารำ การเดินตามจังหวะ ย่อตัว การกระโดดตามจังหวะทำให้ร่ายกายแข็งแรงทรวดทรงดี ท่าทีเคลื่อนไหวสง่างามน่าดู กล้ามเนื้อมือแข็งแรง

2. นาฏศิลป์ช่วยพัฒนาทางด้านอารมณ์ ทำให้เด็กมีอารมณ์แจ่มใส ได้ฟังเพลงร้องเพลงเด็กจะเกิดความสนุกสนาน เด็กในวัยนี้มักจะเจ้าอารมณ์ นาฏศิลป์จะช่วยได้อย่างดี เพราะเด็กได้ระบายอารมณ์มีความเพลิดเพลิน

3. นาฏศิลป์ช่วยพัฒนาด้านสังคม เด็กได้ฝึกนาฏศิลป์ร่วมกัน ทำให้เด็กมีความสามัคคีรักหมู่คณะ

4. นาฏศิลป์ช่วยพัฒนาด้านสติปัญญา ให้เด็กจินตนาการสร้างสรรค์ คิดท่ารำโดยอิสระ

พัฒนาการพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยสำหรับเด็กปฐมวัยสามารถพัฒนายาการได้ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นการบูรณาการณ์พัฒนาการทั้งสี่ ให้เชื่อมโยงและสอดคล้องกัน เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย จะมีบุคลิกดี มีความสนุกสนาน กล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น กล้าตัดสินใจ กล้าคิดอย่างอิสระ ซึ่งจะพัฒนาไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ได้ดียิ่งขึ้น

2.5 ภาษาท่าทางพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย

ภาษาของนาฏศิลป์ประเภทอิริยาบถของสัตว์ คือ การนำเอาท่าทางการเคลื่อนไหวที่เป็นลักษณะเด่นของสัตว์มาเลียนแบบและสอดแทรกลีลายักเยื้องของนาฏศิลป์เข้าไปเพื่อให้เกิดความอ่อนช้อยสวยงามเหมาะที่จะนำไปประกอบเพลง ระบำต่างๆ เช่น ระบำนก ระบำไก่ ระบำม้า ฯลฯ (อาภรณ์ สุนทรวาท. 2542 : 296 - 301)

การแสดงท่าม้า

ม้าเป็นสัตว์ 4 ขา รูปร่างปราดเปรียว มีหางยาว การแสดงท่าทางที่บอกลักษณะของม้าอยู่ที่มือและเท้า ลักษณะมือ คือ การทำมือหลวมๆ พร้อมทั้งหักข้อมือเข้าหาลำแขน ส่วนกิริยาที่ใช้เท้ามีหลายลักษณะ เช่น ย่ำเท้ากระโดด เดิน วิ่ง การย่ำเท้าให้ย่ำอยู่กับที่ การกระโดด กระโดดด้วยเท้าที่ยืนอยู่ข้างเดียว การวิ่ง ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า ตามด้วยเท้าขวาที่เขย่งอยู่ด้วยปลายเท้า ท่านี้ต้องทำให้รวดเร็วลักษณะคล้ายกำลังวิ่ง ส่งเสียงร้อง ฮี้ๆๆ

การแสดงท่ากระต่าย

นั่งยองๆ กระโดดตามจังหวะหรือใช้สองมือปลายนิ้วคุ้มอยู่ระดับอก แล้วยืนกระโดดเคลื่อนตัวตามจังหวะ เมื่อหยุดกระโดดจะส่ายก้น ถ้าต้องการเชิดหนวด จะใช้มือทั้ง 2 คุ้มลง

การแสดงท่ากบ

ให้นั่งยองๆ เขย่งส้นเท้าก้มตัวลง ฝ่ามือทั้งสองเท้าพื้นไว้ระหว่างขา แล้วกระโดดไปมาตามจังหวะเพลง แสดงอาการแลบลิ้นเลียแมลงบ้าง โขกศีรษะลงบ้างตามจังหวะเพลง

การแสดงท่าปลา

ใช้มือหนึ่งตะแคงระดับหน้าผาก อีกมือหนึ่งส่งไปด้านหลังกระดิกนิ้วพริ้วๆทั้งสองมือ วิ่งซอยเท้าตามจังหวะ

การแสดงท่าเป็ด

งอข้อศอกหนีบรักแร้ให้แขนแนบลำตัว ยื่นฝ่ามือแบคว่ำออกไปข้างๆระดับไหล่ ย่อตัวลง รวมเข่าชิดกัน ส่วนลำขาแยกออกจากกัน ใช้มือเท้าสะเอว ใช้ฝ่ามือประกบกันแบนๆ ใต้คาง แสดงท่าอ้าปากร้อง ขยับฝ่ามือส่วนนิ้วถี่ๆ เรื่อยๆ ไป แสดงท่าดำน้ำหรือไซร้อาหาร

การแสดงท่านกบิน

1. ตั้งวงขึ้นทั้ง 2 แขน แต่หักข้อมือลงและกระดิกนิ้วตามลำดับ
2. ตั้งวงขึ้นทั้ง 2 แขน แล้วลดลงมาจีบคว่ำข้างตัวแล้วยกขึ้นไปตั้งวงอีก ทำสลับกัน
3. ตั้งวงทั้ง 2 แขน แกว่งไปข้างหน้าและกลับมาที่เดิม
4. ตั้งวงไว้มือหนึ่ง อีกแขนหนึ่งเหยียดตึงแกว่งแขนเดียว
5. กางแขนเหยียดตึง กระดิกนิ้วพริ้วอยู่กับที่

ท่าเดิน มือหนึ่งตั้งวงขึ้นสูงระดับนิ้ว อีกมือหนึ่งจีบง่ายไปข้างหลัง เวลาเดินก้าวเท้าและเปลี่ยนมือสลับกันตามจังหวะ

ท่าใช้ปีก กางปีกออก หันหน้าและส่ายหน้า พยักหน้าขึ้นลงให้คางสีกับไหล่

ท่าใช้หาง ทิ้งปีกข้างหนึ่งไปข้างหลัง สั่นฝ่ามือ เหลียวหน้าไปดูพยักหน้าขึ้นลง

ท่าจีบปาก ใช้ท่าจีบปากทางนาฏศิลป์ จีบทั้ง 2 มือ ให้ตัวจีบพุ่งตรงไปหน้าไว้ ใต้คาง ก้มหน้าเล็กน้อยสมมติเป็นปากนกแหลม ลอยหน้าไปมา

ท่าจิก ยื่นมือที่จีบข้างหน้า ก้มตัวลง อีกมือหนึ่งตั้งวง

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ การใช้จังหวะเท้าจะเป็นวิ่งซอยเท้า อยู่กับที่หรือก้าว หรือวิ่งก็ได้

การแสดงท่าไก่

1. ทำปีกเหมือนนก
2. จีบปากเหมือนนก
3. สั่นปีกถี่ๆ
4. นั่งยองๆ เขย่งส้นเท้าขึ้น กระโดดพลาง ตีปีกพลาง โดนกำหมัด กระพือรักแร้
5. กำมือหลวมๆ เหนือสะเอวด้านหน้างอศอก ตีศอกเข้าออกตามจังหวะ ขยับเท้าและเอียงตัวสลับซ้ายขวา

การแสดงท่ากวาง

กวางเป็นสัตว์ที่เดินมีทาทีหวาดระแวงภัยอยู่เสมอ สัญลักษณ์แทนกวาง คือ การใช้นิ้วชี้แตะนิ้วกลางชี้ออกมาทั้งสองนิ้ว ส่วนนิ้วอื่นเก็บกำไว้

การเดิน การเดินท่ากวางนั้น จังหวะช้ากว่าม้า เดินก้าวตามจังหวะ โดยย่อเข่าลงก่อนแล้วจึงก้าว เวลาเดินต้องเอียงศีรษะลงไปด้านหลัง โดยเอียงลำตัวไปทางเดียวกับเท้าที่อยู่ข้างหน้าเสมอ เช่น ก้าว

เท้าขวาไปข้างหน้า เท้าซ้ายทอดยาวอยู่ข้างหลัง ตัวจะต้องเอี้ยวมองไปทางด้านขวา มือขวาจะยื่นยาวออกไปข้างหน้ามากกว่ามือซ้าย การเดินต้องก้มไหล่ค่อนไปข้างหน้าเล็กน้อย

การยืน ก้าวเท้าใดเท้าหนึ่งไปข้างหน้า เท้าหนึ่งทอดอยู่ข้างหลังคล้ายกับท่าเดิน แต่ยืนอยู่กับที่แขนทอดไปข้างหน้า โดยเท้าใดก้าวอยู่ แขนนั้นก็ยื่นยาวออกไปกว่าอีกแห่งหนึ่งเช่น ก้าวเท้าซ้ายก็ทอดแขนซ้ายยาวกว่าแขนขวา เอี้ยวตัวและหน้าไปด้านหลัง ทางด้านเท้าที่ทอดอยู่ข้างหลัง เสยคางขึ้นเป็นจังหวะตามจังหวะเพลงหรือจังหวะปรบมือ

การวิ่ง ท่าวิ่งของกวางกับม้ามีลักษณะเดียวกัน เวลาแสดงท่าวิ่งจึงปฏิบัติเหมือนกัน แต่กวางมีลีลาที่ช้ากว่าเล็กน้อย

ท่าทางนาฏศิลป์นั้นดัดแปลงมาจากท่าทางธรรมชาติเป็นส่วนมาก การใช้ท่าทางจากความรู้สึกนึกคิดที่เด็กเข้าใจและใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน โดยให้เด็กๆ ลองคิดท่าทาง แล้วครูจึงปรับท่าและภาษาพูดของเด็ก มาเป็นภาษานาฏศิลป์ดังนี้ (สมใจ ทิพย์ชัยเมธา. 2528 : 36 –37)

1. มือเท้าสะเอว มือซ้ายจิ้มวางไว้ระหว่างอก หมายถึง " ฉัน "
2. มือซ้ายเท้าสะเอว มือขวาชี้ไปทางข้างตัว หมายถึง " เธอ "
3. มือซ้ายเท้าสะเอว มือขวายกขึ้นตั้งฉาก ฝ่ามือหงาย เอียงศีรษะไปทางขวา หมายถึง " ท่าน "
4. มือทั้งสองข้างประนมให้ปลายนิ้วแยกออก อยู่ในระดับศีรษะ จะเอียงไปทางใดก็ได้ หมายถึง " ท่านที่เคารพ "
5. มือทั้งสองข้างประนมแนบไว้ข้างหูข้างใดข้างหนึ่ง หมายถึง " นอน "
6. มือขวาจีบไปข้างหลัง มือซ้ายจีบคว่ำลงต่ำกว่าคาง หมายถึง " ยิ้ม "
7. มือขวาจีบไปข้างหลัง มือซ้ายจีบคว่ำลง ให้อยู่สูงในระดับจมูก หมายถึง " ดมหรือหอม "
8. มือทั้งสองคว่ำไขว้กันอยู่ระหว่างอก หมายถึง " รัก เป็นสุข "
9. มือทั้งสองคว่ำไขว้กันให้ข้อมืออยู่ระหว่างเอว ปลายนิ้วอยู่ระหว่างสะโพก หมายถึง "เศร้า โศก "
10. มือซ้ายเท้าสะเอว มือขวาเหยียดไปข้างหน้า คว่ำข้อมือลงเหยียดปลายนิ้วชี้ไปข้างหน้า หมายถึง " โกรธ "
11. มือซ้ายจีบไปข้างหลัง มือขวาหงายฝ่ามือขึ้นรองรับแก้มและเอียงหน้าไปทางมือที่รองรับ หมายถึง " อาย "
12. ยกมือขึ้นทั้งสองมือ และหงายฝ่ามือให้มือนอกสูง มือในต่ำ และเอียงคอไปทางตรงกันข้าม เพื่อมองดูปลายนิ้ว หมายความถึง " ขอ เชื้อเชิญ หรือ ยกย่อง "
13. มือขวาเท้าสะเอว มือซ้ายชี้ไปปาก หมายความว่า " กิน พูด หรือ บอก " แต่ถ้าชี้ไปที่ตา หมายถึง " เห็น หรือ มองดู "
14. มือซ้ายเท้าสะเอว มือขวายกขึ้นหงายฝ่ามือรองข้างใบหู หมายถึง " ได้ยิน หรือได้ข่าว "

15. มือซ้ายเท้าสะเอว มือขวาจีบโบกโดยหงายมือขึ้นแล้วแบไปข้างๆ หมายถึง " ลมพัดหรือผ่านไป " ถ้ากระดกข้อมือเป็นจังหวะ ๆ หมายถึง " ฝนตก "

16. ยกมือทั้งสองข้างไปข้างหน้า หมายความถึง " หยุดพัก " หรือ " ปกป้อง " ถ้ายกมือเดียวแล้วสั่นตามจังหวะ หมายถึง " เปล่า ไม่ "

ภาษาท่านาฏศิลป์ไทยประเภทแสดงกิริยาท่าทาง (นิภารัตน์ กาญจนโชติ. 2539 : 90 - 91) หมายถึง การแสดงท่าทางซึ่งเป็นท่ารำแทนคำพูดให้มีความหมายต่างกัน รวมทั้งการแสดงอารมณ์ด้วยภาษานาฏศิลป์ การแสดงความคิดความรู้สึกนั้นไม่ได้ใช้คำพูดเพียงอย่างเดียว มนุษย์ยังใช้ท่าทาง ตลอดจนสีหน้าประกอบด้วย บางครั้งได้ความหมายสมบูรณ์โดยไม่ต้องอาศัยคำพูดเลย และได้เลียนแบบธรรมชาติโดยใกล้เคียงที่สุด เช่นว่า ไป เรียก ปฏิเสธ รัก ฯลฯ กิริยาท่าทางต่างๆ ที่แสดงออกมา อาจจำแนกออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. ใช้แทนคำพูด เช่น รัก ปฏิเสธ สั่ง เรียก
2. เป็นกิริยาอาการ อิริยาบถ เช่น นั่ง ยืน เดิน นอน เคารพ
3. แสดงถึงอารมณ์ภายใน เช่น เสียใจ ดีใจ รัก โกรธ

แนวทางในการส่งเสริมภาษาท่าเป็นการเลียนแบบธรรมชาติมากที่สุด เป็นท่าที่เด็กได้ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การแสดงท่าทางออกมาเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กจินตนาการสร้างสรรค์ตามอิสระ มาประกอบในการเล่านิทาน การแสดงละครสร้างสรรค์ตามบทบาทสมมติได้ การแสดงท่าทางจากการเล่าเรื่อง การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การแสดงท่าทางเป็นกลุ่ม ให้เด็กรู้จักการวางแผน ในการคิดท่าทาง กล้าแสดงความคิดห็นและรู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นผู้นำผู้ตามที่ดี

2.6 ลักษณะดนตรีที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก

จังหวะเป็นพื้นฐานของดนตรีทุกแขนง เป็นทักษะที่ต้องฝึกกันทีละน้อยให้รู้สึกจังหวะ ให้ทำจังหวะเพลงการเล่นดนตรีและการฝึกลีลานาฏศิลป์ และเพื่อรู้จักรูปแบบจังหวะ ซึ่งเป็นแบบแผน สำหรับเด็กอนุบาลใช้วิธีเล่นบ้างเรียนบ้าง โดยฝึกอย่างมีขั้นตอนซ้ำๆ หลายๆแบบโดยไม่ให้เด็กรู้สึกเบื่อ

การทำจังหวะ สามารถในการยืดหรือบังคับจังหวะให้แน่นอน เป็นทักษะที่อาศัยการฝึกฝนทีละน้อย เราใช้คำว่า " ทำจังหวะ " เพราะการคุมจังหวะขณะขับร้องสำหรับเด็กเล็กนั้น เราไม่ให้เด็กตบเท้าเคาะไม้ ตีกลอง เท่านั้น เรามีวิธีทำจังหวะหลายอย่าง เพื่อให้เด็กเกิดความสนุกสนาน เป็นการฝึกประสาทกล้ามเนื้อ และเพื่อเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ ทางดนตรี

ลักษณะจังหวะดนตรี

จังหวะในดนตรีไทยก็เหมือนดนตรีคลาสสิค(classic) ของชาติอื่นๆ แบ่งเป็น 3 ชนิดใหญ่ๆ จังหวะช้า ปานกลางและเร็ว การกำกับจังหวะใช้ฉิ่งและกลอง เรียกว่าหน้าทับเป็นสำคัญ ดังนั้นถ้าต้องการทราบว่าเพลงที่บรรเลงจัดอยู่ในจังหวะประเภทใดก็ให้ฟังฉิ่งและกลองเป็นเกณฑ์

จังหวะช้ามีศัพท์ทางดนตรีว่า " สามชั้น " 1 จังหวะบรรจุโน้ตได้ 8 ตัว

จังหวะปานกลางมีศัพท์ทางดนตรีว่า " สองชั้น " 1 จังหวะบรรจุโน้ตได้ 4 ตัว

จังหวะเร็วมีศัพท์ทางดนตรีว่า " ชั้นเดียว" 1 จังหวะบรรจุโน้ตได้ 2 ตัว

อัตราจังหวะดังกล่าวนี้ มิใช่ว่าวงดนตรีทุกวงจะช้าหรือเร็วเท่ากันเสมอไป เช่น จังหวะสามชั้นของวงหนึ่ง อาจจะช้าหรือเร็วกว่าวงหนึ่งก็ได้ สุดแต่ความเหมาะสมในอารมณ์ของแต่ละเพลง เครื่องดนตรีที่ทำให้เกิดจังหวะ ได้แก่ เครื่องดนตรีจำพวกกลอง เช่น กลองทัด กลองยาว (สมใจ ทิพย์ชัยเมธา.2528 :25-26)

จังหวะที่มาจากเสียงกลองและฉิ่งจะช่วยให้เด็กฟังจังหวะได้ชัดเจนขึ้น เด็กได้ฝึกการฟังเสียงและจำแนกเสียงช้าและเร็วตามจังหวะในการประกอบลีลานาฏศิลป์ไทย

2.7 การจัดประสบการณ์ทางพื้นฐานนาฏศิลป์ให้กับเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัยควรจะได้รับการจัดประสบการณ์ทางนาฏศิลป์ดังนี้

1. จัดประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการขับร้อง ฝึกให้เด็กร้องเพลงง่ายๆ ประเภทเพลงพื้นเมือง เพลงไทยง่ายๆ เพลงที่เป็นคติ เพลงปลุกใจ ทำนองเพลงสากลนำมาดัดแปลงใส่เนื้อร้อง คำร้องควรเป็นคำง่ายๆ ส่งเสริมให้มีการร้องหมู่ ร้องเดี่ยว

2. จัดประสบการณ์ทางการฟ้อนรำ เปิดโอกาสให้เด็กใช้อิริยาบทต่างๆ สามารถทำท่าทางตามจังหวะ ลีลาของเพลง หรือเกมที่ดนตรีประกอบ อาจเป็นท่ารำแบบง่ายๆ การเคลื่อนไหวต้องให้ส่วนต่างๆ สัมพันธ์กัน คือ มือ แขน ขา การจีบมือ ม้วนมือ กางแขน ตั้งวง เมื่อได้วางรากฐานลำดับต้นแล้ว ก็เพิ่มความยากง่าย เปิดโอกาสเด็กส่งเริมการแสดงออก เช่น แสดงงานโรงเรียน

3. จัดประสบการณ์ในทางดนตรี ฝึกให้เด็กรู้จักตีกลอง ฉิ่งฉาบ เครื่องดนตรีที่ทำขึ้นเอง เรียกชื่อเครื่องดนตรีให้ถูกต้อง ฟังจังหวะเป็น

ประสบการณ์ต่างๆ ทางนาฏศิลป์ที่กล่าวมาแล้วเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กมีบุคลิกภาพ ครูต้องช่วยส่งเสริมพัฒนาต่อเนื่อง ประสบการณ์เหล่านี้จะแยกสอนก็ไม่ได้ผล ต้องร้อง รำ เล่นดนตรี พร้อมกันไปทีละน้อยในการฝึกนาฏศิลป์สำหรับเด็ก นอกจากจะช่วยส่งเสริมพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ยังมีจุดมุ่งหมายหลายประการดังนี้ (ดรุณี สัจจากุล. 2532 : 75)

1. เพื่อให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจนาฏศิลป์ขั้นพื้นฐาน สามารถจะเรียนวิชานาฏศิลป์ต่อในชั้นประถมได้อย่างดี

2. เพื่อให้เด็กแสดงความรู้สึก ความสนใจ และความถนัดตามธรรมชาติออกมาโดยเสรี และเด็กกล้าแสดงออก

3. ให้รู้จักใช้ศิลปะเพื่อความเพลิดเพลิน และผ่อนคลายอารมณ์ในเวลาว่าง

4. ให้รู้จักจังหวะ ฟังเพลง ร้องเพลงง่ายๆได้

5. ให้เรียนรู้และเข้าใจถึงที่มาของนาฏศิลป์ขั้นพื้นฐาน

6. ส่งเสริมให้รักศิลปการแสดง

7. ให้รู้สึกชื่นชมและซาบซึ้งในศิลปะประจำชาติ

8. ส่งเสริมการสร้างบุคลิกให้ท่าทางดูสง่างาม ไม่ขวยเขิน และเหนียมอายเมื่ออยู่ต่อหน้าคนมากๆ

การฟ้อนรำของไทยมีวิวัฒนาการมาจากกิริยาที่แสดงออกด้วยความร่าเริงบันเทิงใจ ได้ปรับปรุงท่าทางการเต้นและรำให้งดงามประณีตยิ่งขึ้น เพื่อสำหรับเล่นและดูด้วยความเพลิดเพลิน การแสดงขั้นแรกเป็นการเคลื่อนไหวอริยาบทต่างๆ เช่น มือ แขน ขา ใบหน้า และลำตัวให้ดูอ่อนช้อยสวยงามเรียกว่า " รำ " ซึ่งมีทั้งรำเดี่ยว รำคู่ และรำหมู่ (สุมิตร เทพวงษ์ 2541: 1)

การสอนว่าวิชานาฏศิลป์ในเด็กเล็กมิได้มุ่งหวังจะสอนวิชานาฏศิลป์ให้แก่เด็กจนเกินความสามารถแต่เป็นการสอนที่มุ่งสอดแทรกพื้นฐานวิชานี้อย่างง่ายๆ เป็นขั้นๆ ไป เพื่อเพิ่มทักษะให้เหมาะกับวัยการที่เด็กจะชาบซึ้งและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน ครูต้องมีหลักการสอน เลือกบทแต่ละบทให้เหมาะสมกับเด็กจากง่ายไปยาก และ ครูควรส่งเสริมปลูกฝังประเพณีอันดีงาม

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์ไทย

งานวิจัยในประเทศ

เบญจพร สมานมาก (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้ทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครส่งเสริมจริยธรรม กิจกรรมสนทนาจริยธรรม กิจกรรมตามปกติ

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักเรียนชายและหญิงอายุ 5-6 ปี ที่กำลังอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 ของโรงเรียนอนุบาลบุรีรัมย์จำนวน 45 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย แบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 15 คน คือ กลุ่มทดลอง 1 ได้รับการจัดกิจกรรมละครส่งเสริมจริยธรรม กลุ่มทดลอง 2 ได้รับการจัดกิจกรรมสนทนาส่งเสริมจริยธรรมและกลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครส่งเสริมจริยธรรม กิจกรรมสนทนาส่งเสริมจริยธรรม และกิจกรรมแบบปกติมีการรับรู้ทางจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

2. เมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบว่า คะแนนเฉลี่ยการรับรู้ทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัย กลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครส่งเสริมจริยธรรม แตกต่างจากกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมสนทนาส่งเสริมจริยธรรม และกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมสนทนาเสริมจริยธรรมและกิจกรรมแบบปกติแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ทัศนัย อุดมพันธ์(2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์กับการจัดประสบการณ์แบบปกติ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยจำนวน 20 คน อายุ 5 - 6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนวัดหลวงแพ่ง (อินทร ประชากูล) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 โดยการสุ่มแบบเจาะจง และสุ่มอย่างง่ายโดยจับฉลากแบ่งเป็น 2กลุ่ม กำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองใช้วิธีการจัดประสบการณ์ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์ กลุ่มควบคุมใช้วิธีการจัดประสบการณ์แบบปกติ ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 20 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

แผนการจัดประสบการณ์โดยใช้พื้นฐานละครสร้างสรรค์ แผนการจัดประสบการณ์แบบปกติ และแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม ทำการวิเคราะห์โดยคำนวณหาค่า t-test ผลการศึกษาพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์มีพฤติกรรมทางสังคมโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามปกติ มีพฤติกรรมทางสังคมโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01

3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์ และการจัดประสบการณ์อย่างปกติ มีพฤติกรรมทางสังคมโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเอกสารและการวิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมทางศิลปะแขนงต่าง ๆ มีผลต่อพัฒนาการคุณลักษณะหลายประการของเด็กปฐมวัย แต่ยังไม่มีการศึกษาวิจัยถึงผลของ การจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย ที่มีต่อพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงผลของการจัดประสบการณ์นาฏศิลป์ขั้นพื้นฐานที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ในเด็กปฐมวัย

บทที่ 3
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการดำเนินครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้

1. ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดการกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการหาเหตุผล

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย – หญิง ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 ของโรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ สังกัดสถาบันราชภัฏสวนดุสิต เขตดุสิต จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 10 ห้องเรียน จำนวน 300 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชาย – หญิง อายุ ระหว่าง 5 – 6 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ สังกัดสถาบันราชภัฏสวนดุสิต เขตดุสิต จังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งในการเลือกลุ่มตัวอย่างมีขั้นตอนดังนี้

1. โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างง่ายโดยการจับฉลาก เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 1 ห้องเรียน จากจำนวนห้องเรียน 10 ห้องเรียน ได้นักเรียน 20 คน
2. จากห้องเรียนที่สุ่มได้ จับฉลากห้องเรียนโดยการสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง เพื่อกำหนดกลุ่มทดลอง ชาย 10 คน หญิง 10 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. แผนการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย
2. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพของเจลเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban. 1986)

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. แผนการจัดประสบการณ์ ตามลำดับขั้นดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย เลียนภาษาท่าทางธรรมชาติ

1.2 ศึกษาการเลียนแบบท่าทางธรรมชาติของสัตว์ด้วยพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย

1.3 จัดรูปแบบการจัดประสบการณ์ พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย ดังนี้

1.3.1 ท่าทางธรรมชาติของนกด้วยพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย ได้แก่ ชุดนกน้อยคล้อยบิน

1.3.2 ท่าทางธรรมชาติของม้าด้วยพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย ได้แก่ ชุด ม.ม้าดึกดัก

1.3.3 ท่าทางธรรมชาติของไก่ด้วยพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย ได้แก่ ชุด ก.ไก่ในสวนบ้านฉัน

1.3.4 พื้นฐานนาฏศิลป์ไทยเลียนแบบท่ากวาง โดยการเล่าเรื่อง ชุดกวางเดินดง

1.3.5 สร้างสถานการณ์ชุด คิดดูซิวันนี้ฉันทำอะไร โดยใช้พื้นฐานนาฏศิลป์ประกอบภาษาท่าทาง

1.3.6 พื้นฐานนาฏศิลป์ไทยโดยเล่นบทบาทสมมติตามจินตนาการ ชุดอยากเป็นอะไรดี

1.3.7 การทายปัญหาภาษาท่าทางโดยพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย ชุด ฉันคือใคร

1.3.8 หมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำ โดยแสดงภาษาท่าทางตามพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยชุด ผู้นำผู้ตาม

1.4 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในข้อ 1.1 – 1.3 มาสร้างแบบแผนการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย มีผู้ตรวจพิจารณาและปรับปรุงแก้ไข 3 ท่าน คือ

1.	อาจารย์สัมพันธ์ พันธ์มณี	ศิลปินแห่งชาติ ปี 2542 สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย)
2.	อาจารย์สถาพร สนทอง	อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3.	อาจารย์คุภชัย จันทร์สุวรรณ์	คณบดีศิลปศาสตร์ นาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร

สรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแผนการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1 แนะนำการใช้ภาษาจากจีบปากให้เป็นจีบที่ปาก เพลงที่ใช้เป็นเพลงเหมาะสมกับวัย เปิดเพลงให้เด็กคิดท่าทางอิสระ แล้วนำมาเชื่อมโยงกับท่าพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย ให้ทดลองเพิ่มในวันที่ 4 อีก 1 วัน

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2 แนะนำให้เด็กทำท่าอิสระมาผสมผสานกับท่านาฏศิลป์ไทยที่ครูแนะนำ ว่ามีท่าใดคล้ายกัน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กสังเกตและเรียนรู้ท่าทางทดลองเลียนแบบ แล้วนำมาแสดงออกตามจินตนาการของตนเอง

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3 แนะนำให้การจัดประสบการณ์ในวันที่ 4 ครูไม่แนะนำท่าพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย ให้เด็กคิดท่าทางอิสระตามความคิดของเด็กเอง และใช้เพลงใหม่ที่ไม่ได้ทดลองภายใย 3 วัน การจัดชุดแสดงในแต่ละสัปดาห์ จะมีเพลงที่มีจังหวะช้าและจังหวะเร็วสลับกันไป เพื่อให้เด็กเห็นความแตกต่างได้ชัดเจนในการแสดงท่าทาง

1.5 จากแผนการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย ข้อมูลที่ศึกษาและข้อสรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นเป็นแบบแผนประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ดังต่อไปนี้

ขั้นนำ

แนะนำชื่อชุดการจัดประสบการณ์ และเพลงที่จะใช้ตามแผนการจัดประสบการณ์ ให้เด็กฟังเพลงและคิดท่าทางอิสระของตนเอง

ขั้นดำเนินการ

1. ครูเปิดเพลงประจำวันให้เด็กฟังจากแถบบันทึกเสียง
2. เด็กคิดท่าทางอิสระด้วยตนเอง
3. เด็กฝึกปฏิบัติท่าทางตามการจัดประสบการณ์ประจำวัน
4. ครูแนะนำท่าพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย
5. เด็กพัฒนาท่าทางด้วยตนเอง โดยนำท่าอิสระของตนเองมาเชื่อมโยงผสมผสานกับท่านาฏศิลป์ไทย
6. แบ่งเด็กเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 คน ช่วยกันคิดท่าทางตามจินตนาการ

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสนทนา ตามจุดประสงค์เพื่อสรุปเนื้อหาประจำวัน

การประเมินผล

1. สังเกตการทำท่าทางเคลื่อนไหวร่างกาย ตามท่าพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยและเลียนแบบภาษาท่าทางธรรมชาติประกอบเพลง
2. สังเกตการร่วมกิจกรรม
3. สังเกตการปฏิบัติตามข้อตกลง

ตาราง 1 แผนการจัดประสบการณ์

ชุดการจัดประสบการณ์	พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย	ความคิดสร้างสรรค์	ชื่อเพลง
1. นกน้อยคล้อยบิน	จีบมือ จีบคว่ำ จีบหงาย จีบปาก ตั้งวง การซอยเท้า วงกลาง กางแขน เหยียดตึง กางปีกท่าบิน สั่นฝ่ามือ ท่าจิก ยื่นมือที่จีบข้างหลังก้มตัวลง อีกมือหนึ่งตั้งวง	การเลียนแบบท่าทางธรรมชาติของนก ฝึกจินตนาการ คิดสร้างสรรค์ท่าทางของตนเอง โดยไม่ซ้ำแบบใคร ฝึกการกล้าแสดงออกอย่างอิสระ	1.ฉันอยากเป็นนก โดย อ.ปราชญ์ ปรัชญาธัมมาวงศ์ 2.นกเขา โดย อ.ศรีนวล รัตนสุวรรณ 3. นกน้อย โดย อ.เบญจา แสงมลิ 4. ค้างคาวกินกล้วย เพลงบรรเลงไทยเดิม โดย อ.วิจักษ์ เย็นเปี่ยม
2. ม.ม้าคึกคัก	การทำมือหลวม ๆ หักข้อมือเข้าหาลำแขน ย่ำเท้ากระโดด เดิน วิ่ง ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า ตามด้วยเท้าขวา ที่เขย่งอยู่ด้วยปลายเท้า	การเลียนแบบท่าทางธรรมชาติของม้า ความคล่องตัว ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ท่าทางด้วยตนเองอย่างอิสระ	1. ม.ม้าวิ่ง โดย อ.บัณฑิต บุณยาคม 2. ม้า โดย อ.เดือนใจ ศรีมารุต 3. อัศวลีลา ชุดเพลงบรรเลงไทยเดิมของกรมศิลปากร 4. ม้าย่อง ชุดเพลงบรรเลงไทยเดิม ของกรมศิลปากร

ตาราง 1 (ต่อ)

ชุดการจัดประสบการณ์	พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย	ความคิดสร้างสรรค์	ชื่อเพลง
3. ก.ไก่ในสวนบ้านฉัน	จีบมือ จีบคว่ำ จีบหงาย จีบปาก ตั้งวง วงกลาง นั่งยอง ๆ เขย่งส้นเท้า กระโดด กระพือรักแร้ กำมือหลวม ๆ เหนือสะเอว ด้านหน้า งอศอก ขยับเท้า เอียงตัวสลับซ้ายขวา	การเลียนแบบท่าทางธรรมชาติของไก่ ฝึกจินตนาการ คิดสร้างสรรค์ท่าทางของตนเอง เอง โดยไม่ซ้ำแบบใคร ฝึกการกล้าแสดงออกอย่างอิสระ	1. ไก่ โดย อ. สมถวิล สังขะทรัพย์ 2. กุ๊กกุ๊กไก่ โดย อ.วิชัย น้อยเสนีย์ 3. สร้อยแสงแดง ชุดบรรเลงเพลงไทยเดิม โดยกรมศิลปากร 4.ไก่ ไก่ ไก่ โดย อ.วิจักษ์ เย็นเปี่ยม
4. กวางเดินดง	สัญลักษณ์แทนกวาง คือ การใช้นิ้วชี้และนิ้วกลาง ชี้ออกมาทั้งสองนิ้ว ส่วนนิ้วอื่นเก็บกำไว้ การเดินก้าวเท้าไปข้างหน้า เท้าซ้ายทอดยอดยาวอยู่ข้างหลัง ตัวจะต้องเอียงมองไปทางด้านขวา มือขวาจะยื่นยาวออกไปข้างหน้ามากกว่ามือซ้าย การเดินต้องกัมไหล่เข้าไปข้างหน้าเล็กน้อย	เลียนแบบท่าทางธรรมชาติของกวาง ส่งเสริมความคิดของตนเองอย่างอิสระ มีความยืดหยุ่นในการดัดแปลงท่าทางโดยไม่ซ้ำแบบใคร กล้าคิด กล้าแสดงออก สร้างสรรค์ประยุกต์ท่าทางแบบมีทิศทาง	1.กวาง โดย ลัดดา นีละมณี 2.ระบำกวาง ชุดเพลงบรรเลงไทยเดิม ของกรมศิลปากร 3. เกราะแก้ว ชุดเพลงบรรเลงไทยเดิม ของกรมศิลปากร 4. ชมป่า เพลงบรรเลงไทยเดิม โดย อ.วิจักษ์ เย็นเปี่ยม

ตาราง 1 (ต่อ)

ชุดการจัดประสบการณ์	พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย	ความคิดสร้างสรรค์	ชื่อเพลง
5. คิดดูซิวันนี้ฉันทำอะไร	พื้นฐานทางนาฏศิลป์ไทย ประกอบภาษาท่าทางในชีวิตประจำวัน มือเท้าสะเอว มือขวาชี้ไปทางข้างตัว หมายถึง "เธอ มือทั้งสองประนมแนบไว้ข้างหูข้างใดข้างหนึ่ง หมายถึง "นอน" มือซ้ายเท้าสะเอว มือขวาจีบโบกโยหงายมือขึ้น แล้วแบไปข้าง ๆ หมายถึง "ลมพัด"	คิดจินตนาการ เชื่อมโยงความคิดหลายแง่หลายมุมที่แตกต่างกัน มีความคิดละเอียดลออ มีความคล่องแคล่ว การคิดหาคำตอบในการสร้างสถานการณ์	1. ฉันและเธอ โดย อ.เสวี เย็นเปี่ยม 2. แม่ศรีอนุบาล โดย อ. อร่าม ขาวสะอาด 3. ลมพัด โดย อ.เบญจา แสงมลิ 4. เรามาโรงเรียน โดย อ. เบญจา แสงมลิ
6. อยากเป็นอะไรดี	ทบทวนท่านก ท่าไก่ ท่าม้า ภาษาท่าทาง " ฉัน" จีบมือ ตั้งวง ซอยเท้า กระโดด ย่ำเท้า เลียนแบบท่าทางธรรมชาติ ท่ากระต่ายนั่งยอง ๆ กระโดดตามจังหวะใช้สองมือปลายนิ้วคุ้มอยู่ระดับอกท่ากบนั่งยอง ๆเขย่งส้นเท้าก้มตัวลง ฝ่ามือทั้งสองเท้าพื้นไว้ระหว่างขา	เปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการคิดฝัน แสดงท่าทางตามจินตนาการ มีความคิดเอนกนัย พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และเล็ก	1. อยากเป็นอะไรดี โดย ศร ศิลปบรรเลง 2. นกกา โดย บัณฑิต บุณยาคม 3. ระบำนกยูง ชุดเพลงบรรเลงไทยเดิม โดย กรมศิลปากร 4. นับกระต่าย โดย อ.เบญจา แสงมลิ
7.ฉันคือใคร	ทบทวนท่านก ท่าไก่ ท่าม้า ท่ากบ ท่าเป็ด ท่ากระต่าย จีบมือ จีบปกหน้า จีบปกข้าง จีบหงาย จีบคว่ำ วงบน วงกลาง วงล่าง วงหน้า ก้าวเท้า ก้าวหน้า ก้าวข้าง ก้าวไขว้	ส่งเสริมความคิดอิสระในการแก้ปัญหาในการคิด ฝึกความกล้าคิด กล้าเดา และกล้าเสี่ยง มีความคิดรวบยอด	1. นกกระจิบ โดย ศรีนวล รัตนสุวรรณ 2.ระบำไก่ ชุดเพลงบรรเลงไทยเดิม ของกรมศิลปากร

ตาราง 1 (ต่อ)

ชุดการจัดประสบการณ์	พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย	ความคิดสร้างสรรค์	ชื่อเพลง
			3.ระบำม้า ชุดเพลงบรรเลงไทยเดิม ของกรมศิลปากร 4.ฉันคือปลา โดย อ.ศรีนวล รัตนสุวรรณ
8. ผู้นำผู้ตาม	ทบทวนท่านาฏยศัพท์ จีบคว่ำ จีบหงาย จีบหลัง จีบปรกหน้า จีบปรกข้าง วงบน วงกลาง วงล่าง วงหน้า การเดิน การก้าวเท้า	ฝึกการฟังคำสั่ง ส่งเสริมความหลากหลายของการคิด คิดได้ไว มีความอิสระในการตัดสินใจ จิตนาการ การประยุกต์ ความคล่องตัว ความคิดริเริ่ม	1. ข้ามถนน โดย ศรีนวล รัตนสุวรรณ 2. บินกับเพื่อน โดย เตือนใจ ศรีมารุต 3. ระบำนกสามหมู่ ชุดเพลงบรรเลงไทยเดิม ของกรมศิลปากร 4. กล่อมน้อง โดย อ.ศรีนวล รัตนสุวรรณ

1.6 นำแผนการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทยไปทดลองใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เพื่อหาข้อบกพร่องแล้วปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งให้สมบูรณ์

2. เครื่องมือที่ใช้วัดความคิดสร้างสรรค์

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบทดสอบ ความคิดสร้างสรรค์ของเจลเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า แบบทดสอบทีซีที - ดีพี (TCT-DP : Test for Creative Thinking – Drawing Production) ซึ่งแปลโดย อนินทิตา โปษะกฤษณะ (2532 : 96) แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยการวาดภาพหรือแบบทดสอบ ที ซี ที-ดี พี (TCT-DP) ของเจลและเออร์บัน ดำเนินตามลำดับขั้นดังนี้

ศึกษาคุณภาพและวิธีการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ โดยการวาดภาพหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า แบบทดสอบ ทีซี –ดีพี (TCT - DP) (Test for Creative Thinking – Drawing Production) ของเจลเลน และเออร์บัน (กนิษฐา ชูขันธ์. 2541 : 45 ; อ้างอิงจาก Jellen and Urban. 1986 : 138 –155) ชาวเยอรมัน เพื่อทำความเข้าใจในเรื่อง ต่อไปนี้

2.1 ลักษณะของแบบทดสอบ เป็นแบบทดสอบที่ใช้กระดาษและดินสอ โดยทดสอบเป็นรายบุคคลหรือเป็นรายกลุ่ม ซึ่งกำหนดรูปแบบดังนี้

2.1.1 สิ่งที่กำหนดเป็นสิ่งเร้าที่จัดเตรียมไว้ในรูปลายเส้นและจุดที่มีขนาดและรูปร่างแตกต่างกัน มีรูปครึ่งวงกลม รูปมุมฉาก รูปรอยปะ รูปเส้นโค้งคล้ายตัว s รูปจุด ซึ่งประกอบอยู่ด้านในและรูปสี่เหลี่ยมปลายเปิด ประกอบอยู่ด้านนอกกรอบรูปสี่เหลี่ยมใหญ่

2.1.2 การตอบ ผู้ถูกทดสอบสามารถตอบได้อย่างอิสระตามจินตนาการโดยการวาดภาพในขอบเขตของช่วงเวลาที่กำหนดให้และมีเกณฑ์สำหรับเป็นหลักในการประเมินคุณค่าความคิดสร้างสรรค์จากภาพทั้งหมด 11 เกณฑ์

2.2 การใช้แบบทดสอบ

2.2.1 ผู้ถูกทดสอบจะได้รับแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT-DP และดินสอซึ่งไม่ไม่ควรมียางลบ เพื่อมิให้ผู้ตอบเปลี่ยนภาพที่วาดแล้ว

2.2.2 ผู้ทดสอบอ่านคำสั่งซึ่งปรับให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางการได้ยินโดยอ่านคำสั่งช้าๆ และชัดเจน ดังนี้

" ให้เด็กๆวาดภาพอะไรก็ได้ตามใจ คิดเอง วาดเสร็จเอามาส่งครู "

2.2.3 ในช่วงเวลาของการทดสอบ หากมีคำถามก็อาจตอบได้ในลักษณะนี้คือ " เด็กๆ จะวาดอะไรก็ได้ตามที่อยากจะวาด ทำอย่างไรก็ได้ ไม่มีผิด " หากผู้ถูกทดสอบยังคงมีคำถามเช่น คำถามเกี่ยวกับชิ้นส่วนที่ปรากฏนอกกรอบ ก็ให้ตอบทำนองเดิม ห้ามอธิบายเนื้อหาหรือวิธีการใดๆ เพิ่มเติม นอกจากนี้ควรหลีกเลี่ยงการพาดพิงถึงเวลาที่ควรใช้ในการวาดภาพ ควรพูดทำนองว่า " เริ่มวาดไปได้เลย ไม่ต้องกังวลเรื่องเวลา "

2.2.4 ผู้ทดสอบต้องบันทึกเวลาการทำแบบทดสอบของผู้ทำเสร็จก่อน 12 นาที โดยจดอายุ เพศ ชื่อ ของผู้ถูกทดสอบลงในช่องว่างมุมขวาบนกระดาษทดสอบ

2.2.5 ผู้ทดสอบให้ผู้ถูกทดสอบตั้งชื่อเรื่อง หรือชื่อภาพด้วย แต่ควรพูดเบาๆ โดยไม่รบกวนผู้ถูกทดสอบคนอื่นที่ยังทำไม่เสร็จ แล้วเขียนชื่อเรื่องที่มุมขวาเช่นกัน

2.2.6 หลังจากเวลาทดสอบผ่านไป 15 นาที ให้เก็บแบบทดสอบทั้งหมดโดยบันทึกเวลา และชื่อภาพไว้ที่มุมขวาของแบบทดสอบ ทำนองเดียวกับข้อ 2.2.5

2.3 การประเมินผลแบบทดสอบ

นำภาพวาดแต่ละภาพมาประเมินผลตามเกณฑ์การประเมินผลของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยการวาดภาพของ เจลเลน และเออร์บัน(Jellen and Urban) ซึ่งมีเกณฑ์ 11 ข้อดังนี้

2.3.1 การต่อเติม (Cu : Continuation)

2.3.2 ความสมบูรณ์ (Cm : Completions)

2.3.3 ภาพที่สร้างขึ้นใหม่ (Ne : New Element)

2.3.4 การต่อเนื่องด้วยเส้น (Cl : Connections made with line)

2.3.5 การต่อเนื่องที่ทำให้เกิดเป็นเรื่องราว (Cth : Connections made that Contribute to a theme)

2.3.6 การข้ามเส้นกั้นเขตโดยการใช้ชิ้นส่วนที่กำหนดให้นอกกรอบ (Bfd : Boundary – breaking being Fragment –dependent)

2.3.7 การข้ามเส้นกั้นอย่างอิสระโดยไม่มีชิ้นส่วนที่กำหนดให้นอกกรอบ (Bfi : Boundary – Breaking benig Fragment – dependentn)

2.3.8 การแสดงความลึก ใกล้ –ไกล หรือมิติของภาพ (Pe : Perdpective)

2.3.9 อารมณ์ขัน (Hu : Humor)

2.3.10 การคิดแปลกใหม่ไม่คิดตามแบบแผน (Uc : Unconventionlity)

ความเร็ว (Sp : Speed)

2.4 คุณภาพของแบบทดสอบ

แบบทดสอบชุดนี้ เจลเลน และเออร์บัน (ขนิษฐา ชูขันธ์. 2541 : 45 ; อ้างอิงจาก Jellen and Uban. 1986 : 138 – 155) ได้หาค่าความเชื่อมั่นโดยนำแบบทดสอบไปทดสอบเด็กต่างระดับความรู้ได้ค่าสหสัมพันธ์ดังนี้

นำไปใช้กับเด็กพิเศษ หูตึง ได้ค่าความเชื่อมั่น.91

นำไปใช้กับเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ได้ค่าความเชื่อมั่น.97

นำไปใช้กับเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ได้ค่าความเชื่อมั่น .89

นำไปใช้กับเด็กที่เรียนโปรแกรมคณิตศาสตร์ ได้ค่าความเชื่อมั่น.94

การให้คะแนนแบบทดสอบ ทีซีที-ดีพี ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้ตรวจแบบทดสอบเองและผู้เชี่ยวชาญ อีก 2 ท่าน คือ

1. อาจารย์นิตินันท์ วิชิตชลชัย

ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลธีรชาต

สังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

กระทรวงศึกษาธิการ

2. อาจารย์พรรัก อินทามระ

อาจารย์ช่วยราชการศูนย์พัฒนาก่อนการประถมศึกษา

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

นำผลการให้คะแนนมาเปรียบเทียบดูความแตกต่าง หากคะแนนรวมแตกต่างกันมากกว่า3 คะแนน ต้องนำมาวิเคราะห์ตามหลักเกณฑ์การให้คะแนน 11 ข้อ ร่วมกันระหว่างผู้ให้คะแนนทั้ง 3 ท่าน ปรากฏว่าผลคะแนนมีความสอดคล้องกันทั้ง 3 ท่าน ไม่ว่าจะนำคะแนนท่านใดมาหาค่าทางสถิติ ก็จะได้คะแนนเท่ากัน

แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลองโดยใช้แผนการทดลองแบบ One group Pretest–Posttest Design (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 219)

ตาราง 2 แบบแผนการทดลอง

กลุ่มทดลอง	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
	O_1	X	O_2

O_1 แทนการทดสอบก่อนการทดลอง

X แทนการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย

O_2 แทนการทดสอบหลังการทดลอง

ขั้นตอนการดำเนินการทดลอง ดังนี้

1. นำแบบทดสอบ TCT – DP มาทดสอบก่อนทดลอง (Pretest) กับกลุ่มทดลอง 1 ครั้ง เว้นระยะเวลาห่างกัน 8 สัปดาห์

2. ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง โดยให้กลุ่มทดลองได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทยตามรูปแบบที่ผู้วิจัยกำหนดเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน รวม 32 ครั้ง ตั้งแต่วันอังคารถึงวันศุกร์

3. เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยนำแบบทดสอบ TCT – DP ไปทดสอบกับกลุ่มทดลอง (Posttest)

4. นำแบบทดสอบ TCT – DP มาตรวจให้คะแนน

5. นำข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

ตาราง 3 สัปดาห์ วัน เวลา และการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย

สัปดาห์	วัน	10.00 น. – 10.30 น.	ชุดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย
1	อังคาร	กลุ่มทดลอง	ชุดนกน้อยคล้อยบิน
	พุธ	กลุ่มทดลอง	
	พฤหัสบดี	กลุ่มทดลอง	
	วันศุกร์	กลุ่มทดลอง	
2	อังคาร	กลุ่มทดลอง	ชุด ก. ไก่ในสวนบ้านฉัน
	พุธ	กลุ่มทดลอง	
	พฤหัสบดี	กลุ่มทดลอง	
	วันศุกร์	กลุ่มทดลอง	
3	อังคาร	กลุ่มทดลอง	ชุด คิดดูซิวันนี้ฉันทำอะไร
	พุธ	กลุ่มทดลอง	
	พฤหัสบดี	กลุ่มทดลอง	
	วันศุกร์	กลุ่มทดลอง	
4	อังคาร	กลุ่มทดลอง	ชุด ม. ม้าดีกดัก
	พุธ	กลุ่มทดลอง	
	พฤหัสบดี	กลุ่มทดลอง	
	วันศุกร์	กลุ่มทดลอง	
5	อังคาร	กลุ่มทดลอง	ชุดกวางเดินดง
	พุธ	กลุ่มทดลอง	
	พฤหัสบดี	กลุ่มทดลอง	
	วันศุกร์	กลุ่มทดลอง	
6	อังคาร	กลุ่มทดลอง	ชุดอยากเป็นอะไรดี
	พุธ	กลุ่มทดลอง	
	พฤหัสบดี	กลุ่มทดลอง	
	วันศุกร์	กลุ่มทดลอง	

ตาราง 3 (ต่อ)

สัปดาห์	วัน	10.00 น. – 10.30 น.	ชุดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย
7	อังคาร	กลุ่มทดลอง	ชุดฉันคือใคร
	พุธ	กลุ่มทดลอง	
	พฤหัสบดี	กลุ่มทดลอง	
	วันศุกร์	กลุ่มทดลอง	
8	อังคาร	กลุ่มทดลอง	ชุดผู้นำผู้ตาม
	พุธ	กลุ่มทดลอง	
	พฤหัสบดี	กลุ่มทดลอง	
	วันศุกร์	กลุ่มทดลอง	

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

นำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลงานวาดภาพของเจลเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban) ไปทดสอบเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน แล้วตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อนำคะแนนไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานจากแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์จากผลงานการวาดภาพของเจลเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban)โดยหาค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. หาค่าความสอดคล้องของการให้คะแนนแบบทดสอบ วัดความคิดสร้างสรรค์ จากผลของการวาดภาพ ของเจลเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban) โดยผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่านและผู้วิจัยนำคะแนนมาเปรียบเทียบดูความแตกต่าง หากคะแนนรวมแตกต่างกันมากกว่า 3 คะแนน ต้องนำมาวิเคราะห์ตามหลักเกณฑ์การให้คะแนน 11 ข้อร่วมกันระหว่างผู้ให้คะแนนทั้ง 3 ท่าน เพื่อให้คะแนนมีความสอดคล้องกัน

3. เปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการวิจัย

4. เปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเด็กชายกับเด็กหญิง

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าสถิติพื้นฐานจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์

1.1 คะแนนเฉลี่ย (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 59)

$$\bar{X} \quad \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียน

1.2 สถิติความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 63)

$$SD = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ SD แทน ความแปรปรวนของคะแนน

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

2. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

2.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ภายในกลุ่มทดลองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สูตร t – test แบบ Dependent (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 87 – 88)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N\sum D^2 - (\sum D)^2}{N(N-1)}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าที่ใช้พิจารณาในการแจกแจงแบบ t

D แทน ความแตกต่างของคู่คะแนนแต่ละคู่

n แทน จำนวนคู่ หรือจำนวนสุ่มตัวอย่าง

2.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยชายและหญิง โดยใช้สูตร t – test แบบ Independent Sample (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2536 : 84)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1-1)S_1^2 + (n_2-1)S_2^2}{n_1+n_2-2}\left[\frac{1}{n_1}+\frac{1}{n_2}\right]}}$$

t แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t – distribution

$\bar{X}_1$, $\bar{X}_2$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1 เป็นเด็กชาย และกลุ่มที่ 2 เป็นเด็กหญิงตามลำดับ

S_1^2 ,S_2^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนของกลุ่มที่ 1 และ 2 ตามลำดับ

N_1, N_2 แทน จำนวนเด็กปฐมวัยของกลุ่มที่ 1 และ 2 ตามลำดับ

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการแปรความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

$\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

S.D. แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

t แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย

* แทน ความมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 4 ค่าสถิติพื้นฐานคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง

เพศ	N	คะแนนก่อนการทดลอง		คะแนนหลังการทดลอง	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ชาย	10	27.50	6.52	41.10	5.15
2. หญิง	10	26.10	7.37	39.90	2.92
รวม	20	26.80	6.81	40.50	4.12

จากตาราง 4 พบว่า คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ย 26.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.81และหลังการทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ย 40.50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่า 4.12

ตาราง 5 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง

การทดสอบ	N		S.D.	t
1. ก่อนการทดลอง	20	26.80	6.81	7.986 *
2. หลังการทดลอง	20	40.50	4.12	

* P < .05

จากตาราง 5 พบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 6 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยชาย และหญิง

การทดสอบ	เพศของนักเรียน	N		S.D.	t
1. ก่อนการทดลอง	ชาย	10	27.50	6.52	.450
	หญิง	10	26.10	7.37	
2. หลังการทดลอง	ชาย	10	41.10	5.15	.641
	หญิง	10	39.90	2.92	

* P < .05

จากตาราง 6 พบว่าความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยทั้งก่อนและหลังการทดลองของเด็กชายและหญิงไม่แตกต่างกัน

บทที่5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์นาฏศิลป์ขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีลำดับสังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน วิธีการศึกษาค้นคว้า และสรุปผล ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทยจำแนกตามตัวแปรเพศ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทยมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย เพศหญิงเพศชายมีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 ของโรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศสถาบันราชภัฏสวนดุสิต

2. กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชาย หญิงที่กำลังศึกษาในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ เขตดุสิต กรุงเทพฯ สถาบันราชภัฏสวนดุสิตซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียน 20 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

3.1 ชุดการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย มี 8 ชุด ได้แก่

1) ชุดการจัดประสบการณ์ที่ 1 นกน้อยคล้อยบิน
2) ชุดการจัดประสบการณ์ที่ 2 ม. ม้าคึกคัก
3) ชุดการจัดประสบการณ์ที่ 3 ก. ไก่ในสวนบ้านฉัน
4) ชุดการจัดประสบการณ์ที่ 4 กวางเดินดง
5) ชุดการจัดประสบการณ์ที 5 คิดดูซิวันนี้ฉันทำอะไร

6) ชุดการจัดประสบการณ์ที่ 6 อยากเป็นอะไรดี

7) ชุดการจัดประสบการณ์ที่ 7 ฉันคือใคร

8) ชุดการจัดประสบการณ์ที่ 8 ผู้นำผู้ตาม

4. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยการวาดภาพของเจลเลน และเออร์บัน (กนิษฐา ชูขันธ์. 2541 : 76 ; อ้างอิงจาก Jellen and Urban. 1986 : 138 – 155)

5. วิธีดำเนินการทดลอง

ดำเนินการทดลองดังนี้

1) เสนอแผนการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทยและตารางทดลองขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศเพื่อทดลองกับเด็กปฐมวัยระดับอนุบาล 3 อายุ 5 – 6 ปี

2) ขั้นก่อนทดลอง (Pre - test) ผู้วิจัยทำการประเมินความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยการให้เด็กปฐมวัยวาดภาพของเจลเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban)

3) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 30 นาที โดยเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย

4) เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยได้ทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองทำการประเมินความคิดริเริ่มสร้างสรรค์(Posttest)ด้วยแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยการให้เด็กปฐมวัยวาดภาพของเจลเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban) แล้วทำการตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์เพื่อนำคะแนนไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ มีขั้นตอนในการทดลองเป็นลำดับขั้น

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเด็กปฐมวัยก่อน และหลังการทดลองโดยใช้การทดสอบค่าที (t – test แบบ dependent Samples)

3) เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยระหว่างชายและหญิง โดยค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution

สรุปผลการศึกษาค้นค้นคว้า

จากการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย ปรากฏผล ดังนี้

ผลการศึกษาพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. เด็กปฐมวัยชายและหญิงที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย มีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย ปรากฏผลดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทยมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การที่เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดได้ค้นพบและแสดงออกอย่างอิสระ โดยมีการสนับสนุน และการกระตุ้น การแสดงความคิดหลาย ๆ ด้าน ตลอดจนการแสดงทางอารมณ์ จัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เหมาะสมต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีการยืดหยุ่นในเรื่องกฎระเบียบวินัยให้เด็กตัดสินใจด้วยตนเอง ให้คำชมเชยเมื่อเด็กเรียนรู้ โดยวิธีของตนเอง เพื่อให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ และมีกำลังใจ ในการที่จะคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ เด็กวัยนี้เป็นเด็กช่างคิดช่างค้น มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความอิสระไม่ชอบตามแบบใคร ชอบทำสิ่งที่แปลกใหม่ มีความสามารถประยุกต์และแสดงออกถึงความคิดริเริ่ม มีจินตนาการสูง มีอารมณ์ขันและชอบแสดงออก (อารี รังสินันท์. 2532 : 61) และเนื่องมาจากการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย ให้โอกาสเด็กได้ฟังเพลง ให้โอกาสคิดท่าทางในการเคลื่อนไหวร่างกายตามลักษณะของเพลงที่ได้ฟังและแสดงท่าทางอย่างอิสระภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่นเป็นกันเองระหว่างครูกับเด็กที่ เกอร์ทรูด ได้กล่าวไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะได้รับการส่งเสริมให้เกิดขึ้นด้วยการสร้างบรรยากาศให้เด็กรู้สึกเป็นอิสระ (Gertrude. 1966 : 470) นอกจากนี้ การให้โอกาสเด็กคิดท่าทางให้เป็นไปตามลักษณะของทำนองเพลง ตามความหมายของเนื้อเพลงที่ได้ฟังเป็นสิ่งที่เด็กวัยนี้ชอบ ดังที่ ณรุทธ์ สุทธจิตต์ กล่าวไว้ว่า เด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปี การแสดงออกโดยการเคลื่อนไหวตอบสนองต่อดนตรีมีความหมายมากขึ้น เด็กสามารถคิดท่าทาง แสดงจังหวะ ระดับเสียง ความค่อย หรืออารมณ์เพลงได้ดีขึ้น สิ่งหนึ่งที่เด็กชอบคือ การคิดท่าทางให้เป็นไปตามความหมายของเนื้อเพลงที่ได้ยิน (ณรุทธ์ สุทธจิตต์. 2537 : 120) เด็กสามารถรับรู้เพลงมีความพึงพอใจและช่วยให้มีความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดี ดนตรีช่วยให้สมองซีกขวาได้รับการกระตุ้นและเกิดจินตนาการ ดังคำกล่าวของ ประมวล ดิคคินสัน ที่กล่าวว่า ดนตรีช่วยส่งเสริมสมองซีกขวาซึ่งเป็นความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ (ประมวล ดิคคินสัน. 2527 : 107)

2. เด็กปฐมวัยชายและหญิงที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทยมีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกันแต่จากการศึกษาครั้งนี้ ค่าคะแนนในความคิดสร้างสรรค์ของเด็กชายสูงกว่าเล็กน้อย ซึ่งเป็นความแตกต่าง อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ก่อนการทดลอง ค่า S.D. ของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ ของเด็กชายและเด็กหญิงจะมีค่าใกล้เคียงกัน ค่าของคะแนน สะท้อนถึงการกระจายตัวของคะแนนความคิดร้างสรรค์ ที่มีความกระจัดกระจาย แต่หลังการทดลองแล้ว ค่าคะแนน S.D. ของความคิดสร้างสรรค์ในเด็กผู้ชาย ยังมีค่าสูงอยู่ ในขณะที่ คะแนน S.D. ของเด็กผู้หญิงต่ำลง ซึ่งแสดงถึง คะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลอง ยังมีการกระจายตัวกัน สำหรับเด็กผู้ชาย ในขณะที่เด็กผู้หญิงมีการเกาะกลุ่มกัน ซึ่งเป็นไปตามหลักพัฒนาการที่ว่าเด็กผู้ชายจะมีความโลดโผน กล้าแสดงออก กล้าผจญภัย ในขณะที่เด็กผู้หญิง จะมีลักษณะให้ความใส่ใจในการเรียนรู้ ซึ่งผลจากการประมวลทางสถิติก็สอดคล้องกับสภาพจริงจากการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย

การจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย เป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย เนื่องจากมีผู้วิจัย มีบทบาทของการเป็นครูนาฏศิลป์ที่ให้โอกาสเด็กในการคิดค้นทดลอง และแสดงออกอย่างอิสระโดยใช้เพลงประกอบท่าทางนาฏศิลป์ขั้นพื้นฐาน และยังพบว่า กิจกรรมพื้นฐานนาฏศิลป์ในการศึกษาครั้งนี้ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการทดลองครั้งนี้ เด็กมีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกายทำให้เกิดพัฒนาการทั้งกล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อใหญ่ ตลอดจนความสัมพันธ์ของการเคลื่อนไหวอวัยวะส่วนต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับทำนองจังหวะ และเนื้อหาของเพลง ซึ่งเป็นศักยภาพการทำงานของสมอง ดนตรี ในกิจกรรมที่จัดให้กับเด็ก ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ เด็กจะรับรู้ความรู้สึกของอารมณ์เพลง และมีอารมณ์คล้อยตาม เช่น เพลงที่มีความสนุกสนานร่าเริง เด็กจะมีหน้าตายิ้มแย้มเบิกบาน ซึ่งสอดคล้องกับ เอสมาร์แชล (ณรุทธ์ สุทธจิตต์. 2537 : 128, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2527 : 189 ; อ้างอิงจาก Allmershell. n.d.) นอกจากนี้เด็กในกลุ่มทดลองยังได้พิพัฒนาการทางด้านสังคม เช่น การร่วมกิจกรรม มีความสามัคคีในหมู่คณะ มีการให้อภัยเพื่อเกิดการกระทบกระทั้งกัน รู้จักชื่นชม เมื่อเพื่อนแสดงท่าทางแปลกใหม่ออกมา

ข้อค้นพบจากการวิจัย

1. เพลงที่ใช้เป็นพื้นฐานเริ่มจากประสบการณ์ที่ใกล้ตัวเด็ก ให้เด็กได้แสดงความคิดสร้างสรรค์อย่างอิสระเหมือนกันเด็กได้ปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์และสามารถบอกความรู้สึกของเพลงได้ว่า ฟังแล้วรู้สึกสนุก คึกคัก หรือเศร้าโศก ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของอัลเมอร์เชลล์ (Allmershell) ที่กล่าวถึงการฟังดนตรีของเด็กปฐมวัยไว้ว่า เด็กในระยะก่อนเข้าโรงเรียนหรือระดับอนุบาลควรจะช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกในทางที่ดี (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2527 : 189 ; อ้างอิงจาก Allmershell. n.d.) ลักษณะของดนตรีที่นำเข้ามาใช้ในการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทยและจังหวะเป็นดนตรีที่มีจังหวะค่อนข้างเร็ว สอดคล้องกับแนวคิดของมาร์วิน กรีนเบอร์ก (Marvin Greenberg.) ที่กล่าวว่าเด็กปฐมวัยชอบดนตรีที่มีจังหวะค่อนข้างเร็วมากกว่าดนตรีที่มีจังหวะช้า (ณรุทธ์ สุทธจิตต์. 2537 : 115 –121 ; อ้างอิงจาก Marvin Greenberg. 1979) ดนตรีนับเป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคมอย่างหนึ่งที่มีความใกล้ชิดกับเด็กตั้งแต่แรกเกิด เสียงดนตรีไม่ว่าจะเป็นประเภทใด ถ้าผู้ฟังชอบจะทำให้รู้สึกสงบ สบายใจ ผ่อนคลายอารมณ์ รู้สึกสดชื่น ร่าเริง แจ่มใส เด็กจะเกิดความพึงพอใจ ทำให้เด็กมีความตั้งใจแน่วแน่ในการฟัง เป็นสมาธิที่ช่วยให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์และมีจินตนาการในขณะปฏิบัติตามแผนการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย

2. การแนะนำท่าพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย ควรคำนึงถึงพัฒนาการทางร่างกายของเด็กให้เหมาะสมกับวัย ควรใช้ท่าซ้ำๆ ไม่เปลี่ยนท่ารวดเร็วและบ่อยเกินไป ท่าประกอบนาฏศิลป์ที่มีเนื้อร้อง เด็กจะคิดทำเนื้อเพลงให้มีความหมายเหมือนเพลง ท่ารำที่ไม่มีเนื้อร้องเด็กจะหยุดฟังจังหวะทำนอง คิดท่าอิสระด้วยตนเองตามความคิดสร้างสรรค์โดยไม่ต้องคำนึงถึงเนื้อร้องในการทำท่าประกอบตามเพลง เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกอย่างอิสระ การจัดประสบการณ์ ควรอยู่ในระยะเวลาประมาณ 30 นาที ประสบการณ์เดิมเชื่อมโยงประสบการณ์ใหม่โดยใช้ท่าพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยเด็กชายและเด็กหญิงสามารถแสดงท่าทางของสัตว์จากการฟังเพลงที่นำมาจัดประสบการณ์ เช่นผู้วิจัยเปิดเพลงระบำนก ทั้งเด็กชายและเด็กหญิงสามารถใช้ประสบการณ์เดิมคิดท่านกบินและเมื่อเด็กได้รับประสบการณ์ท่าพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยเด็กสามารถนำท่ามาเชื่อมโยงผสมผสานจาก

ประสบการณ์เดิม เป็นท่าที่แปลกใหม่ได้คล้าย ๆ กัน ซึ่งสอดคล้องกับ (อารี พันธ์มณี. 2540 : 52 – 53 ; อ้างอิงจาก Ligon : 1957) กล่าวว่า เด็กอายุ 4 – 6 ขวบ สามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ แม้ว่าจะไม่เข้าใจเหตุผลหรือความสัมพันธ์ก็ตาม เด็กวัยนี้พยายามทดลองแสดงบทบาทหลาย ๆ บท จากการเล่นจินตนาการ การพัฒนาความเชื่อมั่นตนเองในช่วงนี้ ทำได้โดยการใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ทางดนตรี ทางศิลปะ การเล่นเกมส์ทางภาษา การประดิษฐ์การสร้างสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนประสบการณ์ใหม่ จากการที่เด็กชายและเด็กหญิงแสดงความคิดที่เกิดจากการฟังเพลงออกมาด้วยการเคลื่อนไหวร่างกายหลังจากเด็กฟังเพลงจบครูจะเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง แล้วเคลื่อนไหวร่างกายตามที่คิดไว้อย่างอิสระ เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจในสิ่งที่เด็กคิด เด็กสามารถคิดท่าทางในการเคลื่อนไหวร่างกายเข้ากับจังหวะ และเนื้อหาของเพลงได้เป็นอย่างดีเมื่อผู้วิจัยได้แนะนำท่าพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย เด็กสามารถนำมาเชื่อมโยงมาผสมผสานเป็นท่าที่แปลกใหม่ได้ใกล้เคียงกัน เด็กในกลุ่มทดลองทั้งเด็กหญิงและเด็กชายสามารถบอกความรู้สึกของเพลงได้อย่างถูกต้อง เด็กสามารถบอกได้ว่า ลักษณะของเพลงที่ได้ยินนั้น สนุกสนาน ตื่นเต้น น่ากลัว หรือ โศกเศร้า สามารถใช้ในการเคลื่อนไหว เป็นสื่อในการแสดงออกถึงความหมายของเพลงที่ได้ยิน (ณรุทธ์ สุทธจิตต์. 2537 : 115 – 121 ; อ้างอิงจาก Marvin Greenberg. 1979) ดนตรีไทยมีคุณค่ากับความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ที่เป็นผลจะนำไปสู่การเรียนรู้และจังหวะที่ใช้ดนตรีไทยเป็นสื่อ เพื่อกระตุ้นให้เด็กหญิงและชายได้แสดงท่าทางอิสระไปพร้อม ๆกัน

จึงสรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กชายและเด็กหญิง สติปัญญาเป็นส่วนหนึ่งของพันธุกรรมในการคิดสร้างสรรค์อย่างอิสระ คนตรีในการประกอบเพลงเพื่อนำมาจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย เป็นเพลงที่เด็กสนใจและเหมาะสมกับวัย เนื้อเพลงไม่ยาวเกินไป มีความหลากหลายและความยืดหยุ่นในการจัดประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยทั้งเด็กชายและเด็กหญิงจึงส่งผลให้เด็กชายและเด็กหญิงมีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์นาฏศิลป์ขั้นพื้นฐานผู้วิจัยสังเกตเห็นพบว่าเด็กกล้าคิดกล้าแสดงออกในกลุ่มทดลองกล้าคิด กล้าแสดงออกโดยไม่กลัวว่าจะถูกหรือผิดสนุกสนานกับการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย และสามารถใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายประกอบการเคลื่อนไหวมากขึ้น เพราะเด็กมีโอกาสพัฒนาความคิดและสื่อความหมายตามลำดับขั้นการทำท่าทางง่ายไปหายากอย่างสม่ำเสมอ ในแต่ละสัปดาห์จากการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย สรุปผลได้ดังนี้

ในสัปดาห์ที่ 1 เด็กยังไม่คุ้นเคยกับเสียงเพลงของดนตรีไทยเป็นการจัดประสบการณ์ชุดนกน้อยคล้อยบิน โดยเปิดโอกาสให้เด็กคิดท่าอิสระจากธรรมชาตินำมาเชื่อมโยงกับท่านาฏศิลป์ โดยการจีบมือเป็นปากนก การตั้งวงมือเป็นปีกนก และมีการชอยเท้าเคลื่อนที่ ไปตามจังหวะเพลง เด็กได้คิดท่าสร้างสรรค์แปลกใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับการเสริมความคิดสร้างสรรค์ของทอร์แรนซ์ที่กล่าวถึงการเปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นพบและแสดงออกอย่างอิสระและสร้างสรรค์สิ่งที่แปลกใหม่ (อารี รังสินันท์. 2527 : 113 ; อ้างอิงจาก Torrance. 1962 : unpage)

สัปดาห์ที่ 2 เด็กเริ่มคุ้นเคยกับเพลงที่บรรเลงด้วยดนตรีไทยมากขึ้นการจัดประสบการณ์ชุด ม.ม้าคึกคักเป็นเพลงเร็ว เด็กรู้สึกสนุกสนาน เมื่อเด็กได้ยินเสียงเพลง ทำท่าม้าวิ่ง ม้ากระโดดตามอิสระ นำท่านาฏศิลป์ในการทำท่ามาผสมผสานกับท่าประกอบที่เด็กคิดท่าขึ้นเอง มีความคล่องแคล่วและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์ของเจลเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban. 1986 : 141) ที่กล่าวถึงความคิด คล่องแคล่ว ความคิดริเริ่มกล้าแสดงออก

สัปดาห์ที่ 3 การจัดประสบการณ์ชุด ก.ไก่ในสวนบ้านฉัน ซึ่งเป็นเพลงช้า เด็กสามารถนำเพลงมาเปรียบเทียบกับสัปดาห์ที่ 2 ในการจำแนกเสียงเพลงที่แตกต่างกัน ทำท่าธรรมชาติของไก่ด้วยท่าทางพื้นฐานนาฏศิลป์การจีบมือ การตั้งวงนำมาผสมผสานกับท่าที่เด็กคิดขึ้นเอง

สัปดาห์ที่ 4 การจัดประสบการณ์ ชุด กวางเดินดง เด็กทำท่ากวาง ฟังเรื่องราวรู้จักแก้ปัญหามีความคิดในเรื่องราวที่ครูเล่า แสดงท่าประกอบโดยอิสระ โดยนำพื้นฐานนาฏศิลป์ท่ากวางมาประยุกต์ใช้ในการแสดงออก ปกติท่ากวางเด็กจะเดินชู 2 นิ้วไปข้างหน้า อยู่ระหว่างหน้าท้อง แต่เด็กได้คิดท่าแปลกใหม่ ทำท่ากวางอยู่บน ศีรษะ ก้าวเดินช้า ทำท่าระวังตัว หันซ้ายหันขวา เด็กสามารถคิดท่าทางอิสระด้วยตนเองได้

สัปดาห์ที่ 5 การจัดประสบการณ์ชุด คิดดูซิ วันนี้ฉันทำอะไร เด็กได้คิดท่าทางในชีวิตประจำวันโดยภาษาท่าทางนาฏศิลป์มีการพัฒนาการคิดท่าแปลกใหม่ไม่ซ้ำแบบใคร กล้าแสดงออก รู้จักวางแผนและแก้ปัญหา

สัปดาห์ที่ 6 การจัดประสบการณ์ชุด อยากเป็นอะไรดี เด็กมีการคิดท่าแบบเอนกนัย คิดท่าทางได้หลายแง่หลายมุม มีทัศนคติที่ดีต่อนาฏศิลป์ไทยมากขึ้น สังเกตจากการที่เด็กสนใจที่จะแสดงท่านาฏศิลป์ประกอบเพลง เด็กจะปฏิบัติได้ทั้งกลุ่มและเดี่ยว

สัปดาห์ที่ 7 การจัดประสบการณ์ชุด ฉันคือใคร เด็กได้ฝึกคิดและการใช้ภาษาในการตอบปริศนาคำทาย ทำท่าทางนาฏศิลป์ประกอบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กโดยอิสระ

สัปดาห์ที่ 8 การจัดประสบการณ์ ชุด ผู้นำผู้ตาม เด็กมีความกล้าแสดงออกมากขึ้น สนใจในการร่วมกิจกรรม มีความคล่องแคล่วคิดท่าได้หลากหลาย มีท่าแปลกใหม่ มีความคล่องแคล่วว่องไวและมั่นใจมากขึ้น

จากการจัดประสบการณ์ทั้ง 8 สัปดาห์ เด็กชาย และเด็กหญิง สามารถแสดงท่าทางพื้นฐานนาฏศิลป์ได้ใกล้เคียงกัน เด็กรู้สึกสนุกสนาน เพลงที่เด็กทำได้ดีที่สุด คือ เพลงม้าย่อง เพราะเด็กได้กระโดดทำท่าม้า เป็นเพลงจังหวะเร็ว เด็กชายและเด็กหญิงแสดงความคิดที่เกิดจากการฟังเพลงออกมาด้วยการเคลื่อนไหวร่างกายหลังจากเด็กฟังเพลงจบครูจะเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง แล้วให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายตามที่คิดไว้อย่างอิสระ เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจในสิ่งที่คิด เด็กสามารถคิดท่าทางในการเคลื่อนไหวร่างกายเข้ากับจังหวะ ทำนอง และเนื้อหาของเพลงได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ มาร์วิน กรีนเบอร์ (Marvin Greenberg) ที่กล่าวว่า เด็กปฐมวัยจะเริ่มพัฒนาในด้านความรู้สึกหรืออารมณ์เพลง (Mood) เด็กสามารถบอกได้ว่าลักษณะของเพลงที่ได้ยินนั้น สนุกสนาน ตื่นเต้น น่ากลัว หรือโศกเศร้า สามารถใช้ในการเคลื่อนไหวเป็นสื่อในการแสดงออกถึงความหมายของเพลงที่ได้ยิน (ณรุทธ์ สุทธจิตต์. 2537 : 115 – 121 ; อ้างอิงจาก Marvin Greenberg. 1979) การสื่อความหมายให้ผู้อื่นรู้ด้วยภาษา เด็กชายและเด็กหญิงจะเล่าถึงความรู้สึกที่ได้รับจากการฟังเพลง เด็กในกลุ่มทดลองส่วนใหญ่สามารถบอกความรู้สึกของเพลงได้อย่างถูกต้อง

สามารถเล่าเนื้อหาจากเพลงที่ฟังให้เพื่อนและครูฟังได้ เด็กสนุกและมีความสุขจากการได้ฟัง ได้คิด ได้แสดงผลงานจากการคิดออกมาด้วยการเคลื่อนไหวร่างกายและการเล่าเรื่อง ดนตรีไทยมีคุณค่าต่อความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ ช่วยผ่อนคลายความเครียด ทำให้เกิดสมาธิ ซึ่งเป็นผลที่จะนำไปสู่การรับรู้ การเรียนรู้ เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการทำท่าทางและจังหวะที่ใช้ดนตรีไทยเป็นสื่อเพื่อกระตุ้นให้เด็กหญิงและเด็กชายคิดและแสดงออกด้วยการเคลื่อนไหวร่างกาย

2. เมื่อปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มย่อยเด็กแต่ละคนในกลุ่มทดลองจะช่วยการวางแผนในการปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมายและร่วมมือกันปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มด้วยความตั้งใจและพร้อมเพรียง

3. เมื่อวิเคราะห์ผลการวาดภาพจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ทีซีที ดีพี(TCT – DP) ของเจลเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban) หลังทดลองพบว่าเด็กปฐมวัยมีการวาดภาพออกนอกกรอบที่กำหนด และมีการพลิกกระดาษกลับไปด้านหลังแล้ววาดภาพ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความกล้าลอง กล้าเสี่ยง มีรายละเอียดของภาพมากขึ้น ตั้งชื่อภาพได้เหมาะสมกับเรื่องราวที่วาดมากขึ้น ภาพวาดที่เด็กวาดไม่คล้ายกับเนื้อเพลงที่จัดประสบการณ์ แสดงว่าเด็กมีความอิสระในการคิดสร้างสรรค์

4. เด็กสนุกและมีความสุขกับการได้คิดท่าประกอบเพลงเคลื่อนไหวร่างกายตามเสียงเพลงอย่างอิสระ จะเห็นได้จาก ใบหน้าที่ยิ้มแย้ม หัวเราะและมีอารมณ์เบิกบาน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ขั้นตอนที่พบในการทำวิจัยมีขั้นตอนดังนี้

1.1 ปฐมนิเทศให้เด็กสร้างความคุ้นเคยกับเพลง มีทั้งเนื้อร้องและทำนอง ท่ามีเนื้อร้องเด็กจะต้องร้องเพลงประกอบด้วย

1.2 ให้เด็กคิดท่าทางอิสระด้วยตนเอง ตามเพลงที่จัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย

1.3 สาธิตท่าพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยให้เด็กนำมาเชื่อมโยงกับท่าที่เด็กคิดเอง

การจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไม่ว่าจะเป็นแบบใดก็ตาม ควรให้เด็กมีอิสระในการคิดท่าทางในการเคลื่อนไหว แต่อยู่ในกรอบของเรื่องที่กำหนด ครูไม่ควรเป็นต้นแบบในการออกท่าทางแล้วให้เด็กเลียนแบบท่าทางของครูบ่อย ๆ ควรให้เด็กมีความยืดหยุ่น และอิสระในการคิดสร้างสรรค์ตามความคิดของเด็กเอง

2. เกณฑ์ในการเลือกเพลง จังหวะและทำนอง ควรมีเพลงช้าและเพลงเร็วสลับกัน ท่ามีเนื้อเพลงควรเป็นเพลงที่มีเนื้อร้องสั้น ๆ ได้ใจความ ใช้คำซ้ำๆ เข้าใจง่าย มีถ้อยคำชวนฟังให้สนุกสนาน เช่น เนื้อร้องเกี่ยวกับสัตว์ หรือการเลียนแบบเสียงของสัตว์ต่าง ๆ และธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่เด็กคุ้นเคยในชีวิตประจำวัน เช่น การไปโรงเรียน ภาษาควรมีสัมผัสที่ไพเราะ การที่ใช้เพลงใกล้เคียงธรรมชาติ เด็กได้แสดงท่าทางตามความสนใจได้จากประสบการณ์ที่พบเห็น ช่วยให้เด็กสนุกสนาน และยังช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์จินตนาการ และพัฒนาการทุกด้าน ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ดังนั้น เพลงที่มีเนื้อร้องจึงมีอิทธิพลในการคิดท่าทางตามเนื้อเพลงที่กำหนด ความอิสระในการคิดท่าทางจะน้อยกว่าเพลงที่ไม่มีเนื้อร้อง

3. บทบาทของครูกระตุ้นให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ มีการคิดท่าทาง รู้จิตวิทยาในการสอนเด็ก พัฒนาการที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก ให้อิสระเด็กในการเคลื่อนไหว ให้เกิดความสนุกสนานแต่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของไทยการเลือกเพลง ควรยึดจุดประสงค์ของการจัดประสบการณ์ ความเหมาะสมกับวัย และ

ความสนใจของเด็ก ที่กำหนดในพื้นฐานการจัดประสบการณ์ที่ผู้วิจัยกำหนดและที่สำคัญคือต้องมีขั้นตอน การฟัง การคิด และการแสดงออกครูสามมารถนำพื้นฐานการจัดประสบการณ์จากการวิจัยไปใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาความต้องการและสภาพได้โดยยึดหลักการจัดประสบการณ์พื้นฐานในแต่ละชุดการเปิดเสียงเพลงควรปรับระดับเสียงให้พอเหมาะกับระดับการได้ยินของเด็กเพื่อให้เด็กเกิดความสนใจและตั้งใจฟังเพลง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเด็กปฐมวัยที่ใช้จังหวะดนตรีต่างกัน โดยเน้นจังหวะดนตรีกับเพลงที่มีเนื้อร้อง หรือ เพลงที่ร้องโดยครูผู้สอน หรือเสียงธรรมชาติอื่น ๆ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

2. ควรมีการศึกษาพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทยระหว่างเด็กปฐมวัยต่างกลุ่มอายุ หรือ ในหน่วยงานอื่นที่มีการดูแลเด็กปฐมวัย

3. ควรมีการศึกษาผลของการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทยที่มีต่อการพัฒนาการด้านภาษาศิลปะ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ไทย

4. ควรมีการติดตามผลการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทยที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กนิษฐา ชูขันธ์. (2541). *ผลการจัดกิจกรรมเรียนรู้ตามแนวทางการสอนภาษาแบบธรรมชาติโดยใช้แกนนำในหน่วยการสอนที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2529). *สอนให้เป็นอัจฉริยะตามแนวนีโอฮิวแมนนิส.* กรุงเทพฯ : ที. พี. พริ้นท์ จำกัด.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544).* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาสนา.

ฉวีวรรณ มิตรสุวรรณ. (2537). *การกำเนิดนาฏศิลป์.* ภาควิชานาฏศิลป์ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.

ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2537). *การจัดกิจกรรมและสื่อการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สาระดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย, ในปฐมวัยศึกษา :กิจกรรมและสื่อการสอนเพื่อฝึกทักษะและพัฒนาการและการเรียนรู้.* กรุงเทพ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดรุณี สัจจากุล. (2532). *ศิลปะการประดิษฐ์ท่าฟ้อนรำสำหรับเด็ก.* กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.

ทัศนัย อุดมพันธ์. (2541). *พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์กับการจัดประสบการณ์แบบปกติ.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.

ธูปทอง ศรีทองทั่วม. (2538). *ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.

นิรัตน์ กรองสอาด. (2535). *การศึกษาการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมายที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

นิภารัตน์ กาญจนโชติ .(2539) .*ภาษาท่านาฏศิลป์* ภาควิชานาฏศิลป์ คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก สหวิทยาลัยพุทธชินราช.

เบญจพร สมานมาก .(2540). *เปรียบเทียบการรับรู้ทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครส่งเสริมจริยธรรมกิจกรรมสนทนาจริยธรรมและกิจกรรมแบบปกติ.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประทิน พวงสาลี. (2521). *หลักนาฏศิลป์.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยมิตรการพิมพ์.

ประมวล ดิกคินสัน. (2527). "สมองมนุษย์," *จิตวิทยาคลินิค เล่ม 1.* กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ผุสดี กุฏอินทร์. (2526). *เด็กกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก หน่วยที่ 8–15.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

เพียงจิต โรจนน์ศุภรัตน์. (2531). *การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมวาดรูปที่ทำกิจกรรมวาดรูปเป็นกลุ่มกับเป็นรายบุคคล.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2527). *วรรณกรรมและลีลาคดีระดับปฐมวัยหน่วยที่ 8 –15.* กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2537, กรกฎาคม). *เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรการสร้างเครื่องมือการวัดความพร้อมทางการเรียนระดับอนุบาล.* 18 – 29.

มาณวิกา ผลวิรุฬ. (2533). *ความสามารถในการเล่าเหตุการณ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยใช้ทักษะและครูสร้างสรรค์กับการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เยาวนา ดลแม้น. (2535). *การศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กับกิจกรรมในวงกลมที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทนวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2527). *การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ รวมบทความการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์.* กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

_____. (2536). *รายงานการวิจัยความสามารถทางสติปัญญากับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นเด็กเล็กโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.* กรุงเทพฯ :ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

รัตนา มณีสิน. (2534). *ประวัติการละครและประวัติบุคคลสำคัญในวงการนาฏศิลป์ไทย.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สารเศรษ.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2536). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา.* พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

เลิศ อานันทะ. (2518). *ศิลปะกับเด็ก.* กรุงเทพฯ : กราฟฟิคอาร์ต.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2523). *เอกสารประกอบการเรียนเรื่องกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน.* กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตร และการสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

วิเชียร เกตุสิงห์. (2524). *หลักการสร้างและการวิเคราะห์เครื่องมือที่ในการวิจัย.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.

ศิริวรรณ อมาตยกุล. (2527, มกราคม – มีนาคม). *ฝึกคนให้มีความคิดสร้างสรรค์สถาบันพัฒนาข้าราช การพลเรือน.* 4(1) : 1 – 7.

สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2543). *นาฏศิลป์ปริทรรศน์.* ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุมิตร เทพวงษ์. (2541). *สารานุกรมระบำรำฟ้อน ภาควิชานาฏศิลป์*. วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา.

สุมนมาลย์ นิ่มเนติพันธ์. (2532). *การละครไทย*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

สมใจ ทิพย์ชัยเมธา. (2528). *ดนตรีประกอบนาฏศิลป์สำหรับเด็ก* ภาควิชาการอนุบาลศึกษา คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต.

อัจจิมา สวัสดิชีวิน. (2538). *พฤติกรรมการสอนนาฏศิลป์*. วิชานาฏศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏธนบุรี.

อนงค์ แสงเงิน. (2533). *การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด ประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์ประกอบการใช้คำถามและการเล่นสร้างสรรค์แบบไม่ใช้คำถาม*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อนินทิตา โปษะกฤษณะ. (2532). *การวัดระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทย*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเซาท์เซ็น อิลลินอยด์ ณ คาร์บอนเดล.

อารี รังสินันท์. (2527). *ความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ : ธนะการพิมพ์.

อารี พันธ์มณี. (2532). *ความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพ ฯ : ข้าวฟ่าง.

- - - - - - - . (2540). *คิดอย่างสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ แกรมมี่.

- - - - - - - . (2541). *ความคิดสร้างสรรค์กับการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อแกรมมี่.

อาภรณ์ สุนทรวาท. (2542). *ภาษาท่านาฏศิลป์ไทย* ภาควิชานาฏศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.

อาภรณ์ มนตรีศาสตร์ และจาตุรงค์ มนตรีศาสตร์. (2525). *นาฏศิลป์เพื่อการศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

อมรา กล่ำเจริญ. (2531). *สุนทรียนาฏศิลป์ไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์.

Claitt, P.J.,M.J. Shaw and J.M Sherwood. (1980). " Effects of Training or the Divergent thinking Abilities of Kindergarten Children, " *Child development.* 51 : 1061-1064 ; December.

Gallagher,J.J .(1975). *Teaching the Giffed child.* Boston : Ally and Bacon.

Gertrude,H.H.(1966) *Introduction to the gifted* .New York : McGraw-Hill.

Kuziemski, N.E.(1977) ." Relationships Among Imagination Play Predisponsition, Creative Thinking and Reflectivity Impulsivity in Second Graders, " *Dissertation Abstracts Intesnational* .

Torrance. E. Paul. (1962). *Education and the Creative Potential* Minneapolis : The Lund Press, Inc.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจแผนการจัดประสบการณ์ และตรวจแบบทดสอบ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5726, 5644

ที่ ทม 1012/๑๕๔๔ วันที่ ๒๕ เมษายน 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

เนื่องด้วย นางวารุณี สกุลภารักษ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย" โดยมี อาจารย์สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และรองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย ขอเรียนเชิญ อาจารย์สถาพร สนทอง เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแผนการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางวารุณี สกุลภารักษ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภาภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ทม 1012/ 1645

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

15 เมษายน 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้จัดการโรงเรียนนาฏศิลป์สัมพันธ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แผนการจัดประสบการณ์

เนื่องด้วย นางวารุณี สกุลภารักษ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย" โดยมี อาจารย์สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และรองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย ขอเรียนเชิญ ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแผนการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางวารุณี สกุลภารักษ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นงลักษณ์ พรวิมลชัย)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 02-664-1000 ต่อ 5726, 5644
โทรสาร. 02-258-4119

ที่ ทม 1012/ ๑๘๔๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๕ เมษายน 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบทดสอบ

เนื่องด้วย นางวารุณี สกุลภารักษ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย" โดยมี อาจารย์สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และรองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย ขอเรียนเชิญ อาจารย์พรรัก อินทามระ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางวารุณี สกุลภารักษ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาภรณ์ หะวานนท์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

หน่วยงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 02-664-1000 ต่อ 5726, 5644
โทรสาร. 02-258-4119

ที่ ทม 1012/ว/4497

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

30 เมษายน 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศิลป นาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบทดสอบ

เนื่องด้วย นางวารุณี สกุลภารักษ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย" โดยมี อาจารย์สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และรองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย ขอเรียนเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางวารุณี สกุลภารักษ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นิภาพรรณ์ หะวานนท์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 02-664-1000 ต่อ 5726, 5644
โทรสาร. 02-258-4119

ที่ ทม 1012/๔๘๕๗

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๕ เมษายน 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้จัดการโรงเรียนอนุบาลธีรชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบทดสอบ

เนื่องด้วย นางวารุณี สกุลภารักษ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย" โดยมี อาจารย์สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และรองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย ขอเรียนเชิญ ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางวารุณี สกุลภารักษ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาภรณ์ หะวานนท์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

หน่วยงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 02-664-1000 ต่อ 5726, 5644
โทรสาร. 02-258-4119

ที่ ทม 1012/ง1443

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

1 พฤษภาคม 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบทดสอบ และแผนการจัดประสบการณ์

เนื่องด้วย นางวารุณี สกุลภารักษ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย" โดยมี อาจารย์สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และ รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตใช้สถานที่ทำการสอนโดยใช้แผนการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย กับนักเรียนระดับอนุบาล ชั้นปีที่ 3 จำนวน 20 คน และทำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ทั้งก่อนและหลังการสอน ในระหว่างเดือนมิถุนายน – กรกฎาคม 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางวารุณี สกุลภารักษ์ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาภรณ์ หะวานนท์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 02-664-1000 ต่อ 5726, 5644
โทรสาร. 02-258-4119

ภาคผนวก ข

- คู่มือการใช้แผนการจัดประสบการณ์นาฏศิลป์ไทย
- แผนการจัดประสบการณ์ประจำวัน
- รายชื่อเพลงที่ใช้ในการทดลอง

คู่มือการใช้แผนการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย

หลักการและเหตุผล

การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยสามารถส่งเสริมได้หลายวิธี วิธีหนึ่งที่สามารถจัดให้เด็กได้คิดสร้างสรรค์คือ การจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทยให้จินตนาการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างการประกอบเพลง ดนตรีโดยอิสระ เปิดโอกาสให้เด็กคิดท่าทางด้วยตนเอง เช่น การเล่นบทบาทสมมติ การเลียนแบบท่าทางธรรมชาติ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า หมุนเวียนเปลี่ยนกันเป็นผู้นำ ทั้งนี้ครูมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กในการสร้างบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนให้เหมาะสมเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในการจินตนาการสร้างสรรค์ คิดท่าทางด้วยตนเอง ฝึกการกล้าแสดงออก

แผนการจัดประสบการณ์ขั้นพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยเพื่อการวิจัยให้เด็กพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

1. การจัดประสบการณ์ขั้นพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย การเลียนแบบท่าทางธรรมชาติ ภาษาท่าทาง ท่านาฏยศัพท์ การจีบมือ การตั้งวง การกราย การก้าวเท้า โดยจัดสัปดาห์ละ 4 วัน ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันศุกร์ วันละ 30 นาที่

2. พัฒนาท่าทางตามจินตนาการสร้างสรรค์ แบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มๆละ 5 คน ช่วยกันคิดท่าแปลกใหม่ มีความริเริ่มด้วยตนเองจากพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย โดยแต่ละกลุ่มจะมีอิสระสนุกสนาน

เนื้อหา

การจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีความคิดเอนกนัย มีความยืดหยุ่น การประยุกต์ท่าทาง มีความคล่องตัว

หลักการจัดประสบการณ์

1. การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์วันละ 1 เพลง โดยแนะนำสาธิตวิธีการทำกิจกรรมใหม่วันละ 1 เพลง
2. ให้เด็กมีอิสระในการคิดท่าทาง โดยมีบรรยากาศเป็นกันเองระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม
3. กิจกรรมนี้ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน โดยจัดในวันอังคาร พุธ พฤหัสบดี ศุกร์ วันละ 30 นาที ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สัปดาห์ที่ 1 ท่าทางธรรมชาติของนกด้วยพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย ได้แก่ ชุด นกน้อยคล้อยบิน

สัปดาห์ที่ 3 ท่าทางธรรมชาติของไก่ด้วยพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย ได้แก่ ชุด ก.ไก่ในสวนบ้านฉัน

สัปดาห์ที่ 5 สร้างสรรค์สถานการณ์ชุด คิดดูซิวันนี้ฉันทำอะไร โดยใช้พื้นฐานนาฏศิลป์ ประกอบภาษาท่าทาง

สัปดาห์ที่ 2 ท่าทางธรรมชาติของม้าด้วยพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย ได้แก่ ชุด ม.ม้าคึกคัก

สัปดาห์ที่ 4 พื้นฐานนาฏศิลป์ไทยเลียนแบบท่ากวาง โดยการเล่าเรื่อง ชุด กวางเดินดง

สัปดาห์ที่ 6 พื้นฐานนาฏศิลป์ไทยโดยเล่นบทบาทสมมติตามจิตนาการ ชุด อยากเป็นอะไรดี

สัปดาห์ที่ 7 การทายปัญหาภาษาท่าทางโดยพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย ชุด ฉันคือใคร

สัปดาห์ที่ 8 หมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำ โดยแสดงภาษาท่าทางตามพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย ชุด ผู้นำผู้ตาม

บทบาทเด็ก

1. วางแผนและแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนภายในกลุ่มเกี่ยวกับการคิดท่าทางที่ไม่ซ้ำแบบใคร
2. ลงมือปฏิบัติตามที่จัดไว้อย่างอิสระ
3. เด็กแต่ละกลุ่มออกมาแสดงท่าทางตามที่คิดสร้างสรรค์ไว้
4. นำประสบการณ์เดิมมาเชื่อมโยงประสบการณ์ใหม่

บทบาทครู

1. อธิบายข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ ให้เด็กปรึกษากันได้ในการปฏิบัติเป็นกลุ่มและเดี่ยว

2. กระตุ้นให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ในการคิดท่าทาง และแรงเสริมทางบวก

3. มีทัศนคติที่ดีและยอมรับว่าเด็กทุกคนมีความคิดสร้างสรรค์ และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กสามารถส่งเสริมให้เด็กพัฒนาสูงขึ้น โดยให้เด็กฝึกความคิดคล่องตัว ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ รวมทั้งจัดประสบการณ์กระตุ้น ในการคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

แผนการจัดประสบการณ์ประจำวัน
สัปดาห์ที่ 1

ชื่อชุดการจัดประสบการณ์ ชุด นกน้อยคล้อยบิน

เนื้อหา ท่าบินธรรมชาตินก

จุดประสงค์
1. เคลื่อนไหวส่วนต่างๆตามเสียงเพลง
2. คิดท่าทางอิสระของตนเอง
3. จำแนกเสียงตามจังหวะ
4. รู้จักท่าของนกในเชิงนาฏศิลป์
5. นำท่าที่เด็กคิดเองผสมผสานกับท่าพื้นฐานของนาฏศิลป์ไทย

การดำเนินการจัดประสบการณ์
1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวัน ดังนี้
   1.1 แนะนำลักษณะแผนการจัดประสบการณ์
   1.1 บอกจุดประสงค์แผนการจัดประสบการณ์
   1.2 แนะนำสื่อการเรียน
2. เด็กฟังเพลง "นกบิน" ครูสนทนาเกี่ยวกับเพลง
3. เปิดเพลงอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้เด็กฝึกพื้นฐานนาฏศิลป์ท่าบินของนก

อย่างอิสระตามเสียงเพลงหรือข้อตกลง
4. ครูแนะนำรายละเอียดในการจัดประสบการณ์ประจำวัน
5. ให้เด็กทำท่าทางตามจุดประสงค์
6. เด็กและครูร่วมกันสนทนาตามจุดประสงค์เพื่อสรุปตามแผนการจัดประสบการณ์

ลำดับที่	แผนการจัดประสบการณ์ประจำวัน	สื่อการเรียน
วันที่ 1 วันอังคาร	1. ครูแนะนำให้เด็กทำความเข้าใจกับเพลงและให้เด็กฟังเพลงประจำวันจากแถบบันทึกเสียงจนจบเพลง ครูสนทนาเกี่ยวกับเพลงตามจุดประสงค์ประจำสัปดาห์ 2. เด็กคิดท่าทางอิสระของตนเอง 3. ให้เด็กบอกเสียงร้องของนกชนิดต่างๆ เช่น นกเขา นกกาเหว่า นกกา ออกเสียงเลียนแบบชื่อนก ตามครูบอก 4. เด็กและครูร่วมกันสรุปท่าบินที่เกิดจากธรรมชาติ 5. ครูเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง แล้วให้เด็กฝึกลีลาพื้นฐานนาฏศิลป์ด้วยการซอยเท้า ยุบยีดตามจังหวะ ใช้มือ และแขนทำท่าปีกนก โดยการตั้งวงทั้ง 2 ข้าง บินเคลื่อนที่อย่างอิสระ	1. แถบบันทึกเสียงเพลง " ฉันอยากเป็นนก" โดย อ. ปราชญ์ ปรัชญาธัม 2. เครื่องบันทึกเสียง
วันที่ 2 วันพุธ	1.ทบทวนวันที่ 1 ครูแนะนำให้เด็กทำความเข้าใจกับเพลง และให้เด็กฟังเพลงประจำวันจากแถบบันทึกเสียงจนจบ เพลง ครูสนทนาเกี่ยวกับเพลงตามจุดประสงค์ประจำสัปดาห์ 2.เด็กทำท่าอิสระตามความคิดของตนเอง 3.ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับเสียงนก และช่วยกันบอกชื่อนกที่เด็กรู้จักให้เด็กคิดท่านกบินตามอิสระ สมมติว่า ตัวเด็กเป็นนกชนิดใด 4.เด็กและครูร่วมกันสรุปเสียงนกที่เกิดจากธรรมชาติ นกแต่ละประเภทจะออกเสียงแตกต่างกัน 5. ครูเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง แล้วให้เด็ก เคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลงด้วยการซอยเท้า ใช้มือ แขน ศีรษะ ไหล่ ออกท่าทางลักษณะประกอบภาษาท่าทางของนก เช่น ไซ้ปีก ไซ้หาง จิกอาหาร บินเคลื่อนที่	1. แถบบันทึกเสียงเพลง "นกเขา" โดย อ. ศรีนวล รัตนสุวรรณ 2. ภาพนกเขา นกกระจาบ 3.เครื่องบันทึกเสียง
วันที่ 3 วันพฤหัสบดี	1. ทบทวนวันที่ 1 และวันที่ 2 ครูเล่าเรื่อง " นกหาเพื่อน" ให้สมมติตัวเองเป็นนก โดยแบ่งเป็น นกเขา นกกระจิบ นกกระจาบ นกกา ให้เด็กๆ บินไปทั่วห้องอย่างอิสระ โดยเริ่มออกจากรังไปหากิน 2. เด็กทำท่าอิสระตามความคิดของตนเอง 3. ครูสนทนากับเด็กถึงสัญญาณเพลงว่า ถ้าครูเปิดเพลงให้นกแต่ละประเภทบินเข้ากลุ่มที่เป็นนกประเภทเดียวกัน 4. เด็กและครูร่วมกันสรุปชื่อนกที่เด็กชอบอย่างอิสระ 5. สร้างสถานการณ์ว่าขณะที่นกบินไปหาอาหาร นกลงไปจิกอาหาร ให้เด็กคิดท่านกจิกอาหาร โดยใช้พื้นฐานนาฏศิลป์คือ การจีบมือ	1.แถบบันทึกเสียงเพลง "นกน้อย" โดย อ. เบญจา แสงมลิ 2. ภาพนกชนิดต่างๆ 3. เครื่องบันทึกเสียง

ลำดับที่	แผนการจัดประสบการณ์ประจำวัน	สื่อการเรียน
วันที่ 4 วันศุกร์	1.ครูสนทนากับเด็กว่า เมื่อครูเปิดเพลง ให้เด็กทำท่าอิสระตามความคิดของตนเอง 2.เปิดเพลงค้างคาวคาบกล้วยให้เด็กฟัง 3.ให้เด็กทำท่าตามอิสระ 4.กระตุ้นความคิดของเด็กในสัปดาห์ต่อไปว่าเด็กสนใจแสดงท่าอะไร 5.เปิดโอกาสให้เด็กออกเสียงรวมกัน	1.แถบบันทึกเสียงเพลง "ค้างคาวคาบกล้วย" เพลงบรรเลงไทยเดิมโดย อ.วิจักษ์ เย็นเปี่ยม

การประเมินผล

1. สังเกตการทำท่าทางพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย ด้วยการเลียนแบบท่าทางธรรมชาติประกอบเพลง
2. สังเกตพฤติกรรมเด็กตามข้อตกลง
3. สังเกตการเคลื่อนไหวอิสระ

หมายเหตุ แผนการจัดประสบกาณ์มีการปรับยืดหยุ่นได้ตามความสนใจของเด็กเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กคิดอย่างอิสระ

สัปดาห์ที่ 2

ชื่อชุดการจัดประสบการณ์ ชุด ม.ม้าดีกดัก

เนื้อหา	ท่าม้าวิ่งเลียนแบบธรรมชาติ
จุดประสงค์	1. รู้จักม้าวิ่งในเชิงนาฏศิลป์ 2. จำแนกเสียงเพลงตามจังหวะ 3. เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ตามเสียงเพลง 4. พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ท่าทาง
การดำเนินการจัดประสบการณ์	1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับเพลงประจำวัน ดังนี้ 1.1 แนะนำลักษณะแผนการจัดประสบการณ์ 1.2 บอกจุดประสงค์แผนการจัดประสบการณ์ 1.3 แนะนำสื่อการเรียน 2. เด็กฟังเพลงประจำวัน ครูสนทนาประกอบเพลง 3. เปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้เด็กศึกษาท่าม้าที่เลียนแบบมาจากธรรมชาติ ให้เด็กคิดท่าอิสระด้วยตนเอง 4. ครูแนะนำรายละเอียดในการจัดประสบการณ์ประจำวัน 5. ให้เด็กทำกิจกรรมตามจุดประสงค์ 6. เด็กและครูร่วมกันสนทนาตามจุดประสงค์เพื่อสรุปแผนการจัดประสบการณ์ประจำวัน

ลำดับที่	แผนการจัดประสบการณ์ประจำวัน	สื่อการเรียน
วันที่ 1 วันอังคาร	1. ครูแนะนำให้เด็กทำความเข้าใจกับเพลง ม้าวิ่ง ครูสนทนาเกี่ยวกับเพลงตามจุดประสงค์ประจำสัปดาห์ 2. ให้เด็กบอกเสียงร้องของม้า การควบม้าตามธรรมชาติ 3. เด็กคิดท่าควบม้าอิสระ แบ่งกลุ่มเด็ก กลุ่มละ 5 คน 4. เด็กและครูร่วมกันสรุปท่าทางธรรมชาติของม้า 5. ครูเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง แล้วให้เด็กฝึกท่าม้าวิ่งโดยการกำมือหลวมๆหักข้อมือเข้าหาลำแขน ย่ำเท้า กระโดด เดิน วิ่ง ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้าตามด้วยเท้าขวา	1. แถบบันทึกเสียงเพลง "ม้าวิ่ง"โดย อ. บัณฑิต บุณยาคม 2. เครื่องมือบันทึกเสียง
วันที่ 2 วันพุธ	1.ทบทวนวันที่ 1 ครูทบทวนให้เด็กทำความเข้าใจกับเพลง ม้า ครูสนทนาเกี่ยวกับเพลงตามจุดประสงค์ 2. เด็กทำท่าอิสระตามที่วางแผนไว้ 3. ให้ม้าเข้ากลุ่ม กลุ่มละ 5 คน คิดท่าอิสระในการวิ่งท่าม้า 4. เด็กและครูร่วมกันสรุปท่าทางของม้าที่เกิดจากธรรมชาติ 5. ครูเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง เล่าเรื่องม้าวิ่งไปในป่า ม้ากระโดดยกขา ม้าหยุดกินหญ้าเป็นอาหาร ม้าส่งเสียงร้อง	1. แถบบันทึกเสียงเพลง "ม้า" โดย อ. เตือนใจ ศรีมารุต 2. เครื่องบันทึกเสียง
วันที่ 3 วันพฤหัสบดี	1. ทบทวนวันที่ 1และวันที่ 2 ครูแนะนำให้เด็กทำความเข้าใจกับเพลง อัศวลีลา 2. ครูสนทนากับเด็กถึงทำนองเพลงให้เด็กควบม้าไปตามจังหวะตามอิสระ 3. ถ้าครูปิดเพลง ให้เด็กวิ่งเข้ากลุ่มเดิมที่กำหนดไว้ 4. เด็กทำท่าอิสระตามความคิดของตนเอง 5. เด็กและครูร่วมกันสรุปท่าม้าที่เกิดจากธรรมชาติ	1. แถบบันทึกเสียงเพลง "อัศวลีลา" ชุดเพลงบรรเลงไทยเดิม ของ กรมศิลปากร 2. เครื่องบันทึกเสียง
วันที่ 4 วันศุกร์	1.ครูสนทนากับเด็กว่า เมื่อครูเปิดเพลงให้เด็กทำท่าอิสระตามความคิดของตนเอง 2.เปิดเพลง "ม้าย่อง" ให้เด็กฟัง 3.ให้เด็กทำท่าอิสระ	1.แถบบันทึกเสียงเพลง "ม้าย่อง" ชุดเพลงบรรเลงไทยเดิมของกรมศิลปากร 2.เครื่องบันทึกเสียง

การประเมินผล

1. สังเกตการทำท่าทางพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยด้วยการเลียนแบบท่าทางธรรมชาติของม้า
2. สังเกตการปฏิบัติตามแผนประสบการณ์
3. สังเกตการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

สัปดาห์ที่ 3

ชื่อชุดการจัดประสบการณ์ ชุด ก.ไก่ในสวนบ้านฉัน

เนื้อหา ท่าทางธรรมชาติของไก่

จุดประสงค์
1. รู้จักท่าทางของไก่ในเชิงนาฏศิลป์ไทย
2. จำแนกเสียงตามจังหวะ
3. เคลื่อนไหวทำท่าไก่ ตามเสียงเพลง
4. พัฒนาการคิดสร้างสรรค์ของตนเอง

การดำเนินการจัดประสบการณ์
1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ดังนี้
   1.1 แนะนำลักษณะแผนการจัดประสบการณ์
   1.2 บอกจุดประสงค์แผนการจัดประสบการณ์
   1.3 แนะนำสื่อการเรียน
2. เด็กฟังเพลงประจำวันครูสนทนาเกี่ยวกับเพลง
3. เปิดเพลงอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้เด็กฝึกท่าขั้นพื้นฐานของไก่อย่างอิสระตามเสียงเพลง
4. แนะนำรายละเอียดในการจัดประสบการณ์ประจำวัน
5. ให้เด็กทำกิจกรรมตามจุดประสงค์
6. เด็กและครูร่วมกันสนทนาตามจุดประสงค์ เพื่อสรุปตามแผนการจัดประสบการณ์ประจำวัน

ลำดับที่	แผนการจัดประสบการณ์ประจำวัน	สื่อการเรียน
วันที่ 1 วันอังคาร	1. ครูแนะนำให้เด็กทำความเข้าใจกับเพลง ให้เด็กฟังเพลง จากแถบบันทึกเสียง จนจบเพลง ครูสนทนาเกี่ยวกับเพลง 2. เด็กคิดท่าทางอิสระด้วยตนเอง 3. ให้เด็กบอกเสียงร้องของไก่ 4. เด็กและครูร่วมกันสรุปท่าทางของไก่ที่เกิดจากธรรมชาติ 5. ครูเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง แล้วให้เด็กฝึกพื้นฐานท่าไก่ ทำปีกเหมือนนก จีบปากเหมือนนก สั่นปีกถี่ ๆ เขย่งส้นเท้า ตีปีก กระพือรักแร้ ตีศอก ขยับเท้า	1. แถบบันทึกเสียงเพลง "ไก่" โดย อ. สมถวิล สังขะทรัพย์ 2. เครื่องบันทึกเสียง
วันที่ 2 วันพุธ	1. ทบทวนบทที่ 1 ครูแนะนำให้เด็กฟังเพลง กุ๊กกุ๊กไก่ จนจบเพลง ครูสนทนา เกี่ยวกับเพลงตามจุดประสงค์ประจำสัปดาห์ 2. เด็กทำท่าอิสระตามความคิดของตน 3. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับเสียงขันของไก่ ให้เด็กช่วยกันบอกชื่อไก่ที่รู้จัก 4. เด็กและครูร่วมกันสรุปท่าทางธรรมชาติของไก่ 5. ครูเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง ให้เด็กทำท่าไก่ ประกอบเพลง กุ๊กกุ๊กไก่	1. แถบบันทึกเสียงเพลง "กุ๊กกุ๊กไก่" โดย อ. วิชัย น้อยเสนีย์ 2. เครื่องบันทึกเสียง
วันที่ 3 วันพฤหัสบดี	1.ทบทวนวันที่ 1 และวันที่ 2 2.เด็กทำท่าอิสระตามความคิดของตนเอง 3.แบ่งเด็กออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ช่วยกันคิดท่าทางของไก่ 4. เด็กและครูร่วมกันสรุปท่าทางธรรมชาติ 5. ครูเปิดเพลง"สร้อยแสงแดง"ครูสนทนาเกี่ยวกับเพลง การทำท่าไก่ประกอบเพลง	1. แถบบันทึกเสียงเพลง "สร้อยแสงแดง" ชุด บรรเลงเพลงไทยเดิมโดย กรมศิลปากร 2. เครื่องบันทึกเสียง
วันที่ 4 วันศุกร์	1.ครูสนทนากับเด็กว่าเมื่อครูเปิดเพลง ให้เด็กทำท่าอิสระตามความคิดของตนเอง 2.เปิดเพลง ไก่ ไก่ ไก่ ให้เด็กฟัง 3.ให้เด็กทำท่าอิสระ	1.แถบบันทึกเสียงเพลง "ไก่ ไก่ ไก่" โดย อ.วิจักษ์ เย็นเปี่ยม

การประเมินผล

1. สังเกตการทำท่าไก่ ประกอบเพลง
2. สังเกตการทำงานเป็นกลุ่ม ช่วยกันคิดท่าทาง
3. สังเกตความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดท่าแปลกใหม่

สัปดาห์ที่ 5

ชื่อชุดการจัดประสบการณ์ ชุดคิดดูซิวันนี้ฉันทำอะไร

เนื้อหา ภาษาท่าทางในชีวิตประจำวัน

จุดประสงค์
1. รู้จักภาษาท่าทางนาฏศิลป์ที่ดัดแปลงมาจากธรรมชาติ
2. จำแนกเสียงเพลงตามจังหวะ
3. เคลื่อนไหวร่างกายส่วนต่างๆตามเสียงเพลง
4. พัฒนาความคิดสร้างสรรค์

การดำเนินการจัดประสบการณ์
1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวัน ดังนี้
   1.1 แนะนำจุดประสงค์แผนการจัดประสบการณ์
   1.2 บอกจุดประสงค์แผนการจัดประสบการณ์
   1.3 แนะนำสื่อการเรียน
2. เด็กฟังเพลงประจำวัน ครูสนทนาเกี่ยวกับเพลง
3. เปิดเพลงอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้เด็กฝึกภาษาท่าทางนาฏศิลป์ที่ดัดแปลงมาจากธรรมชาติ ให้เด็กคิดท่าอิสระด้วยตนเอง
4. ครูแนะนำรายละเอียดในการจัดประสบการณ์ประจำวัน
5. ให้เด็กทำกิจกรรมตามจุดประสงค์
6. เด็กและครูร่วมกันสนทนาตามจุดประสงค์เพื่อสรุปตามแผนการจัดประสบการณ์ประจำวัน

ลำดับที่	แผนการจัดประสบการณ์ประจำวัน	สื่อการเรียน
วันที่ 1 วันอังคาร	1. ครูแนะนำให้เด็กทำความเข้าใจกับเพลงและให้เด็กฟังเพลง ฉันและเธอ ครูสนทนาเกี่ยวกับเพลง 2. เด็กคิดท่าอิสระของตนเอง ที่ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน 3. แบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5คน ให้เด็กคิดท่าทางในชีวิตประจำวันตามครูบอก 4. เด็กและครูร่วมกันสรุปท่าทางที่เกิดจากภาษาท่าทางธรรมชาติ 5. ครูเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง แล้วให้เด็กฝึกภาษานาฏศิลป์ จีบมือซ้ายอยู่ระหว่างอก หมายถึง ฉัน มือซ้ายเท้าสะเอว มือขวาชี้ไปข้างตัว หมายถึง เธอ	1. แถบบันทึกเสียงเพลง "ฉันและเธอ" โดย อ. เสวี เย็นเปี่ยม 2. เครื่องบันทึกเสียง
วันที่ 2 วันพุธ	1. ทบทวนวันที่ 1 ครูแนะนำให้เด็กฟังเพลง แม่ศรีอนุบาล ครูสนทนาเกี่ยวกับเพลง 2. เด็กทำท่าอิสระตามความคิดของตนเอง 3. ครูสนทนากับเด็ก เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในการมาโรงเรียน ให้เด็กช่วยกันตอบ และคิดท่าประกอบ 4. เด็กและครูช่วยกันสรุปภาษาท่าทางที่เลียนแบบธรรมชาติ 5. ครูเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง แล้วให้เด็กเคลื่อนไหวประกอบเพลงโดยใช้ท่านาฏยศัพท์ การจีบมือ เข้าอก และการเลียนแบบภาษาท่าทางธรรมชาติ การไขว้ขา บ้องแก้มทั้ง 2 ข้าง	1. แถบบันทึกเสียงเพลง "แม่ศรีอนุบาล" โดย อ.อร่าม ขาวสอาด 2. เครื่องบันทึกเสียง
วันที่ 3 วันพฤหัสบดี	1. ทบทวนวันที่ 1 และวันที่ 2 ครูแนะนำให้เด็กฟังเพลง ลมพัด ครูสนทนาเกี่ยวกับเพลง 2. สร้างสถานการณ์ว่า ขณะเด็กๆเดินทางกลับบ้าน มีลมพัดมา ให้เด็กๆ ทำท่าลมพัดโดยคิดท่าทางตามอิสระของตนเอง 3. แบ่งเด็กเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ช่วยกันวางแผนคิดท่าลมพัดประกอบเพลง 4. เด็กและครูร่วมกันสรุปท่าทางธรรมชาติของลมพัด 5. ครูเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง แล้วให้เด็กฝึกภาษาท่าทางนาฏศิลป์ ท่าลมพัด มือซ้ายเท้าสะเอว มือขวาจีบโบก โดยหงายมือขึ้น แล้วแบไปข้าง ๆ	1. แถบบันทึกเสียงเพลง" ลมพัด" โดย อ. เบญจา แสงมลิ 2. เครื่องบันทึกเสียง

ลำดับที่	แผนการจัดประสบการณ์ประจำวัน	สื่อการเรียน
วันที่ 4 วันศุกร์	1.ครูสนทนากับเด็กว่า เมื่อครูเปิดเพลง ให้เด็กทำท่าอิสระตามความคิดของตนเอง 2.เปิดเพลง "เรามาโรงเรียน"ให้เด็กฟัง 3.ให้เด็กทำท่าอิสระ	1. แถบบันทึกเสียงเพลง" เรามาโรงเรียน" โดย อ.เบญจา แสงมลิ 2. เครื่องบันทึกเสียง

การประเมินผล

1. สังเกตการทำท่าพื้นฐานภาษานาฏศิลป์เลียนแบบท่าทางธรรมชาติประกอบเพลง
2. สังเกตการปฏิบัติของเด็กตามแผนที่กำหนดไว้
3. สังเกตการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

สัปดาห์ที่ 4

ชื่อชุดการจัดประสบการณ์ ชุด กวางเดินดง

เนื้อหา ท่ากวางเดินเลียนแบบธรรมชาติ

จุดประสงค์
1. รู้จักท่าเดินของกวางในเชิงนาฏศิลป์
2. จำแนกเสียงเพลงตามจังหวะ
3. เคลื่อนไหวส่วนต่างๆของร่างกายตามเสียงเกพลง
4. พัฒนาความคิดสร้างสรรค์

การดำเนินการจัดประสบการณ์
1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับเพลงประจำวัน ดังนี้
   1.1 แนะนำแผนการจัดประสบการณ์
   1.2 บอกจุดแผนการจัดประสบการณ์
   1.3 แนะนำสื่อการเรียน
2. เปิดเพลงอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้เด็กฝึกพื้นฐานนาฏศิลป์ทำท่ากวางอย่างอิสระตามเสียงเพลงหรือข้อตกลง
3. ครูแนะนำรายละเอียดในการจัดประสบการณ์ประจำวัน
4. ให้ทำท่าทางตามจุดประสงค์
6. เด็กและครูร่วมกันสนทนาตามจุดประสงค์เพื่อสรุปตามแผนการจัดประสบการณ์ประจำวัน

ลำดับที่	แผนการจัดประสบการณ์ประจำวัน	สื่อการเรียน
วันอังคาร	1. ครูแนะนำให้เด็กทำความเข้าใจกับเพลง กวาง จากแถบบันทึกเสียง ครูสนทนาเกี่ยวกับเพลงตามจุดประสงค์ประจำวันสัปดาห์ 2. เด็กคิดทำอิสระเลียนแบบธรรมชาติด้วยตนเอง 3. ให้เด็กบอกลักษณะของกวางที่เด็กเคยเห็นตามธรรมชาติ 4. เด็กและครูร่วมกันสรุปท่าเดินของกวาง 5. ครูเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง แล้วให้เด็กฝึกพื้นฐานนาฏศิลป์ด้วยการทำสัญลักษณ์แทนกวาง คือการใช้นิ้วชี้และนิ้วกลางชี้ออกมาทั้ง 2 นิ้ว ส่วนนิ้วอื่นเก็บกำไว้	1. แถบบันทึกเสียงเพลง "กวาง" โดย ลัดดา นีละมณี 2.เครื่องบันทึกเสียง
วันที่ 2 วันพุธ	1.ทบทวนวันที่ 1 ครูแนะนำให้เด็กทำความเข้าใจกับเพลง ระบำกวาง จากแถบบันทึกเสียงจนจบเพลง ครูสนทนาเกี่ยวกับเพลงตามจุดประสงค์ประจำสัปดาห์ 2. เด็กทำท่าอิสระตามความคิดของตนเอง 3. ครูสนทนาถึงอาหารและที่อยู่ของกวาง ให้สมมติว่าตัวเด็กเป็นกวาง 4. เด็กและครูร่วมกันสรุปท่าธรรมชาติของกวาง 5. ครูเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง แล้วให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลงตามท่าเดินของกวาง	1.แถบบันทึกเสียงเพลง "ระบำกวาง" ชุดเพลงบรรเลงไทยเดิม ของ กรม ศิลปากร 2. เครื่องบันทึกเสียง
วันที่ 3 วันพฤหัสบดี	1. ทบทวนวันที่ 1และวันที่ 2 ครูเล่าเรื่อง "กวางเดินดง" ครูเล่าเรื่องกวางเดินเข้าไปในป่า กวางเป็นสัตว์ที่เดินช้าคอยระมัดระวังภัย จะเดินกันไปเป็นฝูง 2. สร้างสถานการณ์ว่า กวางหลงออกจากฝูงเดินมาตัวเดียว ตามหาพวกที่หลงออกจากกัน 3. เด็กทำท่าอิสระตามความคิดของตนเองในขณะเดินหลงฝูง 4. ครูสนทนากับเด็กถึงสัญญาณเพลงว่า ถ้าครูปิดเพลงแสดงว่าได้พบฝูงของกวางแล้วให้เดินเข้ากลุ่ม 5. เด็กและครูร่วมกันสรุปท่ากวางตามธรรมชาติ และท่าทางของกวางเชิงนาฏศิลป์	1. แถบบันทึกเสียงเพลง" เกราะแก้ว" ชุดบรรเลงเพลงไทยเดิม ของ กรมศิลปากร 2. เครื่องบันทึกเสียง

ลำดับที่	แผนการจัดประสบการณ์ประจำวัน	สื่อการเรียน
วันที่ 4 วันศุกร์	1.ครูสนทนากับเด็กว่า เมื่อครูเปิดเพลง ให้เด็กทำท่าอิสระตามความคิดของตนเอง 2.เปิดเพลง "ชมป่า"ให้เด็กฟัง 3.ให้เด็กทำท่าอิสระ	1.แถบบันทึกเสียงเพลง "ชมป่า" เพลงบรรเลงไทยเดิม โดย อ.วิจักษ์ เย็นเปี่ยม 2.เครื่องบันทึกเสียง

การประเมินผล

1. สังเกตการณ์ส่วนร่วมในการคิด
2. สังเกตการทำท่าประกอบเพลง
3. สังเกตการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

สัปดาห์ที่ 6

ชื่อชุดการจัดประสบการณ์ ชุด อยากเป็นอะไรดี

เนื้อหา ท่าเลียนแบบธรรมชาติของนก ไก่ ม้า กระต่าย กบ ปลา เป็ด

จุดประสงค์
1. รู้จักท่าธรรมชาติของนก ไก่ ม้า กระต่าย กบ ปลา เป็ด
2. จำแนกเสียงเพลงตามจังหวะ
3. เคลื่อนไหวร่างกายตามเสียงเพลง
4. พัฒนาความคิดสร้างสรรค์

การดำเนินการจัดประสบการณ์
1. ครูสนทนาเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวัน ดังนี้
   1.1 แนะนำลักษณะแผนการจัดประสบการณ์
   1.2 บอกจุดประสงค์แผนการจัดประสบการณ์

ให้เด็กทำท่าตามจุดประสงค์
2. เด็กฟังเพลงประจำวันครูสนทนาเกี่ยวกับเพลง
3. เปิดเพลงอีกครั้งหนึ่งให้เด็กทบทวนท่านก ไก่ ม้า
4. เพิ่มเติมท่ากระต่าย กบ ปลา เลียนแบบท่าธรรมชาติ
5. ให้เด็กทำท่าทางตามจุดประสงค์
6. เด็กและครูร่วมกันสนทนาตามจุดประสงค์เพื่อสรุปตามแผนการจัดประสบการณ์ประจำวัน

ลำดับที่	แผนการจัดประสบการณ์ประจำวัน	สื่อการเรียน
วันที่ 1 วันอังคาร	1. ครูแนะนำให้เด็กทำความเข้าใจกับเพลงอยากเป็นอะไรดี จากแถบบันทึกเสียงครูสนทนาเกี่ยวกับเพลง 2. เด็กคิดทำท่าอิสระตามเสียงเพลง 3. แบงกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ช่วยกันคิดท่าทาง ร่วมกันวางแผน 4. เด็กและครูร่วมกันสรุปท่าทางเลียนแบบแผนธรรมชาติของสัตว์ต่างๆ 5. ครูเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่งให้เด็กทบทวนท่าม้า ไก่ นก และเพิ่มท่าเป็ด กระต่าย กบ ปลา ในเชิงนาฏศิลป์	1. แถบบันทึกเสียงเพลงอยากเป็นอะไรดี โดย ศร ศิลปบรรเลง 2. เครื่องบันทึกเสียง
วันที่ 2 วันพุธ	1. ทบทวนวันที่ 1 ครูแนะนำให้เด็กทำความเข้าใจกับเพลง นกกา ครูสนทนาเกี่ยวกับเพลง 2. เด็กทำท่าอิสระตามความคิดตนเอง 3. ครูสนทนากับเด็กในการให้สัญญาณเพลง ถ้าปิดเพลงให้ทำท่านิ่งอยู่กับที่ ฝึกการฟัง 4. ครูเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่งให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะเพลง 5. เด็กและครูร่วมกันสรุปตามแผนการจัดประสบการณ์	1. แถบบันทึกเสียงเพลง "นกกา" โดย บัณฑิต บุณยาคม
วันที่ 3 วันพฤหัสบดี	1. ทบทวนวันที่ 1 และวันที่ 2 ครูแนะนำให้เด็กทำความเข้าใจกับเพลง ระบำนกยูง ทำท่าบินไปทั่วห้องอย่างอิสระ 2. เล่าเรื่องให้เด็กแก้ปัญหาว่ามีคนมาจับนกยูง เด็กๆ จะทำอย่างไร สมมติว่าตัวเด็กๆเองเป็นนกยูง ทำท่าบินตามความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง 3. แบ่งเด็กเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5คน ครูสนทนากับเด็กถึงสัญญาณเพลงว่าถ้าครูปิดเพลงให้เด็กๆบินกลับเข้ากลุ่มเดิม 4. ส่งเสริมความคิดเอนกนัยถึงท่าทางของนกยูงว่านอกจากบินได้แล้วยังมีลักษณะพิเศษในตัวของนกยูงอะไรบ้าง 5. เด็กและครูร่วมกันสรุปท่าธรรมชาติของนกยูง ที่ทำท่าพื้นฐานนาฏศิลป์มาประยุกต์ทำท่าทาง	1. แถบบันทึกเสียงเพลง "ระบำนกยูง" ชุดบรรเลงเพลงไทยเดิม ของ กรมศิลปากร 2. เครื่องบันทึกเสียง
วันที่ 4 วันศุกร์	1.ครูสนทนากับเด็กว่า เมื่อครูเปิดเพลง ให้เด็กทำท่าอิสระตามความคิดของตนเอง 2.เปิดเพลง "นับกระต่าย" ให้เด็กฟัง 3.ให้เด็กทำท่าอิสระ	1.แถบบันทึกเสียงเพลง "นับกระต่าย" โดย อ. เบญจา แสงมลิ 2.เครื่องบันทึกเสียง

ประเมินผล

1. สังเกตความรวดเร็วในการรับรู้ การคิด การแก้ปัญหา
2. สังเกตการมีส่วนร่วมในกลุ่ม
3. สังเกตการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

สัปดาห์ที่ 7

ชื่อชุดการจัดประสบการณ์ ชุด ฉันคือใคร

เนื้อหา	การเลียนธรรมชาติท่านก ไก่ ม้า
จุดประสงค์	1. รู้จักท่า นก ไก่ ม้า เลียนแบบธรรมชาติในเชิงนาฏศิลป์ 2. จำแนกเสียงเพลงประกอบท่าทางตามเพลงได้ 3. เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายตามเสียงเพลง 4. พัฒนาความคิดสร้างสรรค์
การดำเนินการจัดประสบการณ์	1. ให้เด็กตอบปริศนาคำทายว่าเพลงประจำวันเป็นเพลงอะไร 1.1 ให้เด็กตอบปริศนาคำทายว่าเพลงประจำวันเป็นเพลงอะไร 1.2 บอกจุดประสงค์แผนการจัดประสบการณ์ 1.3 ให้เด็กทำท่าตามจุดประสงค์ 2. เด็กฟังเพลงประจำวันครูสนทนากับเด็ก ใช้ปริศนาคำทายในการนำเข้าสู่บทเรียน 3. เปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง ให้เด็กทายปัญหา 4. ให้เด็กวางแผนคิดท่าทางในคำตอบที่ได้ 5. ให้เด็กทำท่าทางตามจุดประสงค์ 6. เด็กและครูร่วมกันสนทนาตามจุดประสงค์ เพื่อสรุปตามแผนการจัดประสบการณ์ประจำวัน

ลำดับที่	แผนการจัดประสบการณ์ประจำวัน	สื่อการเรียน
วันที่ 1 วันอังคาร	1. ครูนำเข้าสู่แบบแผนการจัดประสบการณ์โดยการใช้ปริศนาคำทาย "อะไรเอ่ย มี 2 ขา บินบนท้องฟ้าร้องจิ๊บจิ๊บ 2. ครูเปิดเพลงให้เด็กฟัง สนทนาเกี่ยวกับเพลงนกกระจิบ 3. เปิดเพลงอีกครั้งหนึ่งให้เด็กคิดทำท่าอิสระ 4.เด็กและครูร่วมกันสรุปท่าทางตามธรรมชาติ 5.ทบทวนท่าบินของนกเชิงนาฏศิลป์	1. แถบบันทึกเสียงเพลง "นกกระจิบ" โดย อ. ศรีนวล รัตนสุวรรณ 2. เครื่องบันทึกเสียง
วันที่ 2 วันพุธ	1. ทบทวนวันที่ 1 การนำเข้าสู่แผนการจัดประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย "อะไรเอ่ยมี 2 ขาเดินมาหลังคามุงจากส่งเสียงร้องกระต๊ากกระต๊าก 2. ครูเปิดเพลงให้เด็กฟัง สนทนาเกี่ยวกับเพลงระบำไก่ 3. เปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง ให้เด็กคิดทำท่าอิสระ 4.เด็กและครูร่วมกันสรุปท่าทางตามธรรมชาติ 5.ทบทวนท่าไก่เชิงนาฏศิลป์	1. แถบบันทึกเสียงเพลงระบำไก่ ชุดเพลงบรรเลงไทยเดิม ของ กรมศิลปากร 2. เครื่องบันทึกเสียง
วันที่ 3 วันพฤหัสบดี	1. ทบทวนวันที่ 1 และวันที่ 2 ครูนำเข้าสู่แผนการจัดประสบการณ์ประจำวันด้วยปริศนาคำทาย "อะไรเอ่ยวิ่งเร็ววิ่งไว รวดเร็วทันใจควบไปกับกับ 2. ครูเปิดเพลงให้เด็กฟัง สนทนาเพลงระบำม้า 3. เปิดเพลงอีกครั้งหนึ่งให้เด็กทำท่าอิสระ 4. เด็กและครูร่วมกันสรุปท่าทางตามธรรมชาติ 5.ทบทวนท่าม้าเชิงนาฏศิลป์	1.แถบบันทึกเสียงเพลง "ระบำม้า"ชุดเพลงบรรเลงไทยเดิม ของ กรมศิลปากร 2. เครื่องบันทึกเสียง
วันที่ 4 วันศุกร์	1.ครูสนทนากับเด็กว่า เมื่อครูเปิดเพลง ให้เด็กทำท่าอิสระตามความคิดของตนเอง 2.เปิดเพลง "ฉันคือปลา"ให้เด็กฟัง 3.ให้เด็กทำท่าอิสระ	1.แถบบันทึกเสียงเพลง "ฉันคือปลา" โดย อ.ศรีนวล รัตนสุวรรณ 2.เครื่องบันทึกเสียง

การประเมินผล

1. สังเกตความว่องไวในการตอบปริศนาคำทาย
2. สังเกตการมีส่วนร่วมในการแสดงท่าทาง
3. สังเกตการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

สัปดาห์ที่ 8

ชื่อชุดการจัดประสบการณ์ ชุดผู้นำผู้ตาม

เนื้อหา	การประยุกต์ท่าทางตามเสียงเพลง
จุดประสงค์	1. ฝึกความมีเชาว์และไหวพริบ 2. ฝึกความอิสระในการคิดสร้างสรรค์ 3. ฝึกความกล้าคิดกล้าแสดงออก 4. ฝึกการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า 5. ฝึกความคิดคล่องแคล่ว
การดำเนินการจัดประสบการณ์	1. ให้เด็กผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันออกมาเป็นผู้นำคิดท่าทางประกอบเพลงประจำวัน 1.1 แนะนำลักษณะแผนการจัดประสบการณ์ 1.2 บอกจุดประสงค์แผนการจัดประสบการณ์ 1.3 ให้เด็กทำท่าตามจุดประสงค์ 2. เด็กฟังเพลงประจำวัน ครูสนทนากับเด็กให้รู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตาม 3. เปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง แนะนำท่าทางพื้นฐาน 4. ให้เด็กวางแผนคิดท่าประกอบเพลงอย่างอิสระ 5. ให้เด็กทำท่าทางตามจุดประสงค์ 7. เด็กและครูร่วมกันสนทนาตามประจุดประสงค์ เพื่อสรุปตามแผนการจัดประสบการณ์ประจำวัน

ลำดับที่	แผนการจัดประสบการณ์ประจำวัน	สื่อการเรียน
วันที่ 1 วันอังคาร	1.ครูแนะนำให้เด็กทำความเข้าใจกับเพลงข้ามถนน จากแถบบันทึกเสียง ครูสนทนาเกี่ยวกับเพลง 2.ครูเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่งให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลงตามความคิดของตนเอง 3.เปิดโอกาสให้เด็กออกมาเป็นผู้นำแสดงท่าทาง 4.เด็กและครูร่วมกันสรุปท่าธรรมชาติตามเพลงข้ามถนน 5.เด็กประยุกต์ท่าทางเลียนแบบธรรมชาติในชีวิตประจำวันโดยใช้ภาษาท่าทางเชิงนาฏศิลป์	1.แถบบันทึกเสียงเพลง "ข้ามถนน" โดย อ. ศรีนวล รัตนสุวรรณ 2. เครื่องบันทึกเสียง
วันที่ 2 วันพุธ	1. ทบทวนวันที่ 1 แนะนำให้เด็กทำความเข้าใจกับเพลง บินกับเพื่อน ครูสนทนาเกี่ยวกับเพลง 2. เด็กคิดท่าอิสระด้วยตัวเอง 3. เปิดโอกาสให้เด็กออกมาเป็นผู้นำแสดงท่าทาง 4.เด็กและครูร่วมกันสรุปท่าทางประกอบเพลง 5. ครูเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่งให้เด็กเคลื่อนไหวประกอบเพลง ทบทวนท่าบินของนกเชิงนาฏศิลป์	1.แถบบันทึกเสียงเพลง "บินกับเพื่อน" โดย อ. เตือนใจ ศรีมารุต 3.เครื่องบันทึกเสียง
วันที่ 3 วันพฤหัสบดี	1. ทบทวนวันที่ 1 และวันที่ 2 ให้เด็กทำความเข้าใจกับเพลง ระบำนกสามหมู่ ครูสนทนาเกี่ยวกับเพลง 2. ครูเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่งให้เด็กเคลื่อนไหวประกอบเพลงตามอิสระ 3. เปิดโอกาสให้เด็กออกมาเป็นผู้นำแสดงท่าทางพร้อมทั้งบอกว่า ตนเองเป็นนกชนิดใด 4. ครูและเด็กช่วยกันสรุปท่าทางประกอบเพลง 5. แนะนำท่าทางเชิงนาฏศิลป์	1. แถบบันทึกเสียงเพลง "ระบำนกสามหมู่" ชุดบรรเลงเพลงไทยเดิม ของกรมศิลปากร 2. เครื่องบันทึกเสียง
วันที่ 4 วันศุกร์	1.ครูสนทนากับเด็กว่า เมื่อเปิดเพลงให้เด็กทำท่าอิสระของตนเอง 2.เปิดเพลง "กล่อมน้อง" ให้เด็กฟัง 3.ให้เด็กทำท่าอิสระ	1.แถบบันทึกเสียงเพลง "กล่อมน้อง" โดย อ.ศรีนวล รัตนสุวรรณ 2.เครื่องบันทึกเสียง

การประเมินผล

1. สังเกตการคิดความคล่องแคล่วว่องไว
2. สังเกตการกล้าแสดงออกความมั่นใจ
3. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

เพลง "ฉันอยากเป็นนก"
คำร้อง ปราชญ์ ปรัชญาธัมมาวงศ์

ฉันอยากเป็นนก บินบินไป
ฉันอยากเป็นนก บินบินไป
บิน บิน ไป

เพลง "นกเขาขัน"
คำร้อง ศรีนวล รัตนสุวรรณ

ฟังซิฟังนกเขาขัน (ซ้ำ)
มันขยันขันคู
จุ๊กกรู จุ๊กกรู จุ๊กกรู จุ๊กกรู จุ๊กกรู

เพลง "นกน้อย"
คำร้อง เบญจา แสงมะลิ

นกเอยนกน้อยน้อย เจ้าค่อยค่อยเคลื่อนคล้อย
พวกเรานี้เฝ้าคอยหา มาเถิดมาขอให้ข้าชม
นกเอยนกน้อยน้อย บินลอยตามสายลม
ปีกหางกางสวยสม บินเล่นลมระเริงใจ
นกเอยนกน้อยน้อย บินลอยตามลมไป
บอกแม่ว่าดวงใจ แม้อยู่ไกลคะนึงถึง

เพลง " ไก่"
คำร้อง สมถวิล สังขะทรัพย์

เอ้กอีเอ้กเอ้ก(ซ้ำ) แสงทองส่องเมฆ
ตื่นเถิดคุณหนู อย่ามัวหลับไหล
ไวไวมาดู ฟ้าสีชมพูสลับเหลืองเรืองรอง

เพลง "กุ๊กกุ๊กไก่"
คำร้อง วิชัย น้อยเสนีย์

กุ๊กกุ๊กไก่ เลี้ยงลูกมาจนใหญ่
ไม่มีนมให้ลูกกิน ลูกร้องเจี๊ยบเจี๊ยบ
แม่ก็เรียกมาคุ้ยดิน ทำมาหากินตามประสาไก่เอย

เพลง "ฉันและเธอ"
คำร้อง เสวี เย็นเปี่ยม

ฉันและเธอเป็นเพื่อนกัน
พบกันแต่เช้าทุกวัน (ซ้ำ)
ทั้งเธอและฉันพบกันสวัสดี

เพลง แม่ศรีอนุบาล
คำร้อง อร่าม ขาวสะอาด

แม่ศรีเอยแม่ศรีอนุบาล
ร้องเรียนเขียนอ่านร้องรำทำเพลง
หัดไว้แต่น้อย ๆ
อีกสักหน่อยก็จะเก่ง
หน้าแฉล้มแก้มเปล่ง
จริงนะแม่ศรีเอย

เพลง "ลมพัด"
คำร้อง เบญจา แสงมลิ

ลมพัด เออเอ่อเอย ลมพัดฉิวฉิว
ใบไม้ก็ปลิว ลิ่วลิ่วตามลม

เพลง "เรามาโรงเรียน"
คำร้อง เบญจา แสงมลิ

เรามาโรงเรียน
เราเขียนเราอ่าน
ครูเล่านิทานสนุกสุขใจ
เราเรียนเราเล่น
เราเป็นสุขใจ ร่าเริงแจ่มใส
เพื่อมาโรงเรียน

เพลง "ม้าวิ่ง"

คำร้อง บัณฑิต บุณยาคม

ม้าวิ่งกับกับ เดี๋ยวเดี๋ยวลับตาเราไป
ม้าวิ่งเร็วไว เร็วทันใจควบกับกับกับ
ม้าวิ่งเร็วรี่ ดูซีหายไปวิ่งไว
ม้าวิ่งกับกับ เดี๋ยวเดียวลับตาเราไป
ม้าวิ่งเร็วไว เร็วทันใจควบกับกับกับ
ม้าวิ่งเร็วรี่ ดูซิหายไปวิ่งไว

เพลง "ม้า"

คำร้อง เดือนใจ ศรีมารุต

ม้าม้าเอย หนูเคยเห็น เจ้าทั้งหลาย
ม้าม้าเอย หนูเคยเห็น เจ้าทั้งหลาย
ม้าขาว ม้าลาย
วิ่งวนกันไป วิ่งดังกับกับ

เพลง "กวาง"

คำร้อง ลัดดา นีละมณี

กวางหลายตัวมันอยู่ในป่า อยู่ในป่าอยู่ในป่า
กวางหลายตัวอยู่ในป่า มันกินหญ้าอ่อน

เพลง "นับกระต่าย"

คำร้อง ศรีนวล รัตนสุวรรณ

มีกระต่ายหลายตัว ในป่านี้
ตัวที่หนึ่งสองสามสี่ น่ารักยิ่ง
ตัวที่ห้าหกเจ็ด สวยงามจริง
ตัวที่แปดเก้าสิบ ยิ่งน่ารักเอย

เพลง นกกา

คำร้อง บัณฑิต บุณยาคม

กา กา กา บินร้องกากาออกไปหากิน
เช้าตรู่ทิ้งรังไปสิ้น ออกไปหากินบินร้องกากา
เย็นย่ำค่ำแล้ว ฝูงกาก็แน่วบินมา
กลับรังเพื่อพักกายา จงเอาเยี่ยงกาหากิน

เพลง "นกกระจิบ"

คำร้อง ศรีนวล รัตนสุวรรณ

นั่นนกบินมาลิบลิบ
นกกระจิบ หนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า
อีกฝูงบินล่องลอยมา
หก เจ็ด แปด เก้า สิบตัว

เพลง "ฉันคือปลา"

คำร้อง ศรีนวล รัตนสุวรรณ

ฉันคือปลา อาศัยอยู่ในน้ำ
ฉันมีครีบ และหางต่างแขนขา
ทั้งมีเกล็ด ไว้ป้องกันกายา
แหวกว่ายไปมา สำราญใจ

เพลง "ข้ามถนน"

คำร้อง ศรีนวล รัตนสุวรรณ

อย่าเหม่อมองต้องดูข้างหน้า
อีกซ้ายและขวา เมื่อจะข้ามถนน
อีกยวดยานหลายก็ต้องอดใจทน
อย่าตัดหน้ารถยนต์
ทุกๆคนจงระวังเอย

เพลง "บินกับเพื่อน"

คำร้อง เตือนใจ ศรีมารุต

เงยขึ้นบนท้องฟ้า ก้มหน้าแล้วมองพื้นดิน
โบกมือเหมือนนกโบยบิน
ฉันจะบินไปกับเพื่อนเรา(ซ้ำ)

เพลง "อยากเป็นอะไรดี"

คำร้อง ศร ศิลปบรรเลง

อยากเป็นกบฮ้าไฮ้ ร้องอ๊อบอ๊อบในกอหญ้า
อยากเป็นปลาพ่นน้ำดำผุดว่าย
อยากเป็นนกฮ้าไฮ้น้อยๆ เหินลอยฟ้า
อยากเป็นม้าโลดไล่ในไพรสัณฑ์
อยากเป็นเป็ดฮ้าไฮ้ ว่ายน้ำตามสบาย
อยากเป็นกระต่าย โลดเต้นเล่นแสงจันทร์
อยากเป็นไก่ฮ้าไฮ้ ขันจ้าท้าตะวัน
อยากเป็นเด็กคนขยัน ดีกว่าเอย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางวารุณี สกุลภารักษ์
วันเดือนปีเกิด	28 สิงหาคม 2498
สถานที่เกิด	เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	10 หมู่ 2 ซอยวาเลนไทน์ ถนนราชทัณฑ์ แขวงวัดแสนสุข เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ผศ. ระดับ 8
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2514	ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมีนบุรี
พ.ศ.2517	มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีเศรษฐบุตรบำเพ็ญ
พ.ศ.2519	ป.กศ.ต้น วิทยาลัยครูพระนคร
พ.ศ.2522	ป.กศ.สูง (ภาษาอังกฤษ) วิทยาลัยครูพระนคร
พ.ศ.2524	ครุศาสตร์บัณฑิต (ค.บ.) การอนุบาลศึกษา วิทยาลัยครูสวนดุสิต
พ.ศ.2545	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) การศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ